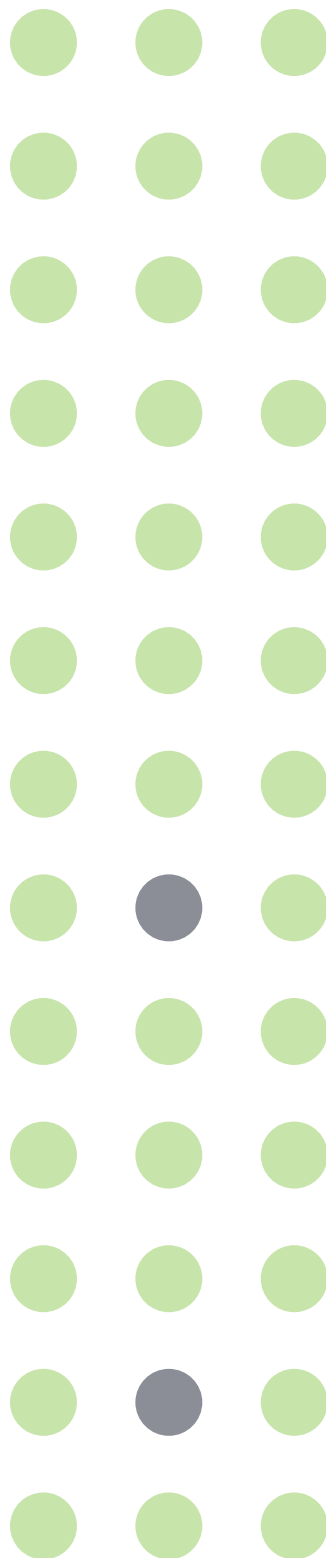

Regelsamling för funktionskontroll av ventilationssystem

OVK

2022

Titel: Regelsamling för funktionskontroll av ventilationssystem, OVK, 2022

Utgivare: FunkiS september 2022

Upplaga: 2

Antal ex: 500

Tryck: FunkiS 2022

Grafisk form: Paulins Projekt

ISBN (tryck): 978-91-519-7639-6

ISBN (pdf): 978-91-519-7640-2

Sökord: FunkiS, ventilation, kontroll, funktionskontroll, ventilationssystem, OVK, inomhusmiljö, energieffektivisering, lagar, förordningar, föreskrifter, allmänna råd, regler, regelsamling

Publikationen kan beställas från:

Svensk Byggtjänst

Adress: Norrtullsgatan 6113 29 Stockholm

Telefon: 08-457 10 00

Mejladress: kundservice@byggtjanst.se

Hemsida: www.byggtjanst.se

Funkis 2022

FÖRORD

För att öka kunskapen kring regelverket om funktionskontroll av ventilationssystem, OVK, så gav Boverket ut en regelsamling 2012. Den regelsamlingen har nu övertagits och kompletterats av FunkiS 1 maj 2022.

Boverkets tredje upplaga av regelsamlingen hade föranletts av införandet av plan- och bygglagen (2010:900) och plan- och byggförordningen (2011:338) den 2 maj 2011. I regelsamlingen fanns Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:16) om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter, OVK, och Boverkets allmänna råd (2012:7) om funktionskontroll av ventilationssystem, OVKA. Dessa ersätter Boverkets föreskrift (1991:36), ÖVR, och Boverkets allmänna råd (2008:2).

Föreskrifterna och allmänna råden innehåller bland annat bestämmelser om certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter. De nya fristående allmänna råden är huvudsakligen redaktionellt ändrade.

Regelsamlingen innehåller utdrag från plan- och bygglagen, plan- och byggförordningen samt Boverkets föreskrifter och allmänna råd om OVK. Regelsamlingen innehåller också en översiktlig beskrivning av andra regelverk som ställer krav på inomhusmiljön.

För att öka förståelsen och förenkla tillämpningen av regelverket finns det även läsanvisningar med frågor och svar om OVK.

Arbetet med Boverkets regelsamlingen 2012 utfördes huvudsakligen av Wanda Rydholm, Anette Martinsson Lindsten, Catherine Engström och Stina Jonfjård.

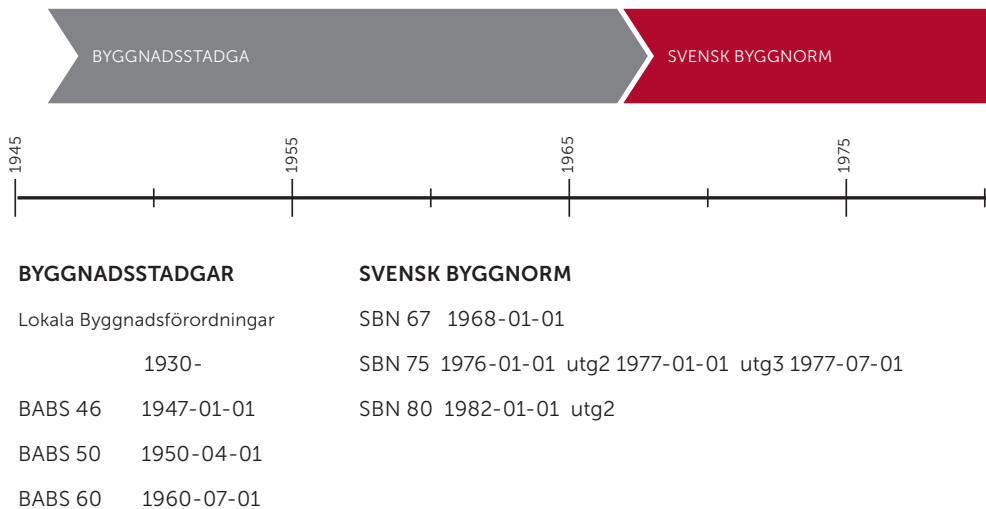
Den regelsamlingen du nu håller i handen har med Boverkets benägna tillstånd omarbetats av FunkiS medarbetare Tobbe Knutsson, Dennis Andersson, Peter Granath och Olle Nevenius 2020-2022.

Bromma 2022

Tobbe Knutsson

FunkiS ordförande

Byggregler - en historisk överblick

NYBYGGNADSREGLER

NR1	1989-01-01
NR1+2	1991-01-01
NR1+2+3	1992-07-01
NR1+2+3+4	1993-07-01

BOVERKERS BYGGREGLER BBR 1994.01-01 och framåt

BBR 1	1994.01-01	BBR 16	2009-02-01
BBR 2	1995-01-01	BBR 17	2011-01-01
BBR 3	1995-07-01	BBR 18	2011-05-02
BBR 4	1996-01-01	BBR 19	2012-01-01
BBR 5	1997-07-01	BBR 20	2013-07-01
BBR 6	1997-12-05	BBR 21	2014-07-01
BBR 7	1999-01-01	BBR 22	2015-03-01
BBR 8	2000-07-15	BBR 23	2016-07-01
BBR 9	2002-09-01	BBR 24	2016-12-15
BBR 10	2002-10-01	BBR 25	2017-07-01
BBR 11	2005-12-01	BBR 26	2018-07-01
BBR 12	2006-07-01	BBR 27	2019-01-01
BBR 13	2006-11-07	BBR 28	2019-10-01
BBR 14	2007-12-15	BBR 29	2020-09-01
BBR 15	2008-07-01		

Översikt

Förord	3
Byggregler historisk översikt	4

DEL 1: LÄSANVISNINGAR

Läsanvisningar.....	9
Frågor & Svar om OVK	17

DEL 2: REGLER FRÅN BOVERKET, ARBETSMILJÖVERKET & FOLKHÄLSOMYNDIGHETEN

OVK3	29
OVKAR	35
VÄS3	39
FoHMFS 2014:18	43
Utdrag ur AFS 2020:1	47
Utdrag ur BBR 18 med ändringar t o m BBR 29	55

DEL 3: LAGAR OCH FÖRORDNINGAR

Utdrag ur PBL	69
Utdrag ur PBF	115
Utdrag ur BBR 18 med ändringar gällande SIS standard för ventilation	134

LÄSANVISNINGAR

REGLER FRÅN
BOVERKET, OVK,
ARBETSMILJÖVERKET &
FOLKHÄLSOMYNDIGHETEN

LAGAR OCH
FÖRORDNINGAR
UTDRAG UR PBL & PBF

Läsanvisningar till regler om funktionskontroll av ventilationssystem, OVK

SÅ HÄR FUNGERAR REGELVERKET

Regelsamlingen ger en helhetssyn

För att förstå kraven i regelverket om funktionskontroll av ventilationssystem (OVK) bör man känna till vad som gäller för hela processen och vilka regler som är aktuella när ventilationssystemet installeras eller ändras. Boverket gav därför ut en regelsamling 2012 som innehöll tre delar, och den har 2022 övertagits och uppdaterats av FunkiS:

- Del 1: Läsanvisningar innehåller en beskrivning av regelverket och en sammanfattning av reglerna om ventilation och inomhusmiljö. Syftet är att öka förståelsen för reglerna och sätta dem i ett sammanhang.
Frågor och svar om OVK innehåller förtydliganden till bestämmelser om funktionskontroll av ventilationssystem.
- Del 2: Regler från Boverket innehåller Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:16) om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter, uppdaterad genom OVK3 samt Boverkets allmänna råd (2012:7) om funktionskontroll av ventilationssystem, OVKAR. Dessutom innehåller avsnittet Arbetsmiljöverkets AFS 2020:1, Folkhälsomyndighetens FoHMF5 2014:18 samt utdrag ur BBR, VÄS3.
- Del 3: Lagar och förordningar innehåller utdrag ur plan- och bygglagen (2010:900), PBL, med ändringar till och med SFS 2020:603, samt utdrag ur plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, ändrat till och med SFS 2020:708, som bland annat ersätter tidigare förordning om funktionskontroll av ventilationssystem.

FRÅN LAG TILL ALLMÄNT RÅD

Regler är samlingsbegreppet för bestämmelser i lagar och förordningar samt myndigheters föreskrifter och allmänna råd.

REGLER	BESLUTAS AV
Lagar	Riksdagen
Förordningar	Regeringen
Föreskrifter	Myndigheter
Allmänna råd	Myndigheter

Myndigheters föreskrifter och allmänna råd är ofta mer detaljerade än bestämmelserna i förordningar och lagar. Det beror på att föreskrifter och allmänna råd är tillämpningsregler för krav som ställs i lagar och förordningar.

För att en myndighet ska få ge ut föreskrifter måste den ha ett bemyndigande av regeringen. Däremot får en myndighet ge ut allmänna råd inom sitt verksamhetsområde, utan att ha något särskilt bemyndigande.

Kraven i lagar, förordningar och föreskrifter är tvingande bestämmelser och talar om hur man ska göra. Allmänna råd är inte tvingande bestämmelser. Råden anger hur man bör göra för att uppfylla krav i tvingande bestämmelser. Ett allmänt råd kan också innehålla en upplysning eller en hänvisning. Ett allmänt råd behöver alltså inte vara direkt kopplat till en tvingande bestämmelse.

VILKA REGLER GÄLLER JUST NU?

Regelsamlingen innehåller de regler som är aktuella vid utgivningstillfället. Det är därför viktigt att hålla sig uppdaterad om ändringar av reglerna. Den aktuella lydelsen finns i:

- Svensk författningssamling (SFS) när det gäller lagar och förordningar www.lagrummet.se.
- Boverkets författningssamling (BFS) när det gäller Boverkets föreskrifter och allmänna råd www.boverket.se.
- Arbetsmiljöverkets regler hittas på hemsidan www.av.se.
- Folkhälsomyndighetens allmänna råd hittas på www.folkhalsomyndigheten.se

HUR HÄNVISAR MAN TILL REGLER?

Vill man hänvisa till bestämmelser exempelvis i besiktningsprotokollet, bör man hänvisa till den text som finns i respektive författningssamling.

Det är inte lämpligt att hänvisa till en regelsamling. Det räcker att hänvisa till grundförfattningen, till exempel Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:16) om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter och då gäller även alla ändringar som gjorts av den. Vill man vara mycket tydligare så kan man lägga till ”med ändringar”. När det gäller Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:16) om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter så gäller i dag (februari 2021) ändringar till och med BFS 2017:10 OVK 3, beslutade den 18 december 2017 och med ikrafttagande den 1 februari 2018.

VEM GÖR VAD OCH VARFÖR?

Vad är syftet med krav på funktionskontroll?

Syftet med krav på funktionskontroll av ventilationssystem är att säkerställa ett tillfredsställande inomhusklimat i byggnader enligt PBL 8 kap. 25 §.¹

Funktionskontroll av ventilationssystem är också viktigt för att uppnå det nationella miljö-kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Målet innebär bland annat att människor inte får utsättas för skadliga luftföroreningar, ljudnivåer och radonhalter eller oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.

När ska OVK-reglerna tillämpas?

Funktionskontroll av ventilationssystem ska göras dels innan ett ventilationssystem för första gången tas i bruk (första besiktning), dels regelbundet vid återkommande tillfällen (återkommande besiktning). Den återkommande besiktningen ska göras med olika intervaller beroende på typ av byggnad och ventilationssystem.

Boverkets föreskrifter reglerar vilka byggnader som är berörda och vilka intervaller som gäller för funktionskontrollen. Vissa byggnader och ventilationssystem är undantagna och det anges i regelverket. De byggnader som inte finns uppräknat bland undantagen (BFS 2017:10 OVK 3, 2§) ska det utföras ventilationskontroll på.

Även andra regelverk än det om funktionskontroll av ventilationssystem kan vara aktuella. Det finns regler som är direkt inriktade på den verksamhet som bedrivs i byggnaden, till exempel regler om arbetsmiljö.

Vem ansvarar för att reglerna följs?

Det är byggnadens ägare som ska se till att funktionskontroll av ventilationssystem utförs enligt bestämmelserna i PBL och i PBF samt i Boverkets föreskrifter.²

Samhällets tillsyn över att reglerna följs ligger på kommunens byggnadsnämnd. Nämnden tolkar reglerna och övervakar att de efterlevs. Byggnadsnämnden har också ett informations-ansvar och det är dit man ska vända sig i enskilda ärenden.

Byggnadsnämnden har möjlighet att göra ingripanden när så behövs. Regler om ingripande och påföljder finns i PBL

¹ PBL 8 kap. 25 §

² PBL 8 kap 25 §

11 kap. Boverket och länsstyrelsen ska ge tillsynsvägledning till byggnadsnämnden genom råd och stöd i byggnadsnämndens tillsynsarbete.

Länsstyrelserna är alltså statliga myndigheter till skillnad från regionerna, som är en form av kommun, med fullmäktige som väljs av invånarna. En region i ett svenskt kommunalrättsligt sammanhang är en självstyrande enhet med ett geografiskt ansvarsområde som motsvarar ett län. I ett fall, Region Gotland, utövas regionansvaret av en kommun. Regioner benämndes tidigare landsting.

VILKA REGLER OM VENTILATION OCH INOMHUSMILJÖ FINNS DET?

Nedan har vi sammanställt regler om ventilation och inomhusmiljö. Observera att regelverken är kompletterade efter utgivandet men vid sökning på internet så får man fram den senaste utgåvan när man söker på PBL, PBF och BBR.

Plan- och bygglagen (2010:900), PBL

Enligt PBL ska byggnader ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bland annat skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö samt energihushållning och värmeisolering. Av lagen framgår vidare bland annat att ett ventilationssystem ska hållas i sådant skick att det alltid uppfyller sitt ändamål.³ Med begreppet ”hållas i sådant skick att det alltid uppfyller sitt ändamål” menas ett längre gående krav än begreppet underhåll. Det innebär bland annat att ventilationssystemets funktion ska bibehållas för att fungera tillfredsställande. För det krävs kontinuerlig översyn, dvs. regelbunden skötsel och injustering.

Av PBL framgår att syftet med funktionskontroll av ventilationssystem är att säkerställa ett tillfredsställande inomhusklimat i byggnader. PBL anger också att om en funktionskontroll av ventilationssystem krävs, så ska den utföras av en sakkunnig funktionskontrollant som byggnadens ägare utser. Med sakkunnig funktionskontrollant menas enligt PBL den som är certifierad av någon som är ackrediterad för uppgiften.⁴

Särskilda bestämmelser om tillsyn, tillträde, ingripanden och påföljder finns i PBL 11 kap. Om byggnadens ägare inte följer reglerna om funktionskontroll av ventilationssystem, eller underlåter att avhjälpa påtalade brister, ska kommunen genom byggnadsnämnden med stöd av bestämmelserna i PBL förelägga ägaren att vidta åtgärder och får vid behov förena föreläggandet med vite. Utdrag ur reglerna finns i del 3: Lagar och förordningar.

3 PBL 8 kap. 4 och 14 §§ | prop. 1985/86:1 s. 511 och | prop. 2009/10:170 s. 464 PBL 8 kap. 25 §
4 Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 och 5 § lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll eller uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Se <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0765&from=SV>.

Plan- och byggförordningen (2011:338), PBF

Förordningen ger tillämpningsföreskrifter till PBL. I PBF 3 kap. 9 § ges tillämpningsföreskrifter till skydd för hygien, hälsa och miljö. I PBF 3 kap. 14 § ges tillämpningsföreskrifter om energihushållning.⁵

Förordning (1991:1273) om funktionskontroll av ventilationssystem upphävdes den 2 maj 2011. Motsvarande bestämmelser återfinns numera i PBF under kapitel 5.

I förordningen regleras hur funktionskontrollen av ventilationssystem ska ske, och det anges vilka egenskapskrav på byggnader som ska kontrolleras. Det är byggnadens ägare som ska se till att funktionskontrollen utförs. Kontroll ska göras dels innan ett ventilationssystem för första gången tas i bruk (första besiktning), dels regelbundet vid återkommande tillfällen (återkommande besiktning). Den återkommande besiktningen ska göras med intervaller var tredje eller vart sjätte år beroende på typ av byggnad och ventilationssystem. En- och tvåbostadshus är undantagna från krav på återkommande besiktning. Se även <https://info.boverket.se/OVK/PDF/BFS2017-10-OVK3.pdf>

Utdrag ur reglerna finns i del 3: Lagar och förordningar.

Boverkets byggregler (föreskrifter och allmänna råd) (BFS 2011:6), BBR

Boverkets byggregler, BBR, är tillämpningsföreskrifter till PBF vid uppförande av byggnader och vid tillbyggnader. Första funktionskontrollen av ventilationssystem ska säkerställa att ventilationssystemet uppfyller kraven i BBR. Men man måste vara observant på att BBR kan ändras och vara noga med att använda de föreskrifter som gäller när första funktionskontrollen utförs. Då är särskilt avsnitt 6 i BBR om hygien, hälsa och miljö aktuellt. Avsnittet anger vilka funktionskrav som gäller för nya byggnader/tillbyggnader beträffande inomhusmiljö (ventilation). Även avsnitt 9 om energihushållning är relevant.

Från och med den 1 januari 2013 ska BBR tillämpas även för när det gäller "ändringar av byggnaden och dess installationer". Tidigare gällde BÅR (Boverkets Ändrings-Regler).

Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:16) om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter, OVK, uppdaterade i OVK3 med ikrafttagande 1 februari 2018.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:16) om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter, OVK, ersatte den 2 maj 2011 Boverkets föreskrifter (1991:36) om funktionskontroll av ventilationssystem, ÖVR.

Boverket föreskriver vilka byggnader och ventilationssystem som är helt undantagna från funktionskontroll och vilka intervaller som gäller för återkommande besiktning.

I föreskrifterna ställs också kompetenskrav på sakkunnig funktionskontrollant. Reglerna i sin helhet finns i del 2: Regler från Boverket.

⁵ PBF 3 kap. 9 och 14 §§

Boverkets allmänna råd (2012:7) om funktionskontroll av ventilationssystem, OV KAR

Boverkets allmänna råd (2012:7) om funktionskontroll av ventilationssystem, OV KAR, ersätter Boverkets allmänna råd (2008:2) om funktionskontroll av ventilationssystem.

De allmänna råden innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna i PBF 5 kap. 2–6 §§.

Reglerna i sin helhet finns i del 2: Regler från Boverket, Arbetsmiljöverket och Folkhälso-myndigheten

Miljöbalken (1998:808), MB

Miljöbalken är en s.k. ramlag, och hälsofrågor är integrerade i hela miljöbalken. Det finns ett allmänt formulerat krav på att bostäder och lokaler för allmänna ändamål ska brukas så att inte olägenheter uppkommer, men inte några detaljerade regler om inomhusmiljön.

Lite mer preciserat är det i förordningen (1998:899, med ändringar till och med SFS 2020:635) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, 33 §, där det anges grundläggande krav på en bostad, till exempel skydd mot värme, kyla, drag, fukt, buller, radon, luftföroreningar och andra liknande störningar. Det innebär att man förutom att ha kunskap om hela lagen måste känna till förordningar, föreskrifter och allmänna råd för att kunna utläsa vilka krav som gäller för till exempel inomhusmiljön. Exempel på byggnader som omfattas av miljöbalkens regler är skolor, förskola, vårdinrättningar och bostadshus.

Enligt miljöbalkens hänsynsregler ska verksamhetsutövaren ha kunskap om de hälso- och miljörisker som verksamheten innebär, vidta nödvändiga försiktighetsmått och välja produkter så att olägenhet för människors hälsa motverkas.⁶

Verksamhetsutövare kan vara både fastighetsägaren och den som ansvarar för den verksamhet som bedrivs i byggnaden.

Med olägenhet menas en störning som enligt en medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka människan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig.⁷

Den som driver en verksamhet som kan befaras medföra olägenheter ska fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka och förebygga olägenheter.⁸

Särskild hänsyn ska tas till personer som är känsligare än normalt, exempelvis allergiker, barn och äldre.

Folkhälsomyndigheten ger ut föreskrifter och allmänna råd enligt miljöbalken, och i FoHMF 2014:18 (som i februari 2014 ersatte Socialstyrelsens allmänna råd SOSFS 1999:25) om tillsyn enligt miljöbalken anges bland annat riktvärden för ventilation vid bedömning av bristande luftkvalitet i bostäder.

Den kommunala nämnden för miljö- och hälsoskyddsfrågor har den operativa tillsynen enligt miljöbalken. Nämnden kan förelägga verksamhetsutövaren om åtgärder eller förbjuda verksamheten om inte kraven i miljöbalken efterlevs. Föreläggandet kan också förenas med vite.

6 MB 2 kap. 2–4 §§

7 MB 9 kap. 3 §

8 MB 26 kap. 19 §

Arbetsmiljölagen (1977:1160), AML

Arbetsmiljölagens ändamål är bland annat att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet. Arbetsgivaren ansvarar för att personalen inte tar skada av exempelvis inomhusmiljön och medarbetarna är i sin tur skyldiga att medverka till att åstadkomma en god arbetsmiljö. Lagen gäller delvis även utanför yrkeslivet. Enligt 1 kap. 3 § likställs som arbetstagare bland annat den som genomgår utbildning och den som tjänstgör enligt lagen om totalförsvarsplikt eller som deltar i frivillig utbildning för verksamhet inom totalförsvaret. Alltså omfattas skolelever av lagens krav på god arbetsmiljö.

Preciseringar av lagens krav finns i arbetsmiljöförordningen (1977:1166). Förordningen innehåller också bemyndiganden för Arbetsmiljöverket att föreskriva om arbetsplatsens utformning.

Den 1 januari 2021 trädde AFS 2020:1 i kraft och den handlar om arbetsplatsens utformning. Där anges följande:

Uteluft och tilluft, 112 §: Arbetsplatser inomhus ska, under den tid som arbete pågår, normalt kunna förse med minst 7 liter uteluft per sekund och person, med ett tillägg av minst 0,35 liter per sekund och m² golvyta.

Under Allmänna Råd står det bland annat att "Luftutbyteseffektiviteten bör vara minst 40 procent" och i 116 § står det att "Frånluft får endast återföras som återluft om luftkvaliteten i vistelsezonen kan hållas tillfredsställande. Återluftsföring ska normalt kunna stängas av helt".

Skillnader i arbetsmiljölagstiftning och bygglagstiftning

Det är viktigt att känna till att bygglagstiftningens krav ställs på byggherren vid uppförande eller ändring av byggnader, medan arbetsmiljölagstiftningens krav ställs på arbetsgivaren som bedriver verksamhet. Med stöd av arbetsmiljölagstiftningen finns möjlighet att kräva förbättringar av arbetsmiljön i en befintlig byggnad, oavsett om någon ändring av byggnaden ska vidtas.⁹

Bygglagstiftningen däremot ställer enbart krav vid nybyggnad eller vid ändring av en befintlig byggnad. Exempel på skillnad i bygg- respektive arbetsmiljölagstiftning är att det enligt arbetsmiljölagstiftningen är möjligt att kräva större kapacitet på ventilationssystemet om fler personer vistas i en lokal än vad som avsågs från början när systemet planerades och dimensionerades. Följden kan bli att ventilationssystemet får byggas om eller måste bytas ut mot ett nytt som klarar den nya personbelastningen.

Skillnader mellan arbetsmiljölagstiftning och OVK

Arbetsmiljölagstiftningen omfattar alla arbetslokaler och tar hänsyn till den aktuella verksamheten. OVK däremot omfattar kontroll av hur ventilationssystemet fungerar enligt bygglagstiftningens krav vid uppförande eller ändring av ventilationssystem. Om ventilationssystemets kapacitet inte är anpassad till den faktiska verksamheten i byggnaden, bör funktionskontrollanten upplysa byggnadens ägare om detta. Vidare bör kontrollanten notera förhållandet i protokollet och hänvisa till krav som finns i arbetsmiljölagstiftningen och i miljöbalken.¹⁰

⁹ prop. 1985/86:1 s. 506

¹⁰ OVKAR, allmänt råd till PBF 5 kap. 4 §

Veta mer

FARO-S 2020-1: Funkis handbok om självdragsventilation (2020)

ISBN 978-91-519-7789-8 (pdf-utgåva ISBN 978-91-519-7790-4).

FARO 2020-1: Funkis handbok om OVK av F, FT, FX och FTX (2020)

ISBN 978-91-519-7725-6 (pdf-utgåva ISBN 978-91-519-7726-3).

Vägledning OVK 2022 utgåva 3. FunkiS garant för en rätt utförd OVK.

Metoder för mätning av luftflöden i ventilationsinstallationer:

SS-EN 16211-2015, som är en Europastandard som specificerar förenklade metoder för mätning av luftflöden på fältet. Standarden tillhandahåller en beskrivning av luftflödesmätmetoderna och hur mätningarna görs inom marginalerna för de föreskrivna metodosäkerheterna. En mätmetod innebär att det görs punktviss hastighetsmätning över ett tvärsnitt av en kanal för att beräkna luftflödet. Denna metod är ett alternativ till den metod som beskrivs i ISO 3966 och EN 12599. Denna Europastandard kräver att vissa mätförhållanden (längd på rak kanal och enhetlig hastighetsprofil) ska vara uppfyllda för att de föreskrivna mätosäkerheterna för den förenklade metoden ska uppnås.

Självdragsventilation: Handbok Boverket (1995). ISBN 91-7147-166-9.

Ventilation förr och nu: enhandbok och regelsamling för ventilationskontroll. Dennis Andersson och Ulla Orestål (2020) utgåva 5, ISBN 978-91-7917-032-5

Byggvägledning del 7: en handbook i anslutning till BBR.

Hans Severinsson (2015) utgåva 5, ISBN 978-91-7333-706-9

Minimikrav på luftväxling: en tolkning av regelverk som berör ventilation. Mats Östlund (2021), utgåva 12, ISBN 9789179170844

Äldre bestämmelser om OVK – Äldre bestämmelser för ventilation som funktionskontrollanter måste känna till finns som pdf-filer. Filerna innehåller relevanta utdrag av äldre bestämmelser som kan vara aktuella vid återkommande OVK-besiktningar. – www.boverket.se/ovkaldre. Boverkets webbplats – www.boverket.se.

Frågor och svar om OVK

Nedanstående frågor och svar har huvudsakligen utformats efter Boverkets allmänna råd (2012:7) om funktionskontroll av ventilationssystem, OVKAR. De allmänna råden finns i sin helhet i del 2: Regler från Boverket. Till frågorna och svaren hänvisas också till relevanta bestämmelser i lag, förordning och Boverkets föreskrifter samt till vissa uttalanden i förarbeten. Vissa förtydliganden har gjorts i denna utgåva 2022.

1. VEM ANSVARAR FÖR ATT OVK UTFÖRS?

Det är byggnadens ägare som ska se till att obligatorisk funktionskontroll av ventilationssystem utförs enligt bestämmelserna i plan- och byggförordningen.¹¹

1.1 Kan man avtala bort byggnadens ägares ansvar att utföra OVK?

Det förekommer hyresavtal där uthyraren ställer särskilda krav på en lokalhyresgäst. I entreprenadavtal kan också finnas särskilda överenskommelser om OVK. Sådana avtal är civilrättsligt bindande mellan parterna. Men när det gäller de samhällskrav som ställs i lagstiftningen om OVK är det alltid byggnadens ägare som gentemot samhället ansvarar för att kraven följs. Notera att det endast är byggnadens ägare som äger rätten att utse en sakkunnig funktionskontrollant för att utföra OVK.¹²

2. VILKA BYGGNADER OCH VENTILATIONSSYSTEM OMFATTAS?

De byggnader och ventilationssystem som omfattas av funktionskontroll av ventilationssystem framgår av plan- och byggförordningen och Boverkets föreskrifter.¹³

Kraven på funktionskontroll av ventilationssystem omfattar till exempel inte industribyggnader. Generellt kan man säga att byggnader och ventilationssystem som inte finns uppräknade bland undantagen (BFS 2017:10 OVK 3, 2§) ska det utföras ventilationskontroll på.¹⁴

En- och tvåbostadshus med S- eller F-ventilation utan värmeåtervinning är undantagna. En- och tvåbostadshus med FT-, FX- eller FTX-ventilation är undantagna från återkommande besiktning.

2.1 Vad menas med en- och tvåbostadshus?

Ej avgörande för gränsdragningen om det är ett en- och tvåbostadshus eller inte:

- fastighetsindelning, tomtindelning eller upplåtelseform
- tidigare bygglovhandlingar.

¹¹ PBF 5 kap. 1 § första st.

¹² PBL 8 kap. 25 §

¹³ PBF 5 kap. 1 § andra st. | OVK3 2 §

¹⁴ OVK3 2 §

Avgörande för gränsdragningen:

Byggnaden ska kunna definieras som en självständig del innehållande högst två bostadslägenheter om det är ett en- och tvåbostadshus. Egenskaper som att bostaden har en egen entré från anslutade mark förstärker intrycket. Bostaden måste vidare disponera över en egen tomt. Denna ska ligga i direkt anslutning till bostaden och utgöra mer än en uteplats. Samtliga en- och tvåbostadshus är undantagna från den återkommande funktionskontrollen oavsett upplåtelseform och typ av ventilationssystem. Dock har byggnadens ägare, och inte bostadsrättsinnehavare eller hyresgäst, ansvar för att ventilationssystem sköts och underhålls så att systemet behåller de tekniska egenskaper som är väsentliga. Därför kan det vara lämpligt att utföra funktionskontroll av ventilationen även i undantagna byggnader.

Mer finns att läsa på https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/anmalningsplikt/bygglovbefriade-atgarder/en--och-tvabostad_tomt/en_tvabostad/¹⁵

3. VEM UTSER FUNKTIONSKONTROLLANTEN?

Det är byggnadens ägare som utser den som ska utföra funktionskontroll av ventilationssystemet.¹⁶

4. VEM FÅR UTFÖRA OVK?

Funktionskontroll av ventilationssystem ska utföras av en sakkunnig funktionskontrollant, som är certifierad av certifieringsorgan som är ackrediterad för uppgiften.¹⁷

Certifieringsorganen följer vid sin certifieringsprocess även krav som anges i ISO/IEC 17024:2011.

Skulle funktionskontrollanten åsidosätta sina skyldigheter får byggnadsnämnden besluta att en annan funktionskontrollant ska utses. Nämnden ska anmäla sitt beslut till certifieringsorganet som har certifierat kontrollanten.¹⁸ Certifieringsorganet kan då dra in certifikatet, se OVK3 21§.

4.1 Hur hittar man funktionskontrollanter?

På Boverkets webbplats (www.boverket.se) finns en lista på sakkunniga funktionskontrollanter. Listan innehåller bara de funktionskontrollanter som lämnat sitt samtycke till detta. På FunkiS hemsida www.funkis.se kan man även hitta sakkunliga funktionskontrollanter i den kommun man bor i.

¹⁵ OVK, 2 tredje st. prop. 1998/99:62 s. 39 | PBF 5 kap. 1 andra st. | PBL 8 kap. 14 | PBL 8 kap. 25

¹⁶ PBL 8 kap. 25 | OVK, 1 och 5

¹⁷ Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknads kontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 och 5 lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll eller uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

¹⁸ PBL 11 kap. 34

5. NÄR SKA OVK GÖRAS?

Funktionskontroll av ventilationssystem ska göras dels innan ett ventilationssystem för första gången tas i bruk (första besiktning), dels regelbundet vid återkommande tillfällen (återkommande besiktning).¹⁹

Den återkommande besiktningen ska göras med intervaller tre år för system FT, FX, FTX och sex år för system S och F. En- och tvåbostadshus är oberoende av typ av ventilationssystem undantagna från återkommande besiktning.²⁰

Ventilationssystem i byggnader där människor med nedsatt immunförsvar vistas (äldreboende, sjukvård, förskolor, skolor för barn och ungdomar, och dylikt) tillhör intervallet tre år.

6. VAD SKA/BÖR KONTROLLERAS VID DEN FÖRSTA BESIKTNINGEN?

Vid den första besiktningen ska/bör det kontrolleras att

- funktionen och egenskaperna hos ventilationssystemet stämmer överens med gällande föreskrifter,
- ventilationssystemet inte innehåller föroreningar som kan spridas i byggnaden,
- instruktioner och skötselanvisningar finns lätt tillgängliga, och att
- ventilationssystemet i övrigt fungerar på det sätt som är avsett.²¹

Med gällande föreskrifter menas här såväl de föreskrifter som gällde när byggnaden uppfördes och ventilationssystemet togs i bruk som de föreskrifter som gällde vid en senare installation eller en väsentlig ändring av ett ventilationssystem i en befintlig byggnad. Vid en sådan ändring ska systemet besiktigas i sin helhet. Första besiktningen av ett ventilationssystem ska göras i en ny byggnad som tas i bruk eller i en befintlig byggnad om ett nytt ventilationssystem har installerats eller en väsentlig ändring av ett befintligt ventilationssystem har skett. Enligt PBF 6 kap. 5 § 3 krävs anmälan för att installera eller väsentligt ändra anordning för ventilation.²²

I VÄS3 anger Boverket exempel på vad som utgör en väsentlig ändring av ventilationssystemet.²³

I byggnader som berörs av funktionskontroll omfattar denna även ventilationssystem som installerats för att exempelvis minska radonhalter, fukt och mögel i utrymmen där människor vistas mer än tillfälligt.

Enligt Boverkets byggregler (BBR) ska huvud- och samlingskanaler ha fasta mätuttag för flödesmätning.²⁴

¹⁹ PBF 5 kap. 1 § första st.

²⁰ PBF 5 kap. 1 § andra st. | OVK, 3 §

²¹ PBF 5 kap. 2 § | OVKAR, allmänt råd till PBF 5 kap. 2 § 1

²² PBF 6 kap. 5 § 4

²³ VÄS 3 (BFS 2017:4)

²⁴ BBR, avsnitt 6:254

Mätmetoder för kontroll av luftflöden väljs utifrån typ av ventilationssystem. För ändamålet används kalibrerade mätinstrument.

Vid funktionskontroll ska också kontrolleras att ventilationssystemet inte innehåller föroreningar som kan spridas i byggnaden.²⁵

Enligt Boverkets byggregler (BBR) ska ventilationssystemet vara åtkomligt för underhåll och rensning.²⁶

I funktionskontrollen ingår också att kontrollera om instruktioner och skötselanvisningar för ventilationssystemet finns lätt tillgängliga för dem som ska sköta systemet.²⁷

I AMA VVS & Kyla 22 och Råd och anvisningar till AMA VVS & Kyla 22 finns det anvisningar för drift- och underhållsinstruktioner. Se rubrikkod YJL.5 Drift- och underhållsinstruktioner för vvs-, kyl- och processmedieinstallationer.

Det ska också kontrolleras att ventilationssystemet i övrigt fungerar på det sätt som är avsett.²⁸

Vid varje besiktning ska i protokollet antecknas sådana uppgifter som behövs för att vid en kommande energideklaration kunna beräkna den mängd energi som används för ventilation av byggnaden. Det avser uppgifter om ventilationssystemets luftflöden, drifttider och installerade eleffekter.²⁹

Det handlar inte om att funktionskontrollanten ska göra strömmätning och efterföljande beräkning av eleffekt utan om avläsning eller uppskattning av eleffekter.

7. VAD SKA/BÖR KONTROLLERAS VID ÅTERKOMMANDE BESIKTNING?

Vid återkommande besiktning ska/bör funktionskontrollanten kontrollera att

- funktionen och egenskaperna hos ventilationssystemet i huvudsak överensstämmer med de föreskrifter som gällde när systemet togs i bruk,
- ventilationssystemet inte innehåller föroreningar som kan spridas i byggnaden,
- instruktioner och skötselanvisningar finns lätt tillgängliga och
- ventilationssystemet i övrigt fungerar på det sätt som är avsett.

Funktionskontrollanten ska också undersöka vilka åtgärder som kan vidtas för att förbättra energihushållningen i ventilationssystemet och som inte medför ett försämrat inomhusklimat.³⁰

Med gällande föreskrifter menas här såväl de föreskrifter som gällde när byggnaden uppfördes och ventilationssystemet togs i bruk som de föreskrifter som gällde vid en senare installation eller väsentlig ändring av ventilationssystemet i en befintlig byggnad.

25 PBF 5 kap. 2 § 2 | OVKAR, allmänt råd till PBF 5 kap. 2 § 2

26 BBR, avsnitt 6:254

27 PBF 5 kap. 2 § 3 | OVKAR, allmänt råd till PBF 5 kap. 2 § 3

28 PBF 5 kap. 2 § 4 | OVKAR, allmänt råd till PBF 5 kap. 2 § 4 | prop. 990/91:145 s.14

29 PBF 5 kap. 4 § 3

30 PBF 5 kap. 3 § | OVKAR, allmänt råd till PBF 5 kap. 3 § 1 | prop. 1990/91:145 s.14

För att bilda sig en uppfattning om hur ventilationen fungerar kan det vara värdefullt att ta in synpunkter från driftspersonalen, de boende och andra brukare av byggnaden. Sådana synpunkter kan beaktas vid val av både mätpunkter och kontrollmetoder.

I byggnader som berörs av funktionskontroll omfattar denna även ventilationssystem som installeras för att minska radonhalter och fukt i utrymmen där människor vistas mer än tillfälligt.

Mätmetoder för kontroll av luftflöden väljs utifrån typ av ventilationssystem. För ändamålet används kalibrerade mätinstrument.

Vid återkommande besiktning ska kontrolleras att ventilationssystemet hållits i stand och att ventilationen är rätt insturerad och fungerar på ett tillfredsställande sätt.

8. ENERGIEFFEKTIVISERING VID ÅTERKOMMANDE BESIKTNING?

Vid den återkommande besiktningen ska det även undersökas vilka åtgärder som kan vidtas för att förbättra energihushållningen i ventilationssystemet och som inte medför ett försämrat inomhusklimat.³¹

Vid den återkommande funktionskontrollen av ventilationssystem ställs krav på att undersöka energisparåtgärder i ventilationssystemet som inte medför sämre inomhusklimat. Det gäller att inom ramen för funktionskontrollen undersöka och redovisa de möjligheter som kan tänkas passa i det aktuella ventilationssystemet. De åtgärder som funktionskontrollanten föreslår måste vägas mot eventuella negativa effekter på inomhusklimatet. Funktionskontrollantens förslag kan sedan byggnadens ägare använda som grund för att inhämta ytterligare underlag, om så behövs, inför beslut om energieffektiviserande åtgärder. Det är alltså byggnadens ägare som avgör om energieffektiviserande åtgärder ska vidtas.

Nedan ges exempel på åtgärdsförslag, uppdelade i fem kategorier.

1. Optimering av luftflöden, tryck och styr- och reglerutrustning

Åtgärdsförslag kan vara att

- reducera luftflödet med beaktande av inomhusmiljö och klimatsäsong samt gällande bestämmelser,
- sänka tryckuppsättningen i ventilationssystemet och olika åtgärder för att minska tryckfallet i ventilationssystemet. Det kan vara motor- eller remdriftsbyte, varvtalsreglering med statisk frekvensomformare m.m.,
- optimera styr- och reglerutrustning för fläktinstallationer,
- behövsstyra luftflöden,
- flödesförändringar i systemet utförs energieffektivt avseende fläktdriften, till exempel varvtalsreglering,
- justera luftflöden utifrån genomförd kontroll och mätning samt eventuellt ändrad verksamhet eller nyttjandegrad.

31 PBF 5 kap. 3 § 2 | OVKA, allmänt råd till PBF 5 kap. 3 § 2

2. Funktionsförbättringar i ventilationssystem

Åtgärdsförslag kan vara att

- se över tilluftstemperatur och typ av temperaturreglering och föreslå tilluftstemperatursänkning, optimering eller byte av temperaturregleringen,
- byta till effektivare fläktar eller motorer,
- vid elbatterier i tilluftssystemet pröva möjlighet till byte till annan energikälla än el,
- ändra systemlösningar så att ineffektiv ventilation undviks, till exempel så kallad kortslutning som kan medföra onödig vädring,
- när möjligheter till värmeåtervinning finns, bygga om mekaniskt från- och tilluftssystem (FT-system) till system med värmeväxlare (FTX-system), mekaniskt frånluftssystem (F-system) och självdragssystem (S-system) till F-system med värmepump eller värmeväxlare för återvinning (FX-system),
- med hjälp av avlästa effekter för fläktarna inklusive SFP- värde³ undersöka möjligheter till förbättring av värdet.

3. Drift- och verksamhetsanpassning

Åtgärdsförslag kan vara att

- anpassa drifttider till verksamheten,
- behövsstyra ventilationen efter faktisk användning av utrymmena, exempelvis med närvarogivare eller tidsstyrning genom spjäll- eller varvtalsstyrning av fläktar eller system,
- undvika samtidig drift av kyl- och värmesystem kopplade till ventilationssystemet, genom att undersöka styrningen och anpassa därefter,
- se om byggnaden är rätt zonindelad utifrån aktuella krav på temperaturer, värme- och kylbehov.

4. Underhåll och skötsel

Åtgärdsförslag kan vara att

- utföra drifts- och underhållsarbete,
- okulärt se över systemets lufttäthet och isolering och att vid konstaterat luftläckage tätas och isoleras,
- okulärt se över systemets renhet och att vid behov rengöra kanaler och don.

³ Specifik fläkteffekt för värmeåtervinningsaggregat med till- och frånluftsläkt:

$$SFP_v = (P_{nätTF} + P_{nätFF})/q_{max}$$

$$SFP_v = \text{Värmeåtervinningsaggregatets specifika fläkteffektbehov i kW/m}^3/\text{s}$$

$$P_{nätTF} = \text{Tilluftsläktens fläkteffekt, kW} \quad P_{nätFF} = \text{Frånluftsläktens fläkteffekt, kW}$$

$$q_{max} = \text{Aggregatets största till- eller frånluftsföde, m}^3/\text{s}$$

5. Dokumentation m.m.

Åtgärdsförslag kan vara att

- se över driftkort, relationsritningar och att anteckna om dokumentation saknas eller bör uppdateras inför kommande energideklaration av byggnaden,
- avläsa energistatistik från styr- och reglerutrustning och om det inte är möjligt, att komplettera utrustningen för avläsning av aktuella energidata,
- undersöka värmeväxlarnas verkningsgrad och funktion genom avläsning av verkningsgraden och om avläsnings- möjlighet saknas, att montera energimätare på eftervärmningsbatteri efter värmeväxlaren.

Redovisning av resultat

Uppgifterna om projekterade och uppmätta luftflöden tas fram och förs in i protokollet. Även inställda driftstider kontrolleras gentemot uppgifter i drift- och underhållsinstruktioner och uppgifterna förs in i protokollet. Uppgifter om installerade effekter tas också fram och förs in i protokollet. Det handlar inte om strömmätning och efterföljande beräkning av eleffekt utan om avläsning eller uppskattning av effekter.³²

Ändringar som gjorts i ventilationssystem har inte alltid antecknats i drift- och underhållsinstruktioner. Tekniska data i drift- och underhållsinstruktionerna kan därför vara inaktuella.

Exempel på uppgifter som kan behövas för att beräkna energianvändningen i ventilations-systemet är

- projekterade respektive uppmätta till- och frånluftslöden, såväl total- som delflöden,
- typ av reglersystem och typ av fläktar,
- drifttider i lokaler, baserade på faktiska verksamhetstider under vardagar, veckoslut, sommar och vinter,
- fläktarnas eleffekt, där data bör finnas i driftsinstruktioner eller kan avläsas från fläktarnas märkskyltar (om uppgifter saknas får effekten uppskattas),
- värme- och kylbatterieffekter, där data bör finnas i driftsinstruktioner eller kan avläsas från batteriernas märkskyltar (om uppgifter saknas får effekten uppskattas),
- tilluftstemperatur (projekterat och uppmätt värde),
- frånluftstemperatur,
- uppmätta eller avlästa temperaturer för beräkning av värmeväxlarens temperaturverkningsgrad.³³

³² PBF 5 kap. 4 § 3

³³ Värmeväxlarens temperaturverkningsgrad:

$$\eta_t = \frac{t_2 - t_l}{t_3 - t_l}$$

η_t = Temperaturverkningsgrad | t_l = Uteluftens temperatur | t_2 = Tilluftens temperatur efter växlaren | t_3 = Frånluftens temperatur före växlaren

Exempel: $\eta_t = (15 - (-5)) / (20 - (-5)) = 0,8 = 80\%$

Sedan den 1 oktober 2006 gäller lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader. Genom energideklarationen får byggnadens ägare förslag på kostnadseffektiva åtgärder för att effektivisera och därmed minska energianvändningen i byggnaden. Därför är det lämpligt att funktionskontrollanten upplyser byggnadens ägare om vikten av att spara protokollet.³⁴

Närmare bestämmelser om energideklarationer finns i förordning (2006:1592, ändrad till och med SFS 2020:283) om energideklaration för byggnader och i Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2007:4 ändrad till och med BFS 2018:11, BED 10) om energideklaration för byggnader, BED samt CEX Boverkets föreskrifter och allmänna råd för certifiering av energiexpert (BFS 2007:5).

8.1 Allmänt om energi för ventilation i byggnaden

Den ventilationsluft som tillförs en byggnad värms upp till rumstemperatur.

Detta gäller vare sig det är fråga om mekanisk ventilation eller självdragssystem eller om luften tillförs på ett mera okontrollerat sätt via otätheter i byggnaden. Den erforderliga värmeeffekt som behövs för uppvärmning av ventilationsluften beror på luftflöde, luftens värmekapacitet, luftens densitet och den önskade temperaturhöjningen av luften.

Den mängd energi som behövs för att värma ventilationluften beräknas som produkten av luftflöde (q), temperaturdifferensen mellan tilluften och uteluften (Δt), drifttiden (h), luftens densitet (kg/m^3) och luftens specifika värmekapacitet (J/kg, grad C). En byggnads kylbehov påverkas av värmeöverskott från värmetransmission (genom fönster, väggar och tak), värmetransmission p g a solstrålning mot byggnadens yttertor, solvärme genom fönster, värmeavgivning från personer, belysning, datorer m m. (Se beräkningsexempel sidan 32.)

I ett mekaniskt ventilationssystem används elenergi för drift av fläkt-, spjäll- och ställdonsmotorer och därutöver behövs energi för uppvärmning och kylning av tilluftstemperaturen.

Den elenergi som behövs för drift av ett mekaniskt ventilationssystem påverkas av luftflöde, tryckuppsättning i systemet och drifttider.

Den energi som behövs för uppvärmning eller kylning av tilluften påverkas av luftflöde, tilluftstemperatur, drifttider och verkningsgrad för eventuell värmeåtervinning.

9. Vem skriver protokoll?

Vid varje besiktning ska funktionskontrollanten föra protokoll.³⁵

Där ska resultatet av besiktningen redovisas och undertecknas av funktionskontrollanten.

10. Vem skickar protokollet och vart?

Ett exemplar av protokollet ska funktionskontrollanten lämna till byggnadens ägare och ett exemplar ska kontrollanten skicka till byggnadsnämnden.³⁶

³⁴ OVKAR, allmänt råd till PBF 5 kap. 5 § 1

³⁵ PBF 5 kap. 4 §

³⁶ PBF 5 kap. 5 § 1

11. Vad bör stå i protokollet?

Vid varje besiktning (första och återkommande) ska funktionskontrollanten anteckna resultatet av kontrollen i protokollet.³⁷

Funktionskontrollanten ska även påtala fel och brister i ventilationen och anteckna dessa i protokollet.

Vid varje besiktning ska det också antecknas sådana uppgifter som behövs för att kunna beräkna den mängd energi som används för byggnadens ventilation.³⁸

Vid den återkommande besiktningen ska i protokollet dessutom antecknas resultatet från undersökningen av möjliga energisparåtgärder i ventilationssystemet. Åtgärderna får inte medföra sämre inomhusklimat.³⁹

12. Vem utfärdar intyg om genomförd besiktning?

Funktionskontrollanten ska utfärda ett intyg som visar att besiktningen har gjorts med angivande av datum för besiktningen, resultatet av kontrollen och datum för nästa besiktning.⁴⁰

13. Vem sätter upp intyget och var?

Byggnadens ägare ska anslå intyget på väl synlig plats i byggnaden.⁴¹

14. När ska fel och brister i ventilationen åtgärdas?

I bygglagstiftningen ställs det krav på att byggnader ska underhållas så att deras väsentliga tekniska egenskaper i huvudsak bevaras och det ställs även krav på att anläggningar, exempelvis ventilationssystem, ska underhållas.⁴²

PBF 5 kap. 7 § är en bestämmelse som förtydligar det krav som följer av PBL 8 kap. 14 §, dvs. att ett byggnadsverk ska underhållas och dess anordningar hållas i sådant skick att de alltid fyller sitt ändamål.⁴³

³⁷ PBF 5 kap. 4 § 1

³⁸ PBF 5 kap. 4 § 3

³⁹ PBF 5 kap. 4 § 2 | PBF 5 kap. 3 § 2 | OVKAR, allmänt råd till PBF 5 kap. 4 §

⁴⁰ PBF 5 kap. 5 § 2 | OVKAR, allmänt råd till PBF 5 kap. 5 § 2

⁴¹ PBF 5 kap. 6 § | OVKAR, allmänt råd till PBF 5 kap. 6 §

⁴² PBL 8 kap. 14 § första och tredje stycket

⁴³ PBL 8 kap. 14 §

Om byggnadens ägare har anledning att misstänka att ventilationssystemet inte uppfyller de krav som avses i PBF 5 kap. 2 § 1 eller i 5 kap. 3 § 1, ska ägaren snarast möjligt vidta de åtgärder som behövs för att kraven ska vara uppfyllda.⁴⁴

Byggnadens ägare har även mellan besiktningstillfällena ett ansvar för att vidta de åtgärder som behövs för att kraven i PBF 5 kap. 2 § 1 eller 5 kap. 3 § 1 ska vara uppfyllda.

15. Vem sköter tillsynen?

I varje kommun ska det finnas en byggnadsnämnd. Nämnden är en tillsynsmyndighet, och ska övervaka att byggnadens ägare fullgör sina skyldigheter när det gäller funktionskontroll av ventilationssystem.⁴⁵

Om byggnadens ägare inte genomför en funktionskontroll kan byggnadsnämnden med stöd av PBL 11 kap. 19 § förelägga ägaren att genomföra en funktionskontroll. Om det av ett protokoll framgår att kraven om funktionskontroll inte uppfylls, kan byggnadsnämnden förelägga ägaren att åtgärda bristerna.⁴⁶

Föreläggandet kan förenas med vite. Vitet kan motsvara vad det skulle kosta att uppfylla kraven på funktionskontroll, exempelvis att bygga om ventilationssystemet för att uppfylla byggreglerna.

BERÄKNINGSEXEMPEL EFFEKT OCH ENERGI

Effektberäkning:

$$P = q \times 1,2 \times 1,0 \times dt \text{ (P i Watt, q i l/s, dt är temp.skillnad)}$$

T ex: Vilken effekt krävs för att värma upp luftflödet 500 l/s från -5 till + 20 grader?

$$P = 500 \times 1,2 \times 1 \times (20 - (-5)) = 15000 \text{ W.}$$

Energiberäkning:

$$W = P \times t \text{ (Effekt } \times \text{ tid)}$$

T ex vilket energibehov krävs för att värma upp 500 l/s från 8 till 20 grader kontinuerligt under ett år?

$$W = 500 \times 1,2 \times 1 \times 12 \times 8760 = 63072 \text{ kWh}$$

⁴⁴ PBF 5 kap. 7 §

⁴⁵ PBL 12 kap. 1 § | PBF 8 kap. 2 §

⁴⁶ PBL 11 kap. 19 §

Boverkets författningssamling

BOVERKETS FÖRESKRIFTER OM ÄNDRING I FÖRESKRIFTER OCH ALLMÄNNA RÅD (2011:16) OM FUNKTIONSKONTROLL AV VENTILATIONSSYSTEM OCH CERTIFIERING AV SAKKUNNIGA FUNKTIONSKONTROLLANTER;

Beslutade den 18 december 2017. Utkom från tryck den 20 december 2017. Omtryck.

Boverket föreskriver med stöd av 10 kap. 18 och 23 §§ plan- och byggförordningen (2011:338) att 1, 2, 6–10, 12 och 20 §§ ska ha följande lydelse. Författningen kommer därför att ha följande lydelse från och med den dag då denna författning träder i kraft.

INLEDNING

1 § Denna författning innehåller föreskrifter och allmänna råd, dels om undantag från funktionskontroll, dels om intervaller för återkommande besiktning m.m., dels om certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter och sådana sakkunniga som avses i 10 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen (2010:900), som ska utföra de kontroller som behövs för att verifiera att samhällets krav om skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljön med avseende på luft uppfylls. I denna författning används begreppet funktionskontrollant för både sakkunnig funktionskontrollant enligt 8 kap. 25 § plan- och bygglagen och sådan sakkunnig som avses i 10 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen.

De allmänna råden innehåller rekommendationer om och exempel på tillämpningen av föreskrifterna i denna författning. De allmänna råden föregås av texten Allmänt råd och är tryckta med mindre och indragen text omedelbart efter den föreskrift de hänför sig till.

UNDANTAG FRÅN FUNKTIONSKONTROLL

2 §⁴⁷ Kravet på funktionskontroll gäller inte en- och tvåbostadshus med självdragsventilation eller mekanisk frånluftsventilation utan värmeåtervinning.

Kravet gäller inte heller ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller därmed jämförlig näring, industribyggnader samt byggnader som är avsedda för totalförsvaret och som är av hemlig natur. (BFS 2017:10).

47 Senaste lydelse BFS 2012:6. Ändringen innebär att tredje stycket upphävs.

Allmänt råd

Storkök, centralkök och motsvarande i separata byggnader bör också betraktas som industribyggnader.

Om det finns kontors- och personalutrymmen i en industribyggnad bör ventilationssystem som betjänar sådana utrymmen funktionskontrolleras. (BFS 2012:6).

INTERVALLER FÖR ÅTERKOMMANDE BESIKTNING M.M.

3 § Återkommande besiktning ska utföras med de intervall som anges i följande sammanställning:

Byggnader	Besiktningintervall
1. Förskolor, skolor, vårdlokaler och liknande oavsett typ av ventilationssystem samt flerbostadshus, kontorsbyggnader och liknande med FT- och FTX- ventilation.	3 år
2. Flerbostadshus, kontorsbyggnader och liknande med F-, FX- och S-ventilation.	6 år

Besiktning ska utföras senast inom föreskrivet intervall. Om besiktningen utförs tidigare än inom föreskrivet intervall ska dock nästa besiktning ske senast inom föreskrivet intervall (tre eller sex år) räknat från den senaste faktiskt utförda besiktningen. Om besiktningen inte har utförts inom föreskrivet intervall ska tiden för nästa besiktning räknas från när den senaste besiktningen skulle ha utförts.

Allmänt råd

Exempel på byggnader som oavsett typ av ventilationssystem alltid bör ingå i kategori 1 är även gymnasier, fritidshem och servicehus för äldre. Högskolor och universitet, samlingslokaler, butikslokaler, teatrar, biografier, idrottshallar, terminaler, museer, utställningshallar, hotell och garage bör däremot hänföras till kategori 1 eller 2 beroende på typ av ventilationssystem.

Med FT-ventilation avses fläktventilation där både frånlufts- och tilluftsflödena är fläktstyrda. Med F-ventilation avses fläktventilation där endast frånluftsflödet är fläktstyrt. Med S-ventilation avses självdragsventilation.

Med FTX- och FX-ventilation avses FT- respektive F-ventilation med värmeåtervinning.

4 § Om det finns särskilda skäl, får den eller de kommunala nämnder som fullgör kommunens uppgifter enligt plan- och bygglagen (2010:900, PBL) besluta om senareläggning av de besiktningstidpunkter som följer av 3 §.

Allmänt råd

Särskilda skäl för senareläggning kan vara att en byggnad berörs av en omedelbar ändringsåtgärd eller att en byggnad inte är i bruk.

CERTIFIERING AV FUNKTIONSKONTROLLANT

5 § För att bli certifierad som funktionskontrollant enligt 8 kap. 25 § och 10 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen, (2010:900, PBL) ska kraven i 7–16 §§ denna författning uppfyllas.

6 § Behörighet får lämnas enligt följande:

Behörighet N	Alla byggnader med S-, F- och FX-ventilation samt en- och tvåbostadshus med FT- och FTX-ventilation.
Behörighet K	Alla byggnader oavsett typ av ventilationsystem. (BFS 2017:10).

Krav på allmän teknisk kunskap

7 § För att få behörighet **N** eller **K** ska sökanden ha allmän teknisk kunskap genom avlagd examen eller genomförd utbildning med inriktning mot installationsteknik i kombination med byggnaders styr- och regler teknik, energisystem eller byggnadsteknik från

1. teknisk högskola motsvarande minst 120 högskolepoäng,
2. yrkeshögskoleutbildning eller tidigare yrkesteknisk utbildning,
3. tre- eller fyraårig teknisk gymnasieutbildning, eller
4. annan likvärdig utbildning. (BFS 2017:10)

Allmänt råd

Annan likvärdig utbildning enligt punkt 4 ovan bör omfatta en studietid om minst 70 veckor. (BFS 2017:10).

Utbildningskravet kan även tillgodoses genom motsvarande utbildningar i annat land inom Europeiska unionen eller Europiska ekonomiska samarbetsområdet. (BFS 2017:10).

8 § Yrkesteknisk utbildning enligt 7 § krävs inte för sökande för behörighet **N** med minst sju års yrkeserfarenhet inom de områden som framgår av 9 §.

Detsamma gäller för sökande för behörighet **K** med minst nio års yrkeserfarenhet inom de områden som framgår av 10 §. (BFS 2017:10).

Krav på erfarenhet från praktiskt arbete

9 § För att få behörighet **N** ska sökanden efter erhållen allmän teknisk kunskap, under minst två år ha varit yrkesverksam inom injustering och flödesmätning samt kontroll av sådana byggnaders ventilationssystem som framgår av 6 § för behörighet **N**. (BFS 2017:10).

10 § För att få behörighet **K** ska sökanden efter erhållen allmän teknisk kunskap enligt 7 § ha varit yrkesverksam inom injustering och flödesmätning samt arbetsledning, projektering, besiktning eller entreprenadkontroll av ventilationssystem typ FT/FTX under minst

- tre år med utbildning enligt 7 § första stycket 1,
 - fyra år med utbildning enligt 7 § första stycket 2,
 - fem år med utbildning enligt 7 § första stycket 3 eller 4.
- (BFS 2017:10)

Krav på kompetens och kunskap om bygglagstiftningen m.m.

11 § Utöver de kompetenskrav som anges i 7–10 §§ ska sökanden ha kunskaper avseende ventilation och inomhusmiljö samt energi inom tillämpliga delar av

- plan- och bygglagen (2010:900, PBL), plan- och byggförordningen (2011:338, PBF), samt de föreskrifter och allmänna råd som har meddelats med stöd av dessa författningar,
- äldre lagar och föreskrifter som berör byggandet.

12 § Utöver de kompetenskrav som anges i 7–10 §§ ska sökanden ha kännedom avseende ventilation och inomhusmiljö samt energi inom tillämpliga delar av

1. arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160 ändrad: t.o.m. SFS 2020:476) och Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om arbetsplatsens utformning (AFS 2020:1),
2. Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om asbest (AFS 2006:1),
3. Folkhälsomyndighetens allmänna råd om ventilation (FoHMFS 2014:18),
4. miljöbalken (1998:808),
5. lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader,
6. förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader,
7. förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader, samt
8. Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2007:4) om energideklaration för byggnader. (BFS 2017:10).

13 § Sökanden för behörighet **N** ska också ha kunskap om

- byggnaders grundläggande inneklimatfaktorer som påverkar människors hälsa och mätmetoder för inneklimatfaktorerna,
- värmeåtervinningssystem med koppling till värme, och tappvatten samt dess uppbyggnad, komponenter och reglering,

- möjliga energieffektiviseringsåtgärder i ventilationssystemet med hänsyn till inomhusmiljön.

•

14 § Utöver kraven i 13 § ska sökanden för behörighet K ha kunskap om

- radonmätningar och möjliga åtgärdsförslag för att minska radon i byggnader,
- vatten- och luftburna komfortkylsystem och deras funktion, uppbyggnad komponenter och reglering.

15 § Sökandens kunskap och kännedom enligt 11–14 §§ ska dokumenteras genom skriftligt kunskapsprov.

Krav på lämplighet för uppgiften

16 § Den sökande ska vara lämplig för uppgiften. Lämpligheten ska styrkas med aktuellt intyg.

Allmänt råd

Intygsgivaren bör ha, eller ha haft, en nära arbetsrelation till sökanden som arbetsgivare eller liknande. Även intyg som lämnats från byggnadsnämnden bör kunna godtas.

Certifieringens giltighet

17 § Certifiering av funktionskontrollant får lämnas för en period av högst fem år.

Uppgifter om certifierade funktionskontrollanter

18 § Certifieringsorganet ska omgående sända beslut om meddelad eller återkallad certifiering av en funktionskontrollant till Boverket. Certifieringsorganet ska till Boverket sända uppgifter om certifieringsnummer, behörighet, giltighetstid på certifikatet, förnamn, efternamn, företag, adress, postnummer och ort samt e-postadress och telefonnummer.

Rapporteringskyldighet

19 § Certifierad funktionskontrollant ska varje år lämna in rapport till certifieringsorganet med uppgifter dels om genomförda uppdrag som funktionskontrollant eller samordnare av funktionskontroller, dels om fortbildning avseende 11–14 §§ denna författning.

Omcertifiering

20 § För att få ett nytt beslut om certifiering, när ett tidigare beslut har gått ut, ska den certifierade funktionskontrollanten gå igenom en förenklad kompetensprövning eller en förnyad grundlig kompetensprövning. Endast om det finns särskilda skäl krävs det en förnyad grundlig kompetensprövning.

Lämplighet enligt 16 § ska alltid prövas. (BFS 2017:10).

Allmänt råd

Vid en förenklad kompetensprövning kan det, förutom att pröva lämplighet, räcka att genom skriftligt kunskapsprov kontrollera att funktionskontrollanten skaffat ny kunskap under den senaste femårsperioden inom de områden som omfattas av 11–14 §§.

Särskilda skäl, som gör att det krävs en förnyad grundlig kompetensprövning, kan vara att den sökande inte har arbetat som funktionskontrollant eller varit samordnare för funktionskontroller i väsentlig omfattning under den senaste femårsperioden.

Arbete i väsentlig omfattning bör omfatta minst 500 timmars arbete.

Återkallande av certifiering

21 § Har den certifierade funktionskontrollanten visat sig uppenbart olämplig för uppgiften eller fått certifikat på felaktiga grunder, får det organ som utfärdat certifieringen återkalla den.

Allmänt råd

Olämplighet kan bestå i att den certifierade har utfärdat felaktiga eller falska protokoll eller har varit oskicklig i arbetet.

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

BFS 2011:16, OVK 1

1. Denna författning träder i kraft den 2 maj 2011, då verkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 1991:36) om funktionskontroll av ventilationssystem ska upphöra att gälla.
2. Den som innehar certifikat som riksbehörig funktionskontrollant enligt äldre bestämmelser med behörighet N eller K har rätt att, utifrån sin behörighet, arbeta som sakkunnig funktionskontrollant enligt 8 kap. 25 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, och som sådan sakkunnig som avses i 10 kap. 8 § 2 lagen under certifikatets giltighetstid. Innan riksbehörig funktionskontrollant tar uppdrag som sakkunnig funktionskontrollant eller som sådan sakkunnig som avses i 10 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen, ska den ha skaffat sig kunskap om plan- och bygglagen och plan- och byggförordningen (2011:338) med tillhörande regler.

BFS 2012:6, OVK 2

Denna författning träder i kraft den 1 mars 2012.

BFS 2017:10, OVK 3

Denna författning träder i kraft den 1 februari 2018.⁴⁸

Denna författning innehåller föreskrifter och allmänna råd, dels om undantag från funk-

⁴⁸ Fotnot angående kopia av OVK3 i denna Regelsamling. Vid redigeringen har FunkiS lagt till förtydliganden om att 2010:900 och 2011:338 är PBL och PBF, att AFS 2020:1 nu är aktuell samt lagt till punkt 8 under 12 § som ett förtydligande.

tionskontroll, dels om intervaller för återkommande besiktning m.m., dels om certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter och sådana sakkunniga som avses i 10 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen (2010:900), som ska utföra de kontroller som behövs för att verifiera att samhällets krav om skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljön med avseende på luft uppfylls. I denna författning används begreppet funktionskontrollant för både sakkunnig funktionskontrollant enligt 8 kap. 25 § plan- och bygglagen och sådan sakkunnig som avses i 10 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen.

BOVERKETS ALLMÄNNA RÅD (2012:7) OM FUNKTIONSKONTROLL AV VENTILATIONSSYSTEM;

Beslutade den 14 februari 2012. Utkom från trycket den 15 februari 2012

Detta är allmänna råd till 5 kap. 2–6 §§ plan- och byggförordningen (2011:338), PBF.

De allmänna råden innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av 5 kap. 2–6 §§ i ovan nämnda förordning.

De allmänna råden föregås av texten Allmänt råd och är tryckta med mindre och indragen text.

BFS 2012:7, OVKAR 1

Dessa allmänna råd gäller från och med den 1 mars 2012, och ersätter Boverkets allmänna råd (2008:2) om funktionskontroll av ventilationssystem

Till plan- och byggförordningen (2011:338)

5 kap. 2 § 1

Allmänt råd

Vid den första besiktningen bör kontrolleras att ritningar och projekteringshandlingar har följts och att ventilationen är rätt injusterad och fungerar på ett tillfredsställande sätt. Det bör också kontrolleras att det inte uppstår s.k. kortslutningseffekter mellan till- och frånluft i rum, att det inte förekommer olämplig utformning och placering av uteluftsintag samt dragproblem, fuktproblem, dålig lukt eller ljud från ventilationssystemet. Vidare bör det kontrolleras att det finns tillräckligt utrymme för kontinuerlig skötsel och underhåll av ventilationssystemet.

Underlag för besiktningen bör vara projekteringshandlingar, relationsritningar över ventilationssystemet samt instruktioner och skötselanvisningar. Om ventilationssystemet inte stämmer överens med dessa handlingar eller några handlingar saknas bör funktionskontrollanten uppmana byggnadsägaren att tillhandahålla korrekta handlingar.

Funktionen hos fläktar och aggregat bör kontrolleras liksom driftsdata och att ingående komponenter i luftbehandlingsaggregatet överensstämmer med besiktningsunderlaget.

Vid en kontroll av luftflöden i ett mekaniskt ventilationssystem bör först totalflödena kontrolleras och viktiga mätpunkter väljas. Mätpunkterna markeras lämpligen på relationsritningen och på ventilationskanalerna för att underlätta vid nästa kontrolltillfälle. Därefter mäts delflöden i huvudkanaler och i don.

5 kap. 2 § 2

Allmänt råd

Ventilationssystemet bör kontrolleras okulärt i sin helhet, så att kanaler och tillhörande anordningar inte har föroreningar som kan försämra funktionen hos systemet eller innemiljön på annat sätt. Om föroreningar upptäcks i ventilationssystemet bör funktionskontrollanten anmärka på och notera detta i protokollet.

5 kap. 2 § 3

Allmänt råd

Instruktioner och skötselanvisningar bör innehålla

- orienteringsplan (alternativt situationsplan) där ventilationssystemets placering framgår,
- översiktsschema över byggnadens luftbehandlingssystem,
- driftkort på ventilationsaggregat och frånluftsfläktar,
- flödesschema,
- funktionsanvisningar, och
- skötselanvisningar för till exempel filter- och kilrembyte, rensning av kanaler och rengöring av don.

För enklare ventilationssystem av typ frånluft (F) eller självdrag (S) kan driftkort användas i stället för fullständiga instruktioner. För de delar av ventilationssystem som avses regleras, manövreras eller rengöras av boende eller annan brukare bör det finnas en uppsatt bruksanvisning.

5 kap. 2 § 4

Allmänt råd

I de fall byggherren har valt att ställa högre krav på ventilationssystemet än vad som ställs i gällande föreskrifter bör kontrollen också avse att systemet fungerar på det avsedda sättet.

5 kap. 3 § 1

Allmänt råd

Vid den återkommande besiktningen bör underlaget för besiktningen vara instruktioner och skötselanvisningar samt relationsritningar över ventilationssystemet.

Relationsritningar kan finnas i byggnadsnämndens arkiv.

Om ventilationssystemet inte stämmer överens med relationshandlingarna bör funktionskontrollanten uppmana byggnadsägaren att tillhandahålla korrekta handlingar.

Funktionen hos fläktar och aggregat bör kontrolleras liksom driftsdata och att ingående komponenter i luftbehandlingsaggregatet överensstämmer med besiktningsunderlaget.

Vid en kontroll av luftflöden i ett mekaniskt ventilationssystem bör först totalflödena kontrolleras och viktiga mätpunkter väljas. Därefter mäts delflödena i huvudkanaler och i don.

Ventilationssystemet bör kontrolleras okulärt i sin helhet så att kanaler och tillhörande anord-

ningar inte har föroreningar som kan sätta ned ventilationens funktion eller skada inomhusmiljön på annat sätt. Om föroreningar upptäcks i ventilationssystemet bör funktionskontrollanten anteckna denna brist i protokollet.

Instruktioner och skötselanvisningar bör innehålla

- orienteringsplan alternativt situationsplan där ventilationssystemets placering framgår,
- översiktsschema över byggnadens luftbehandlingssystem, driftkort på ventilationsaggregat och frånluftsfläktar,
- flödesschema,
- funktionsanvisningar, och
- skötselanvisningar för till exempel filter- och kilrembyte, rensning av kanaler och rengöring av don.

I de fall byggherren har valt att ställa högre krav på ventilationssystemet än vad som ställdes i gällande föreskrifter bör kontrollen också avse att systemet fungerar på det avsedda sättet.

Om ventilationssystemet kapacitet inte är anpassad till den faktiska verksamheten i byggnaden, bör funktionskontrollanten upplysa byggnadsägaren om detta. Vidare bör kontrollanten notera förhållandet i protokollet och hänvisa till krav som finns i arbetsmiljölagstiftningen och i miljöbalken. Motsvarande upplysningar bör lämnas och anteckningar göras om exempelvis uteluftsintagen är olämpligt placerade med hänsyn till ändrade förhållanden såsom ökad trafik eller om ventilationssystemet är svårt att underhålla och sköta.

5 kap. 3 § 2

Allmänt råd

Möjliga energieffektiviserande åtgärder i ventilationssystemet bör föreslås med utgångspunkt från sådan funktion- och energipåverkan som lätt kan bedömas och antecknas i protokollet.

5 kap. 4 §

Allmänt råd

Av protokollet bör framgå

- funktionskontrollant och behörighet,
- tidpunkt för besiktningen,
- fastighetsbeteckning, byggnadens adress, byggnadens ägare, byggnadskategori, typ av ventilationssystem, vilket eller vilka ventilationssystem som kontrollen omfattar, installationsår och driftstider,
- om projekteringshandlingar samt instruktions- och skötselanvisningar finns,
- omfattningen av besiktningen (i de fall byggnaden har fler än ett ventilationssystem) samt eventuella anmärkningar om brister och i vilket ventilationssystem bristerna finns,
- en slutsats (vid första besiktningen) om huruvida ventilationssystemet överensstämmer med gällande föreskrifter och om det fungerar på det sätt som är avsett,
- en slutsats (vid återkommande besiktning) om huruvida ventilationssystemet i huvudsak överensstämmer med gällande föreskrifter när ventilationssystemet togs i bruk och om det fungerar på det sätt som det är avsett, och
- övriga upplysningar till byggnadsägaren.

Vid återkommande besiktning bör funktionskontrollanten:

- Uppmana byggnadens ägare att tillhandahålla korrekta handlingar/ritningar om ventilationssystemet inte stämmer överens med projekteringshandlingar eller relationsritningar.
- Upplysa byggnadens ägare om de krav som finns i arbetsmiljölagstiftningen och i miljöbalken och notera i protokollet om ventilationssystemets kapacitet inte är anpassad till den faktiska verksamheten i byggnaden.

Resultatet från undersökningarna av energisparåtgärder, åtgärdsförslagen och uppgifter om ventilationssystemets luftflöden, driftstider och installerade effekter bör redovisas samlat i protokollet.

5 kap. 5 § 1

Allmänt råd

Byggnadsägaren bör göra protokollet tillgängligt för den oberoende energiexpert som ska utföra energideklaration för byggnaden.

5 kap. 5 § 2

Allmänt råd

Av intyget bör även framgå

- fastighetsbeteckning och adress,
- vilka ventilationssystem som har kontrollerats,
- funktionskontrollantens namn och behörighet,
- om kontrollen föranlett anmärkningar, och
- var protokollet över kontrollen finns.

5 kap 6 §

Allmänt råd

Innehåller byggnaden flera ventilationssystem bör intyget om kontroll av respektive system anslås i respektive trapphus. Alternativt bör intyget anslås i huvudentrén. I förekommande fall bör intyget placeras i anslutning till anslagen Sammanfattning av energideklaration (lag (2006:985) om energideklaration för byggnader).

BFS 2012:7, OVKAR 1

Dessa allmänna råd gäller från och med den 1 mars 2012, och ersätter Boverkets allmänna råd (2008:2) om funktionskontroll av ventilationssystem.

Boverkets författningssamling

Boverkets ändring av verkets allmänna råd (2012:12) om anmälan för åtgärder som inte är bygglovspliktiga.

Beslutade den 13 juni 2017.

Boverket beslutar att verkets allmänna råd (2012:12) om anmälan för åtgärder som inte är bygglovspliktiga ska ha följande lydelse. Författningen kommer därför att ha följande lydelse från och med den dag då denna författning börjar gälla.

INLEDNING⁴⁹

Allmänt råd

Detta är allmänna råd till 6 kap. 5 § första stycket 4 och 6 plan- och byggförordningen (2011:338), PBF.

De allmänna råden innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av ovan nämnd författning.

De allmänna råden föregås av texten Allmänt råd och är tryckta med mindre och indragen text. (BFS 2017:4).

TILL 6 KAP. 5 § FÖRSTA STYCKET 4 PLAN- OCH BYGGFÖRORDNINGEN (2011:338)⁵⁰

Väsentlig ändring av eldstad och rökkanal

Allmänt råd

Med väsentlig ändring av eldstad och rökkanal avses sådana åtgärder som kan leda till en ökad brandrisk eller förändrade utsläpp till omgivningen genom

- ändrade eldningsförhållanden och rögastemperaturer, eller
- annan förändring av eldstadens funktion och användningssätt.

Hänsyn bör tas till om en felaktig installation kan leda till allvarliga konsekvenser i form av ökad risk för brand eller förgiftning.

Exempel på anmälningspliktiga åtgärder

Allmänt råd

Exempel på åtgärder, utöver nyinstallation av eldstad, skorsten eller rökkanal, som normalt är anmälningspliktiga är följande:

- Insättning av kassett eller motsvarande i tidigare öppen eldstad.
- Installation av brännare eller anordning för bränsletillförsel till följd
- av bränslebyte, t.ex. från olja till pellets.

⁴⁹ Senaste lydelse BFS 2013:13.

⁵⁰ Senaste lydelse BFS 2013:13.

Exempel på icke anmälningspliktiga åtgärder

Allmänt råd

Exempel på åtgärder som normalt inte är anmälningspliktiga:

- Glidgjutning av skorsten, insättning av insatsrör i befintlig skorsten eller liknande underhållsåtgärd.
- Byte av eldstadsplan.
- Byte av eldstad till likvärdig med avseende på typ av eldstad, storlek och effekt, samt anslutning till rökkanal.

Väsentlig ändring av anordning för ventilation

Allmänt råd

Med väsentlig ändring av anordning för ventilation avses sådana åtgärder som påverkar luftkvaliteten inomhus och som, om de utförs felaktigt, kan leda till risk för försämrad luftkvalitet, fukt- och mögelskador, ökad radonhalt eller föroreningar i en koncentration som medför negativa hälsoeffekter eller besvärande lukt.

En ändring av en anordning för ventilation som medför behov av ny projektering, injustering av hela ventilationssystemet eller kontroll av ventilationssystemets funktioner utgör normalt en väsentlig ändring. Detsamma gäller en ändring av en anordning för ventilation som medför krav på funktionskontroll enligt 5 kap. 1 § plan- och byggförordningen (2011:338).

Ändring av ventilation kan också i vissa fall väsentligt påverka brandskyddet i en byggnad eller beröra konstruktionen av byggnadens bärande delar och därmed på den grunden vara anmälningspliktig. (BFS 2017:4).

Exempel på anmälningspliktiga åtgärder

Allmänt råd

Exempel på åtgärder, utöver nyinstallation av anordning för ventilation, som normalt är anmälningspliktiga är följande:

- Installation av ny styr- eller reglerutrustning för hela eller betydande delar av ett ventilationssystem.
- Installation av reningsutrustning eller ändrade funktioner i ett ventilationssystem.
- Installation eller byte av aggregat, fläkt, ventilationskanaler eller värmeväxlare som påverkar ventilationsflöden eller luftkvalitet.
- Ändring av anordning för ventilation för att anpassa ventilationsflöden till ändrad användning av en byggnad, exempelvis till följd av byte av verksamhet, förändrad planlösning eller avsevärt ökat personantal.
- Byte av typ av ventilationssystem såsom byte från självdragsventilation (S) till fläktstyrd frånluftsventilation (F), fläktstyrd frånluftsventilation med återvinning (FX), fläktstyrd frånlufts- och tilluftsventilation (FT), fläktstyrd frånlufts- och tilluftsventilation med återvinning (FTX), eller annat byte mellan dessa system, dock inte sådan åtgärd i en- eller tvåbostadshus som anges nedan. (BFS 2017:4).

Exempel på icke anmälningspliktiga åtgärder

Allmänt råd

Exempel på åtgärder som normalt inte är anmälningspliktiga är följande:

- Byte av fläkt, fläktmotor eller luftfilter och liknande underhållsåtgärder som inte påverkar ventilationsflöden.
- Byte av don eller ventiler till likvärdiga.
- Byte från självdragsventilation (S) till fläktstyrd frånluftsventilation (F) i en- eller tvåbostadshus.
- Energieffektiviserande åtgärder som byte av elbatteri i tilluftssystemet till annan energikälla.
- Installation av energimätare i ventilationssystemet eller annan utrustning för avläsning av aktuella energidata. (BFS 2017:4).

TILL 6 KAP. 5 § FÖRSTA STYCKET 6 PLAN- OCH BYGGFÖRORDNINGEN (2011:338)⁵¹

Ändring av en byggnad som väsentligt påverkar brandskyddet i en byggnad

Allmänt råd

Med ändring av en byggnad som väsentlig påverkar brandskyddet avses dels åtgärder som om de installeras felaktigt kan få stora konsekvenser för byggnadens brandskydd, dels åtgärder som förändrar eller avskaffar delar av befintligt brandskydd.

Även åtgärder som förbättrar brandskyddet kan i vissa fall betraktas som anmälningspliktiga då brandskyddet är en helhet och installation eller förbättring av en brandskyddskomponent i många fall kan göra att andra lösningar accepteras för andra delar av brandskyddet i en byggnad.

Större ändring av en byggnads planlösning, väsentlig ändring av ventilationssystem eller ändrad verksamhet i byggnaden påverkar ofta brandskyddet i stor omfattning, men är bygglovs- eller anmälningspliktigt av andra orsaker och har därför inte tagits med bland exemplen nedan.

Exempel på anmälningspliktiga åtgärder

Allmänt råd

Exempel på åtgärder som normalt är anmälningspliktiga är följande:

- Förändrad brandcellsindelning.
- Nya dörrar i brandcellsgräns eller brandsektion.
- Nedmontering eller udriftagande av brandtekniska installationer, t.ex. automatiskt brandlarm, utrymningslarm, automatiskt släcksystem eller brandgasventilation.
- Förändring av utrymnings- och tillträdesvägars utformning, längd eller framkomlighet.
- Ändringar av det byggnadstekniska brandskyddet till följd av ökat personantal eller ökad brandbelastning.
- Byte av typ av material i fasaden på byggnader som har fler än två våningsplan och som inte är en- eller tvåbostadshus. (BFS 2017:4).

⁵¹ Senaste lydelse BFS 2013:13.

Exempel på icke anmälningspliktiga åtgärder

Allmänt råd

Exempel på åtgärder som normalt inte är anmälningspliktiga:

- Byte av en branddörr till en likvärdig med samma eller bättre brandteknisk klass och liknande underhållsåtgärder.
- Håltagning i brandcellsgräns för mindre antal kablar, rör och liknande som omedelbart tätas med CE-märkta system eller motsvarande i rätt brandteknisk klass.
- Byte av befintlig röklucka i trapphus med wirestyrning till elektrisk styrning.

Dessa allmänna råd⁵² gäller från den 3 december 2012.

Dessa allmänna råd⁵³ gäller från den 1 juli 2013.

Dessa allmänna råd⁵⁴ gäller från och med den 1 juli 2017.

⁵² BFS 2012:12.

⁵³ BFS 2013:13.

⁵⁴ BFS 2017:4.

Folkhälsomyndighetens allmänna råd om ventilation

I Folkhälsomyndighetens författningssamling (FoHMFS) publiceras myndighetens föreskrifter och allmänna råd.

- Föreskrifter är bindande regler.
- Allmänna råd innehåller rekommendationer om hur en författning kan eller bör tillämpas och utesluter inte andra sätt att uppnå de mål som avses i författningen.

Folkhälsomyndigheten ger årligen ut en förteckning över gällande föreskrifter och allmänna råd.

FOLKHÄLSOMYNDIGHETENS ALLMÄNNA RÅD OM VENTILATION;

Beslutade den 2 januari 2014. Utkom från trycket den 4 februari 2014.

I dessa allmänna råd ges rekommendationer för tillämpningen av 9 kap. 3 § och 26 kap. 22 § miljöbalken (1998:808) vad gäller ventilation och luftkvalitet i bostäder och lokaler för allmänna ändamål.

Dessa allmänna råd gäller för bostäder och lokaler för allmänna ändamål där människor vistas mer än tillfälligt.

Olägenhet för människors hälsa

Vid bedömningen av om bristande luftkvalitet i bostäder och lokaler för allmänna ändamål innebär olägenhet för människors hälsa enligt 9 kap. 3 § miljöbalken bör följande riktvärden vara vägledande.

I bostäder bör det specifika luftflödet (luftomsättningen) inte understiga 0,5 rumsvolymer per timme (rv/h). Uteluftsflödet bör inte understiga 0,35 liter luft per sekund per kvadratmeter (l/s per m²) golvarea eller 4 l/s per person.

I skolor och lokaler för barnomsorg bör uteluftsflödet inte understiga ca 7 l/s per person vid stillasittande sysselsättning. Ett tillägg på minst 0,35 l/s per m² golvarea bör göras så att hänsyn också tas till föroreningar från andra källor än människor. Om koldioxidhalten i ett rum vid normal användning regelmässigt överstiger 1 000 parts per million (ppm), bör detta ses som en indikation på att ventilationen inte är tillfredsställande.

I bostäder och lokaler för allmänna ändamål, där människor vistas stadigvarande, bör skillnaden i absolut luftfuktighet mellan ute och inne under vinterförhållanden inte regelmässigt överstiga 3 g/m³.

Ytterligare indikatorer på att luftkvaliteten kan vara bristfällig och att ventilationen inte fungerar tillfredsställande är om

- tilluften är förorenad,
- det ofta förekommer lukt från en annan plats än den egna bostaden eller lokalen, t.ex. matos eller andra påtagliga eller besvärande lukter,
- luften i bostaden eller lokalen strömmar från rum med lägre krav på luftkvalitet till rum med högre krav, t.ex. från kök eller badrum till sovrum, och
- rummen är oventilerade eller det saknas överluftsdon mellan rum där människor vistas stadigvarande.

Vid bedömningen av om olägenhet för människors hälsa föreligger bör en helhetsbedömning göras av byggnadernas eller lokalernas förutsättningar för den aktuella verksamheten. I skolor, lokaler för barnomsorg och lokaler för allmänna ändamål är det betydelsefullt att hänsyn tas till antalet personer som vistas i lokalen, användningssättet, vistelsens längd, vädringsmöjligheter och rutinerna för vädring.

Bedömningen av om olägenhet för människors hälsa föreligger inbegriper i de enskilda fallen att hänsyn även tas till känsliga personer.

Undersökningar

Om det bedöms föreligga olägenhet för människors hälsa på grund av bristfällig luftkvalitet, kan åtgärder eller ytterligare undersökningar krävas med stöd av miljöbalken även om ventilationssystemet är godkänt enligt plan- och byggförordningen (2011:338).

Om det finns skäl att anta att olägenhet för människors hälsa föreligger, kan tillsynsmyndigheten ställa krav på att åtgärder vidtas enligt 26 kap. 9 § miljöbalken eller att undersökningar görs enligt 26 kap. 22 § miljöbalken.

Ventilationen bör också undersökas om andra brister i inomhusmiljön konstateras eller befaras, t.ex.

- vid konstaterade höga radongashalter eller där höga radongashalter kan antas förekomma,
- vid misstänkta eller konstaterade förhöjda halter av formaldehyd eller andra hälsofarliga kemiska ämnen inomhus,
- vid sådana misstänkta eller konstaterade skador på golv som kan antas bidra till att hälsofarliga ämnen avges till inomhusluften,
- vid svärdefinierad lukt,
- vid mikrobiell växt, speciellt på invändiga ytor, där orsaken misstänks vara hög luftfuktighet och där den inte orsakats av en uppenbar vattenskada,
- vid omfattande kondensbildning på fönsters insida vid en utetemperatur av ca -5°C ,
- vid konstaterad allergi mot husdammskvalster,
- vid utredningar i byggnader där människor uppger byggnadsrelaterade hälsobesvär, eller
- vid inträffade fall av t.ex. legionärssjuka och luftfuktarfeber; en kontroll av ventilationssystemet bör framför allt inriktas på att finna möjliga tillväxtplatser för mikroorganismer i systemet eller i närheten av luftintaget.

Folkhälsomyndigheten

JOHAN CARLSON

Fredrik Haux

(Avdelningen för kunskapsstöd)

Utdrag ur AFS 2020:1, Arbetsplatsens utformning

Beslutade den 30 juni 2020. Utkom från trycket den 7 juli 2020.

Arbetsmiljöverket föreskriver⁵⁵ följande med stöd av 18 § arbetsmiljöförordningen (1977:1166) och beslutar följande allmänna råd.

SYFTE

1 § Syftet med föreskrifterna är att förebygga ohälsa och olycksfall samt att ge förutsättningar för en god arbetsmiljö.

TILLÄMPNINGSOMRÅDE

2 § Dessa föreskrifter gäller utformning, projektering samt drift och underhåll av arbetsplatser, i och i anslutning till byggnadsverk, samt skyltar, märkning och signaler. Vid nybyggnad och ändring gäller inte 23 och 77 §§ och 91 § första stycket.

3 § Dessa föreskrifter gäller med nedanstående undantag.

1. Arbetsplatser i transportmedel omfattas inte.
2. Föreskrifterna ska inte tillämpas om det skulle strida mot ett av Europeiska unionens produktdirektiv eller produktförordningar.
3. För arbetsplatser
 - a. i sådana anläggningar av hemlig natur för totalförsvaret som avses i 9 kap. 15 § plan- och bygglagen (2010:900), eller
 - b. under fältmässiga övningar inom totalförsvaret,gäller endast krav på skyltar och signaler, 164–166 §§.
4. Föreskrifterna gäller inte för skyltar och signaler som används vid transport på vägar, järnvägar eller vattenvägar, till sjöss eller i luften utanför fasta arbetsplatser.
5. Märkning av, och skyltning för, farliga kemiska ämnen eller blandningar omfattas inte. Bestämmelser om märkning på behållare, gasflaskor och rörledningar finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om kemiska arbetsmiljörisker.

⁵⁵ Jämför följande direktiv:

– Rådets direktiv 89/654/EEG av den 30 november 1989 om minimikrav för säkerhet och hälsa på arbetsplatser (första särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG), i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/30/EG.

– Rådets direktiv 92/58/EEG av den 24 juni 1992 om minimikrav beträffande varselmärkning och signaler för hälsa och säkerhet (nionde särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG), i lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/27/EG.

6. Om risken för skadlig värme till helt övervägande del beror på solstrålning gäller inte 127–130 §§ om arbete i stark värme.
7. Vid arbete i räddningstjänst gäller inte 127–130 §§ om arbete i stark värme.
8. 131–134 §§ om arbete i kylda livsmedelslokaler gäller enbart då arbete sker i lokaler som av livsmedelshygieniska skäl kyls till en lufttemperatur lägre än +16 °C.
9. Vid arbete som enbart avser in- och uttransport av varor i till exempel kylrum gäller inte 131–133 §§ om arbete i kylda livsmedelslokaler.

För arbetsplatser inom byggnads- och anläggningsindustri och utvinningsindustri gäller föreskrifterna endast i färdigställda utrymmen och i bodar. Bestämmelserna om personalutrymmen, 57–84 §§, belysning, 135 och 136 §§, och skyltar och signaler, 164–166 §§, gäller även i icke färdigställda utrymmen.

Allmänna råd

Även om föreskrifterna inte gäller för en arbetsplats ska arbetsgivaren enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga ohälsa och olycksfall, samt samverka med arbetstagarerna för att skapa en god arbetsmiljö.

TILL VEM RIKTAR SIG FÖRESKRIFTERNA

4 § Föreskrifterna riktar sig till följande.

1. Arbetsgivaren ansvarar för att 6 och 22–166 §§ följs. Den arbetsgivare som inte råder över en arbetsplats behöver dock endast följa 6 §, 126 § andra meningen, 127–131 och 134 §§.
2. Den som hyr in arbetskraft likställs med arbetsgivare i dessa föreskrifter.
3. Den som är byggherre ska följa 7–11 och 18–21 §§.
4. Den som är byggarbetsmiljösamordnare ska följa 12–14 och 18–21 §§.
5. Den som är projektör enligt 5 § ska följa 15 och 17–21 §§.
6. Den som projekterar monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar ska följa 16 och 18–21 §§.

Av 1 och 3 kap. arbetsmiljölagen (1977:1160) följer att dessa föreskrifter under vissa omständigheter kan medföra skyldigheter även för andra än arbetsgivare. Det som sägs i dessa föreskrifter gäller då även dem.

Allmänna råd

Arbetsgivaren råder inte över arbetsplatsen, om denna varken äger eller har hyresavtal för arbetsplatsen, eller av annan anledning inte har möjlighet att påverka utformningen av arbetsplatsen. Exempel på arbetsplatser som arbetsgivaren inte råder över är när arbetet sker i någon annans enskilda hem. För alla arbetsgivare, även de som omfattas av undantaget i denna paragraf, finns regler om ansvar för arbetstagares hälsa och säkerhet på arbetsplatsen i arbetsmiljölagen och Arbetsmiljöverkets övriga föreskrifter. I arbetsmiljölagen finns till exempel krav på personalutrymmen.

KLIMAT OCH INSTALLATIONER

Luftkvalitet

110 § Under den tid som arbete pågår ska arbetsplatser inomhus ha en tillfredsställande luftkvalitet i vistelsezonen. Luften ska, så långt som möjligt, vara fri från föroreningar som kan vara skadliga för hälsan eller ge besvärande lukt.

Allmänna råd

Exempel på vad som påverkar hur luftkvaliteten upplevs är lufttemperatur, relativ fuktighet och luftföroreningar (partiklar). Kravet på luftkvalitet är normalt lägre i lokaler som används tillfälligt, till exempel förråd.

Ventilation

111 § Arbetsplatser inomhus ska ha ventilationssystem som bidrar till att skapa ett bra inomhusklimat. De ska på ett effektivt sätt kunna

- tillföra tillräcklig mängd uteluft, och
- bortföra de luftföroreningar som inte tas om hand på annat sätt.

Luftföringen ska ordnas så att föroreningar inte sprids mellan olika lokaler.

Allmänna råd

Det kan vara nödvändigt med fläktstyrd till- och frånluft för att få tillfredsställande luftkvalitet, temperatur, lufthastighet, renhet och fuktighet i alla utrymmen.

Föroreningar kan också tas om hand genom filtrering av partiklar eller gaser. Det ger möjlighet till en högre luftkvalitet än vad enbart ventilation ger.

Luftutbyteseffektiviteten bör vara minst 40 procent. Kontroll av luftutbyteseffektiviteten kan ske med hjälp av spårgas.

Användningen av överluft hör till de faktorer som behöver tas hänsyn till vid bedömningen av föroreningsspridningen. Normalt ordnas överluft från rum med högre krav på luftkvalitet till sådana med lägre krav.

Det är lämpligt att ta fram en enklare information som beskriver för arbetstagarna hur ventilationen på arbetsplatsen fungerar.

Uteluft och tilluft

112 § Arbetsplatser inomhus ska, under den tid som arbete pågår, normalt kunna förses med

- minst 7 liter uteluft per sekund och person, och
- med ett tillägg av minst 0,35 liter per sekund och m² golvyta.

Allmänna råd

Det minsta flödet 7 liter per sekund och person gäller personer vid stillasittande arbete. Vid högre aktivitet kan flödet behöva ökas. Tillägget 0,35 liter per sekund och m² förutsätter att byggnads-material och inredning är valda för att minimera avgivningen av luftföroreningar. Är detta inte fallet kan luftflödet behöva ökas.

113 § Tilluft till arbetsplatser inomhus ska vara så fri från luftföroreningar att hälsorisk inte uppkommer. Uteluftsintag ska placeras där uteluftens föroreningshalt och temperatur är lämplig, samt med hänsyn till föroreningskällors placering.

Allmänna råd

För de ämnen som omfattas av luftkvalitetsförordningen (2010:477) bör luftföroreningshalten i tilluften till arbetsplatser inte vara högre än de miljökvalitetsnormer som anges där. I vissa färdigställda utrymmen i gruvor är detta inte möjligt. För färdigställda utrymmen i gruvor bör istället halten av kväveoxid och kvävedioxid i tilluften inte AFS 2020:1 överstiga 1/5 av nivågränsvärdet.

Exempel på föroreningskällor som man behöver ta hänsyn till är trafikerade vägar, avluftsöppningar, kyltorn och spillvattenledningars luftningsledningar.

114 § Luften ska tillföras på ett sådant sätt att drag inte uppstår.

Allmänna råd

Vid stillasittande arbete bör lufthastigheten i vistelsezonen vara lägre än 0,15 m/s. Högre lufthastigheter kan accepteras vid rörligt arbete eller vid högre lufttemperaturer.

Kontroll och underhåll

115 § Arbetsgivaren ska se till att

- nyinstallerade ventilationssystem kontrolleras så att de fungerar på avsett sätt innan de tas i bruk och att kontrollen dokumenteras,
- ventilationssystem, och tillhörande kontrollsystem, kontrolleras och underhålls regelbundet, och att kontrollen och underhållet dokumenteras, och
- dragskåp och mikrobiologiska säkerhetsbänkar, med tillhörande kontrollsystem, kontrolleras minst en gång per år, och att kontrollen dokumenteras. Arbetsgivaren ska ha tillgång till dokumentationen.

Allmänna råd

Om byggnaden omfattas av krav på obligatorisk ventilationskontroll enligt plan- och bygglagen och plan- och byggförordningen, OVK, uppfylls kraven på kontroll, och dokumentation av denna, i 115 § 1 och 115 § 2, om arbetsgivaren försäkrat sig om att obligatorisk ventilationskontroll utförts inom avsedd tid och har tillgång till den dokumenterade kontrollen.

Återluft

116 § Frånluft får endast återföras som återluft om luftkvaliteten i vistelsezonen kan hållas tillfredsställande. Återluftsledning ska normalt kunna stängas av helt.

Allmänna råd

Vid projektering bör det undersökas om återluftsledning är lämplig med tanke på luftkvaliteten. Oavsiktlig återluftsledning, exempelvis den som kan ske i roterande värmeväxlare, bör minimeras genom att utforma ventilationssystemet med tryckförhållanden som motverkar att luftkvaliteten i vistelsezonen försämras.

Processventilation

117 § Där föroreningskällan så kräver ska det finnas processventilation. Den ska vara

- effektiv,
- utformad efter hur farlig luftföroreningen är, och
- fast installerad vid arbetsplatser där processventilation behövs mer än tillfälligt, och där arbetet så medger. I annat fall ska mobilt utseg användas.

Allmänna råd

Processventilation kan innebära olika slag av inkapsling, till exempel dragskåp och mikrobiologiska säkerhetsbänkar, men också olika typer av punktutseg. Även vattenånga från till exempel diskmaskiner är en luftförorening som kan kräva processventilation. Mobila utseg kan till exempel behöva användas vid svetsning av större objekt.

118 § Om ett dragskåp, eller en mikrobiologisk säkerhetsbank, används för effektiv processventilation, ska det eller den ha

- en luftfartighet i genom lucköppningen, som är tillräckligt hög för att ge tillräcklig skyddseffekt, under den tid då arbetet eller processen som avger luftföroreningar pågår, och
- ett grundflöde, som ger en stabil strömningsbild in i skåpet eller bänken, under övrig tid.

Allmänna råd

Exempel på hur ett dragskåps skyddseffekt kan bedömas finns i standarden SS-EN 14175-3:2004. Dragskåp – Del 3: Typprovning. Utgåva 1. I ett traditionellt dragskåp bör luftflödet genom lucköppningen vara minst 0,5 m/s. Motsvarande exempel för säkerhetsbänkar finns i standarden SS-EN 12469. Bioteknik – Prestandakriterier för mikrobiologiska säkerhetsbänkar. Utgåva 1.

119 § Ett fel i processventilationen, som medför att det uppstår ohälsosamma halter av luftföroreningar i vistelsezonen, ska kunna visas av ett kontrollsystem. Om föroreningarna kan orsaka livsfara eller allvarlig skada, ska kontrollsystemet även bestå av ett larm som är

- akustiskt eller visuellt, och
- utformat så att alla som använder lokalen kan uppfatta det.

120 § Arbetsgivaren ska se till att larm från processventilation kontrolleras regelbundet.

121 § Frånluft från en luftförorenande process, hantering eller dylikt, får inte återföras som återluft eller cirkulationsluft, om den inte renas så att dess halt av luftföroreningar är väsentligt lägre än de hygieniska gränsvärdena som anges i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om hygieniska gränsvärden.

Allmänna råd: Kravet att frånluft som återförs ska renas, så att dess halt av luftföroreningar är väsentligt lägre än de hygieniska gränsvärdena, kan innebära att de krav på tillförd uteluft som finns i 113 § uppfylls, och att halten för andra ämnen, förutom för kolmonoxid (CO), koldioxid (CO₂) och kvävedioxid (NO₂), bör vara lägre än 1/20 av nivågränsvärdet, där sådant finns. För kolmonoxid (CO) bör halten vara lägre än 1/2 av nivågränsvärdet, för koldioxid (CO₂) bör halten vara lägre än 1/5 av nivågränsvärdet och för kvävedioxid (NO₂) lägre än 1/10 av nivågränsvärdet.

122 § Även om frånluften renas enligt 121 §, får den inte återföras via återluft eller cirkulationsluft om den innehåller

- ämnen i grupp A eller B i bilaga 1 till Arbetsmiljöverkets föreskrifter om kemiska arbetsmiljörisker,
- smittämnen i riskklass 4 och luftburna smittämnen i riskklass 3 i bilaga 1 till Arbetsmiljöverkets föreskrifter om smittrisker, eller
- svetsrök från fast installerat utsug.

123 § Om ett fel i reningens funktion kan medföra att skadliga halter av luftföroreningar uppstår i vistelsezonen, ska eventuellt genomsläpp av luftföroreningar snabbt kunna konstateras, och arbetstagarna göras uppmärksamma på detta. Frånluften ska då föras till en annan reningsanordning eller direkt till det fria, eller så ska processen eller hanteringen stoppas.

Temperatur och klimat

124 § Arbetsplatser inomhus ska ha ett lämpligt termiskt klimat. Temperatur och lufthastighet ska anpassas till typen av arbete, om arbetet är lätt eller tungt eller om det är rörligt eller utförs stillasittande. Omgivande ytor ska ha sådana temperaturer att strålningsasymmetri, det vill säga skillnad i värmestrålning till olika ytor, undviks. Om olika arbetsuppgifter sker i olika delar av en lokal, kan de behöva ha olika termiskt klimat.

Allmänna råd

Bedömning av lämpligt termiskt klimat kan göras i enlighet med Folkhälsomyndighetens vägledning om temperatur inomhus, (FoHMFS 2014:17). Exempel på hur lämpligt klimat kan beräknas finns i standarden SS-EN 7730:2006. Ergonomi för den termiska miljön – Analytisk bestämning och bedömning av termisk komfort med hjälp av indexen PMV och PPD samt kriterier för lokal termisk komfort. Utgåva 2. Om lufttemperaturen, vid lätt och stillasittande arbete, varaktigt avviker från 20-24 °C vintertid, och 20-26 °C sommartid, bör det termiska klimatet undersökas närmare.

125 § En permanent arbetsplats ska ha skydd mot besvärande drag, om den är placerad nära en dörr eller en port till

- det fria, eller
- en lokal med väsentligt högre eller lägre temperatur.

Allmänna råd

Lämpligt skydd kan vara vindfång, sluss, vädertätning eller luftfridå.

126 § Om det av produktionstekniska skäl inte är möjligt att skapa ett lämpligt termiskt klimat i hela lokalen, ska ett lämpligt klimat eftersträvas i de delar av lokalen där arbete huvudsakligen bedrivs. Om detta inte kan ordnas, ska arbetsgivaren vidta andra åtgärder för att minska risken för ohälsa och olycksfall.

Allmänna råd

Produktionstekniska skäl kan till exempel vara hantering av livsmedel och metallsmältor. Exempel på åtgärder kan vara arbetsrotation till arbete i lämpligt klimat eller användning av skyddskläder. Exempel på hur erforderlig skyddsklädsel, samt lämplig längd på arbetspass, kan beräknas vid arbete i kylda lokaler, finns i standarden SS-EN ISO 11079:2007. Ergonomi för den termiska miljön – Bestämning och bedömning av termisk belastning i kyla med hjälp av rekommenderad

Buller

143 § Arbetsplatser ska ha en ljudmiljö som är lämplig med hänsyn till

- den verksamhet som bedrivs, och
- arbetstagarnas förutsättningar.

Arbetsplatser ska vara utformade så att bullerexponeringen är reducerad till lägsta praktiskt möjliga ljudnivå, och så få som möjligt utsätts för buller. Hänsyn ska tas till alla förekommande bullerkällor.

Allmänna råd

Ytterligare regler om buller finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om buller. Regler om ljud i vissa arbetslokaler finns i Boverkets byggregler (BBR). Exempel på metod för bestämning av bullerexponering finns i standarden SS-EN ISO 9612:2009. Akustik – Bestämning av bullerexponering i arbetsmiljön – Teknisk metod. Utgåva 1.

144 § Installationer ska vara utförda så att ljudnivån på arbetsplatser blir så låg som praktiskt möjligt, med avseende på bulleralstring och bulleröverföring.

Allmänna råd

Regler om ljud från installationer för vissa lokaliteter finns i Boverkets byggregler (BBR)

Boverkets byggregler

UTDRAG UR BOVERKETS BYGGREGLER – FÖRESKRIFTER OCH ALLMÄNNA RÅD, BBR

2:321 Verifiering i färdig byggnad

Allmänt råd

Verifiering i den färdiga byggnaden sker normalt genom provning, mätning eller besiktning beroende på vilken egenskap som ska verifieras. Såväl metod som resultat bör dokumenteras.

För att kunna verifiera att en genomförd ändringsåtgärd uppfyller varsamhetskraven måste åtgärden relateras till byggnadens utformning före ändringen. Detta förutsätter ofta att byggnadens utformning före åtgärd finns dokumenterad. (BFS 2011:26).

3:4 Driftutrymmen

Detta avsnitt innehåller föreskrifter och allmänna råd till 8 kap. 4 § första stycket 9 och 9 § PBL samt 3 kap. 9 och 10 §§ PBF. Avsnitt 3:5 innehåller också föreskrifter och allmänna råd till 8 kap. 7 § PBL. (BFS 2011:26).

3:411 Allmänt – Definitioner

Driftutrymmen

Utrymmen som huvudsakligen används för byggnaders drift och skötsel, t.ex. fläktrum, städutrymmen, hissmaskinutrymmen, avfallsutrymmen, undercentraler och pannrum.

Avfallsanordningar

Fasta anordningar för hantering av avfall, t.ex. sopsugar och maskinellt lyftbara storbehållare (nedgrävda och ytplacerade).

3:42 Utformning av driftutrymmen

Driftutrymmen ska placeras och utformas så att risken för olyckor vid användning, kontroll och underhåll av utrymmena och deras installationer begränsas. Driftutrymmena och deras installationer ska dessutom placeras och utformas så att risken för brukarnas eller grannarnas hygien eller hälsa begränsas.

Det ska finnas tillräcklig plats för material och utrustning samt för drift- och underhållsarbete.

Allmänt råd

I driftutrymmen bör det finnas belysning och eluttag, samt vid behov vattentätt golv, tappvatteninstallation, golvbrunn med avdunstningsskydd, nödbelysning och fasta anordningar för hantering av tunga installationsdelar.

Om det finns risk för personskador bör driftutrymmena vara låsbara.

Dörrar till fläktrum bör hängas så att de öppnas mot eventuellt övertryck, dvs. vid övertryck inåt mot rummet och vid undertryck ut från rummet.

Regler om vatten och avlopp finns i avsnitt 6:6.

Regler om utrymmen med krav på vattentäta eller vattenavvisande skikt finns i avsnitt 6:533.

Regler om utformning av hissutrymmen finns även i Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:12) om hissar och andra motordrivna anordningar, H.

Regler om utformning av driftutrymmen ges också ut av Arbetsmiljöverket.

Exempel på hur driftutrymmen kan utformas finns bl.a. i VVS Företagens handledning Rätt arbetsmiljö för VVS-montörer och driftpersonal.

Regler om manuell hantering och belastningsergonomi ges ut av Arbetsmiljöverket.

(BFS 2013:14).

3:421 Tillträdesvägar till driftutrymmen

Driftutrymmen ska placeras och utformas så att risken för olyckor begränsas vid tillträde och transporter. Tillträdesvägarna ska utformas så att det finns tillräcklig plats för transport av stora och tunga installationsdelar. Tillträdesväg via en bostadslägenhet får endast finnas till installationer avsedda enbart för den enskilda bostaden.

Allmänt råd

Tillträdesvägar till driftutrymmen via stegar, utvändiga trappor och yttertak bör undvikas. Regler om tillträdesvägar till tak finns i avsnitt 8:2421.

Regler om transportvägar och manuell hantering ges också ut av Arbetsmiljöverket.

Utdrag ur Boverkets byggregler – Hygien, hälsa och miljö, BBR

Detta avsnitt innehåller föreskrifter och allmänna råd till 3 kap. 9, 14 och 20 §§ PBF. Avsnitt 6:9 innehåller också föreskrifter och allmänna råd till 8 kap. 7 § PBL. (BFS 2011:26).

6:1 ALLMÄNT

Byggnader och deras installationer ska utformas så att luft- och vattenkvalitet samt ljus-, fukt-, temperatur- och hygienförhållanden blir tillfredsställande under byggnadens livslängd och därmed olägenheter för människors hälsa kan undvikas.

Allmänt råd

Med begreppet hälsa avses hälsa på det sätt det anges i PBL och omfattar bl.a. miljöbalkens (1998:808) begrepp när det gäller hälsa ur medicinsk och hygienisk synvinkel.

6:11 MATERIAL

Material och byggprodukter som används i en byggnad ska inte i sig eller genom sin behandling påverka inomhusmiljön eller byggnadens närmiljö negativt då funktionskraven i dessa regler uppfylls.

Allmänt råd

Regler för kemikalier i varor och produkter ges ut av Kemikalieinspektionen. Vägledning vid val av byggnadsmaterial finns i Boverkets rapport

Bygg för hälsa och miljö – Kriterier för sunda byggnader och material samt i Svenska Inneklimatinstitutets handbok H3, Föroreningar och emissionsförhållanden.

6:12 GAMMASTRÅLNING

Gammapåstrålningsnivån får inte överstiga 0,3 µSv/h i rum där människor vistas mer än tillfälligt.

6:21 LUFT – ALLMÄNT

Byggnader och deras installationer ska utformas så att de kan ge förutsättningar för en god luftkvalitet i rum där människor vistas mer än tillfälligt. Kraven på inneklimats kvalitet ska bestämmas utifrån rummets avsedda användning. Luften får inte innehålla föroreningar i en koncentration som medför negativa hälsoeffekter eller besvärande lukt.

Allmänt råd

Regler om luftkvalitet och ventilation ges även ut av Arbetsmiljöverket och Socialstyrelsen.

Vid projektering är det viktigt att ta hänsyn till hur nedsmutsningen av luften varierar över tid och i byggnaden. Nedsmutsning som kan förväntas vara lokal och tillfällig tas lämpligen omhand med punktutsgning, t.ex. köks- och badrumsventilation med forceringsmöjlighet. Material som inte avger stora mängder föroreningar eller emissioner bör väljas i första hand för att undvika ökat behov av luftväxling.

6:211 Tillämpningsområde

Dessa regler gäller för samtliga rum eller avskiljbara delar av rum där människor vistas mer än tillfälligt.

6:212 Definitioner

Vistelsezon

Vistelsezonen begränsas i rummet av två horisontella plan, ett på 0,1 meter höjd över golv och ett annat på 2,0 meter höjd över golv, samt vertikala plan 0,6 meter från yttervägg eller annan yttre begränsning, dock vid fönster och dörr 1,0 meter.

Vädringslucka

Öppningsbar lucka vars enda uppgift är att öppna en passage för luft genom klimatskalet för tillfällig vädring.

6:22 EGENSKAPER HOS LUFT SOM TILLFÖRS RUM

Byggnader ska utformas och deras installationer ska utformas och placeras så att halten av föroreningar i tilluften inte är högre än gällande gränsvärden för uteluft.

Allmänt råd

Miljökvalitetsnormer för vissa föroreningar i utomhusluft finns i luftkvalitetsförordningen (2010:477).

Kvaliteten på luften som tillförs byggnaden bör säkerställas genom lämplig placering och utformning av uteluftsintag, intagskammare tilluftsrening eller dylikt. Uteluftsintagen bör placeras så att påverkan från avgaser och andra föroreningskällor minimeras. Hänsyn tas till höjd över mark, väderstreck och avstånd från trafik, avluftsöppningar, spillvattenledningarnas luftningar, kyltorn och skorstenar. Rekommendationer om placering och avstånd mellan avluftsöppning och uteluftsintag finns i Energi- och Miljötekniska Föreningens riktlinjer R1 – *Riktlinjer för specifikation av inneklimatekrav*.

6:23 RADON I INOMHUSLUFTEN

Årsmedelvärdet av den joniserande strålningen från radongas får inte överstiga 200 Bq/m³.

Allmänt råd

Metodbeskrivning för mätning av radon i bostäder ges ut av Statens strålskyddsinstitut.

Vid hög förekomst av markradon bör åtgärder för att förhindra inläckage av radon utföras. Exempelvis kan tätning av genomföringar i byggnaden vara en sådan åtgärd. Radonboken – Förebyggande åtgärder i nya byggnader, Formas, kan användas som vägledning.

6:24 MIKROORGANISMER

Byggnader och deras installationer ska utformas så att mikroorganismer inte kan påverka inomhusluften i sådan omfattning att olägenhet för människors hälsa eller besvärande lukt uppstår.

Installationer för kylning och fuktning av ventilationsluften ska utformas och placeras så att inte skadliga mängder mikroorganismer kan avges till ventilationsluften eller till omgivningen.

Åtgärder mot tillväxt av mikroorganismer får inte i sig ge negativa hälsoeffekter.

Allmänt råd

Högsta tillåtna fuktillstånd i byggnadsdelar finns angivna i avsnitt 6:52.

I installationer för kylning eller fuktning av luft med direktkontakt mellan vatten och luft bör hänsyn tas till risken för spridning av legionellabakterier. Se även avsnitt 6:62 och 6:63.

Vatten för befuktning eller kylning bör inte avge skadliga, irriterande eller luktande ämnen till inneluften.

6:25 VENTILATION

Ventilationssystem ska utformas så att erforderligt uteluftsflöde kan tillföras byggnaden. De ska också kunna föra bort hälsofarliga ämnen, fukt, besvärande lukt, utsöndringsprodukter från personer och byggmaterial samt föroreningar från verksamheter i byggnaden.

Allmänt råd

Vid projektering av byggnaders ventilationsflöden bör hänsyn tas till påverkan av personbelastning, verksamhet, fuktillskott, materialemissioner samt emissioner från mark och vatten.

Svensk Byggtjänsts handbok Fukthandboken avsnitt 51 tar upp fuktbelastning.

Regler om effektiv elanvändning finns i avsnitt 9:6.

Regler om skydd mot brandspridning via luftbehandlingsinstallationer finns i avsnitt 5:526 och 5:533. (BFS 2011:26).

6:251 Ventilationsflöde

Ventilationssystem ska utformas för ett lägsta uteluftsflöde motsvarande 0,35 l/s per m² golvarea. Rum ska kunna ha kontinuerlig luftväxling när de används.

I bostadshus där ventilationen kan styras separat för varje bostad, får ventilationssystemet utformas med närvaro- och behovsstyrning av ventilationen. Dock får uteluftsflödet inte bli lägre än 0,10 l/s per m² golvarea då ingen vistas i bostaden och 0,35 l/s per m² golvarean då någon vistas där.

Allmänt råd

Kraven avseende ventilationsflöde bör verifieras genom beräkning och mätning.

Vid projektering av uteluftsflöden bör hänsyn tas till att flödet kan komma att minska på grund av smuts i ventilationskanaler, ändring av tryckfall över filter m.m.

För självdragsventilation kan Boverkets handbok Självdragsventilation, användas som vägledning.

För andra byggnader än bostäder får ventilationssystemet utformas så att reducering av tilluftsflödet, i flera steg, steglöst eller som intermittent drift, är möjlig när ingen vistas i byggnaden.

Allmänt råd

Efter en period med reducerat luftflöde bör normalt luftflöde anordnas under så lång tid som krävs för att åstadkomma en omsättning av luftvolymen i rummet innan det åter används.

Reduktion av ventilationsflöden får inte ge upphov till hälsorisker. Reduktionen får inte heller ge upphov till skador på byggnaden och dess installationer orsakade av t.ex. fukt.

6:252 Luftdistribution

6:2521 Tilluft

Tilluft ska i första hand tillföras rum eller avskiljbara delar av rum för daglig samvaro samt för sömn och vila.

Allmänt råd

Regler om termisk komfort med avseende på drag finns i avsnitt 6:42.

6:2522 Luftförling i rum

Ventilationssystemet ska utformas så att hela vistelsezonen ventileras vid avsedda luftflöden.

Allmänt råd

- Föreskriftens krav kan anses uppfyllt om det lokala ventilationsindexet är minst 90 % vid användande av Nordtestmetod NT VVS 114, eller
- luftutbyteseffektiviteten är minst 40 % vid användande av Nordtestmetod NT VVS 047.

6:2523 Överluft

Spridning av illaluktande eller ohälsosamma gaser eller partiklar från ett rum till ett annat ska begränsas. Avsiktlig luftförling får endast anordnas från rum med högre krav på luftkvalitet till rum med samma eller lägre krav på luftkvalitet.

Allmänt råd

Kraven på luftkvalitet är vanligen lägre i t.ex. kök och hygienrum jämfört med rum för daglig samvaro samt rum för sömn och vila.

6:2524 Frånluft

Frånluft ska i första hand tas från rum med lägre krav på luftens kvalitet. Vid dimensionering av frånluftsflöden i hygienrum och kök ska hänsyn tas till fuktbelastning och förekomst av matos. Ventilation i kök ska utformas så att god uppfångningsförmåga uppnås vid matlagningssplatsen.

Allmänt råd

Regler om avluft finns i avsnitt 6:72.

6:2525 Återluft

Återluft till rum ska ha så god luftkvalitet att negativa hälsoeffekter undviks och besvärande lukt inte sprids. Återföring av frånluft från kök, hygienrum eller liknande utrymmen får inte ske. Återluft i bostäder tillåts endast om installationen utformas så att luft från en bostad återförs till en och samma bostad.

Allmänt råd

Återluftsflödet bör kunna stängas av vid behov.

6:253 Vädring

Rum eller avskiljbara delar av rum i bostäder avsedda för daglig samvaro, matlagning, sömn och vila samt rum för personhygien, ska ha möjlighet till forcerad ventilation eller vädring. Vädring ska kunna ske genom ett öppningsbart fönster eller vädringslucka. Dessa ska kunna öppnas mot det fria eller mot en enskild inglasad balkong eller uteplats, som har öppningsbart fönster eller vädringslucka mot det fria.

I bostäder avsedda för endast en studerande ska avskiljbar del av rum för matlagning minst ha indirekt tillgång till öppningsbart fönster eller vädringslucka.

6:254 Installationer

Ventilationsinstallationer ska vara placerade och utformade så att de är åtkomliga för underhåll och rensning. Huvud- och samlingskanaler ska ha fasta mätuttag för flödesmätning.

Allmänt råd

För lämplig utformning av kanalsystem och rensluckor, se SS-EN 12097.

Regler om utformning av driftutrymmen finns i avsnitt 3:4.

Regler om utförande samt drift- och skötselinstruktioner m.m. finns i avsnitt 2:31 och 2:5. Regler om ljud från byggnadens installationer finns i avsnitt 7:2.

6:412 Definitioner/beteckningar

Vistelsezon

Vistelsezonen begränsas av två horisontella plan, ett på 0,1 meter höjd och ett annat på 2,0 meter höjd, samt vertikala plan 0,6 meter från ytterväggar eller andra yttre begränsningar, dock 1,0 meter vid fönster och dörr.

Dimensionerande vinterutetemperatur, DVUT

Den temperatur, för representativ ort, som framgår av 1-dagsvärdet i ”n-day mean air temperature” enligt SS-EN ISO 15927-5. Temperaturen får ökas om byggnadens tidskonstant överstiger 24 timmar. Ökningen framgår av standardens redovisade temperaturer för 2, 3 eller 4 dygn. Byggnadens tidskonstant, mätt i dygn, används för val av motsvarande tabellvärde (n-day). Temperaturökning, beroende på högre tidskonstant än 96 timmar kan fastställas genom särskild utredning.

Strålningsasymmetri

Skilnad i värmestrålning till omgivande ytor.

6:42 TERMISK KOMFORT

Byggnader och deras installationer ska utformas, så att termisk komfort som är anpassad till utrymmenas avsedda användning kan erhållas vid normala driftsförhållanden.

Allmänt råd

Byggnader bör vid DVUT utformas så att

- den lägsta riktade operativa temperaturen i vistelsezonen beräknas bli 18 °C i bostads- och arbetsrum och 20 °C i hygienrum och vårdlokaler samt i rum för barn i förskolor och för äldre i servicehus och dylikt,
- den riktade operativa temperaturens differenser vid olika punkter i rummets vistelsezon beräknas bli högst 5K, och
- ytttemperaturen på golvet under vistelsezonen beräknas bli lägst 16 °C (i hygienrum lägst 18 °C och i lokaler avsedda för barn lägst 20 °C och kan begränsas till högst 26 °C).

Dessutom bör lufthastigheten i ett rums vistelsezon inte beräknas överstiga 0,15 m/s under uppvärmningssäsongen och lufthastigheten i vistelsezonen från ventilationssystemet inte överstiga 0,25 m/s under övrig tid på året.

Regler för beräkning av skorstenshöjd för eldstäder med en märkeffekt över 60 kW ges ut av Naturvårdsverket.

Vid gaseldning med fläktförstärkt avgaskanal bör denna utformas med minst de mått som anges i Svenska Gasföreningens energigasnormer, EGN 07, kapitel 7.8.5.4.

6:8 SKYDD MOT SKADEDJUR

6:81 Allmänt

Dörrar, fönster och luckor ska utformas så att råttor, möss och fåglar, förhindras att komma

in i byggnaden när dessa öppningar är tillslutna. Insekter, leddjur och andra skadedjur ska inte kunna ta sig in vid genomföringar av rör, ledningar, kulvertar och dylikt eller i ventilationsöppningar i fasad. I byggnader ska lägenhetsskiljande konstruktioner eller motsvarande utföras med erforderlig täthet så att spridning av alla typer av skadedjur försvåras.

Allmänt råd

Ventilationsöppningar mot det fria och dylikt kan försees med ett beständigt metallnät med en största maskvidd om 5 mm samt med insektsnät. Ventilationsöppningar vid takfot kan försees med insektsnät.

6:9 KRAV PÅ HYGIEN, HÄLSA OCH MILJÖ VID ÄNDRING AV BYGGNADER

6:91 Allmänt

Byggnader och deras installationer ska utformas så att luft- och vattenkvalitet samt ljus-, fukt-, temperatur- och hygienförhållanden blir tillfredsställande så att olägenheter för människors hälsa kan undvikas. Regler om ändring av byggnader finns också i avsnitt 1:22. (BFS 2011:26).

Allmänt råd

För att man ska kunna verifiera att byggnaden efter en ändring uppfyller regelverkets krav kan en förundersökning behövas. Man gör då en inventering av byggnads- och installationstekniken i byggnaden. Undersökningen bör också innefatta resultatet av eventuella boendeenkäter och andra undersökningar av inommiljön. Av undersökningen bör exempelvis framgå om det finns några fuktskador eller material som kan medföra olägenheter för människors hälsa. Se även 2:311. (BFS 2011:26).

6:911 Material

Material som finns i byggnaden får inte ge upphov till föroreningar i en koncentration som medför olägenheter för människors hälsa.

Material och byggprodukter som förs in i en byggnad ska inte i sig eller genom sin behandling påverka inomhusmiljön eller byggnadens närmiljö negativt. (BFS 2011:26).

Allmänt råd

Vid ändring av en byggnad bör man inventera vilka material som där finns som kan medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön. Material som kan påverka inomhusmiljön eller byggnadens närmiljö negativt bör avlägsnas om det inte finns synnerliga skäl att behålla dem. Man kan också kapsla in dem eller minska deras effekt genom lämplig ventilation. Eventuella kvarvarande farliga ämnen bör dokumenteras. Regler för hygieniska gränsvärden i miljön och regler för hantering av asbest ges ut av Arbetsmiljöverket. Regler för hantering av farligt avfall ges ut av Naturvårdsverket. Kemikalieinspektionen har information om regler om kemikalier i varor och produkter. Nya material bör ha väl undersökta och dokumenterade egenskaper. (BFS 2011:26).

6:92 Luft

Byggnader och deras installationer ska utformas så att de kan ge förutsättningar för en god luftkvalitet i rum där människor vistas mer än tillfälligt.

Luften får inte innehålla föroreningar i en koncentration som medför negativa hälsoeffekter eller besvärande lukt. (BFS 2011:26).

Allmänt råd

För att man ska kunna verifiera att byggnaden efter ändring uppfyller regelverkets krav kan en förundersökning ofta behövas. I förundersökningen bör i förekommande fall protokoll från funktionskontroll av ventilationssystem och resultat från radonmätning ingå.

Regler om luftkvalitet och ventilation ges även ut av Arbetsmiljöverket och Socialstyrelsen. (BFS 2011:26).

6:921 Definitioner

<i>S-ventilation</i>	Självdraagsventilation
<i>F-ventilation</i>	Fläktventilation där frånluftsflödet är fläktstyrt.
<i>FT-ventilation</i>	Fläktventilation där både frånlufts- och tilluftsflödena är fläktstyrda.
<i>FX-ventilation</i>	F-ventilation med värmeåtervinning
<i>FTX-ventilation</i>	FT-ventilation med värmeåtervinning.

(BFS 2011:26).

6:922 Egenskaper hos luft som tillförs rum

Allmänt råd

Kvaliteten på luften som tillförs byggnaden kan säkerställas genom tilluftsrening och genom att uteluftsintag, intagskammare eller dylikt placeras och utformas på ett lämpligt sätt. Luft som har renats med ozon bör inte användas som tilluft.

Uteluftsintagen bör placeras så att påverkan från avgaser och andra föroreningskällor minimeras. Hänsyn tas till höjd över mark, väderstreck och avstånd från trafik, avluftsöppningar, spillvattenledningarnas luftningar, kyltorn och skorstenar. Rekommendationer om placering och avstånd mellan avluftsöppning och uteluftsintag finns i Energi- och Miljötekniska Föreningens riktlinjer R1 – Riktlinjer för specifikation av inneklimatkrav.

Befintliga uteluftsintag kan behöva flyttas om uteluften är förorenad av bilavgaser eller andra föroreningar. (BFS 2011:26).

6:923 Radon i inomhusluften

Byggnader ska utformas så att halten av radongas inte medför olägenheter för människors hälsa. (BFS 2011:26).

Allmänt råd

Regler om radon i bostäder och allmänna lokaler ges ut av Socialstyrelsen och för arbetsplatser av Arbetsmiljöverket.

Metodbeskrivning för mätning av radon i bostäder ges ut av Strålsäkerhetsmyndigheten.

Vid hög förekomst av markradon bör åtgärder för att förhindra inläckage av radon utföras.

Exempel på sådana åtgärder kan vara att tät genomföringar mot mark eller att ändra tryckförhållandena i byggnaden.

Vid radon från byggmaterial (s.k. blå lättbetong) kan exempel på åtgärder vara:

- utrivning av material
- en ökad luftväxling i bostaden genom förbättring av befintlig ventilation eller installation av nytt ventilationssystem
- inkapsling, t. ex genom en gastät tapet.

Som vägledning kan Formas *Radonboken Åtgärder mot radon i befintliga byggnader* och FunkiS kompendier *Radon 1* respektive *Radon 2* användas. (BFS 2011:26).

6:924 Ventilation

Ventilationssystem ska utformas så att erforderliga uteluftsflöden kan tillföras byggnaden. De ska också kunna föra bort hälsofarliga ämnen, fukt, besvärande lukt, utsöndringsprodukter från personer och byggmaterial samt föroreningar från verksamheter i byggnaden. (BFS 2011:26).

Allmänt råd

Vid ändring av ett ventilationssystem bör man ta hänsyn till hur det ursprungligen var avsett att fungera. Dessutom bör konsekvenserna för människors hälsa samt byggnadens kulturvärden samt estetiska och funktionella värden beaktas. Detta kan leda till att man väljer ett annat sätt att säkerställa en godtagbar luftkvalitet än när man bygger nytt. Man kan t.ex. undersöka om det är möjligt att bygga om och modifiera äldre ventilationssystem.

Krav på besiktning av ventilationssystem i befintliga byggnader finns i 5 kap. PBF. För att tillgodose förordningens krav på drift- och skötselinstruktioner kan man behöva uppdatera eller ta fram ny dokumentation såsom relationsritningar m.m.

Vid val av luftfilter för ventilationsanläggningar kan prEN 779:2009 användas som vägledning. (BFS 2011:26).

6:9241 Ventilationsflöde

Ett lägsta uteluftsflöde motsvarande 0,35 l/s per m² golvyta och kontinuerlig luftväxling i rum när de används ska eftersträvas. (BFS 2011:26).

Allmänt råd

Hela byggnaden bör ventileras utifrån avsedd användning. Som alternativ till kraven i avsnitt 6:251 bör man visa hur kravet på god luftkvalitet enligt avsnitt 6:921 ändå blir tillgodosett.

Efter det att byggnadsarbeten har genomförts bör det säkerställas att ventilationsflödena är tillräckliga för att föra bort emissioner och föroreningar från nya byggmaterial.

Vid upprustning av befintliga självdragssystem kan Boverkets handbok *Självdragsventilation* användas som vägledning. (BFS 2011:26).

6:9242 Luftdistribution

Allmänt råd

Kraven i avsnitt 6:252 bör uppfyllas. Om dessa krav inte uppfylls bör:

- frånluftsventilationen i köket förses med forceringsmöjlighet, och
- badrummet ha möjlighet till forcerad frånluftsventilation eller vädring.

För byggnader med befintligt ventilationssystem med återluft bör det göras en särskild utredning avseende luftkvalitet. Återluftsflödet bör kunna stängas av vid behov.

Vid installation av ventilation med värmeväxlare bör man beakta luftkvalitet och komfortkriterier.

Återvinning av luft från kökskåpa genom värmeväxlare bör undvikas. (BFS 2011:26).

6:9243 Vädring

Möjlighet till vädring enligt avsnitt 6:253 ska eftersträvas. (BFS 2011:26).

Allmänt råd

Vädringsmöjligheter via befintliga fönster och luckor bör bibehållas.

(BFS 2011:26).

6:9244 Installationer

Vid nyinstallation ska kraven enligt avsnitt 6:254 avseende åtkomlighet för rensning och underhåll samt flödesmätning och injustering tillgodoses. (BFS 2011:26).

Allmänt råd

Huvud- och samlingskanaler bör förses med rensanordningar och fasta mätuttag för flödesmätning.

Materialet i och utförande av invändig isolering i ventilationskanaler bör vara sådant att det inte försvårar rensning.

Regler om utformning av driftutrymmen finns i 3:42. (BFS 2011:26).

6:9245 Täthet

Vid nyinstallation ska kraven på täthet i avsnitt 6:255 uppfyllas.

Ventilationskanaler som inte används ska demonteras eller tillslutas.

(BFS 2011:26).

Tabell 7:21b

Högsta sammantagna ljudnivå i bostäder från installationer och hissar.	Ekvivalent ljudnivå, $L_{pAeq,nT} / L_{pCeq}$ [dB]	Maximal ljudnivå, $L_{pAFmax,nT}$ [dB]
Kontinuerliga bredbandiga ljud, exempelvis från frånluftsdon och radiatorer		
i utrymme för sömn och vila	30 / 50 ¹	35
i utrymme för daglig samvaro	30 / -	35
i utrymme för matlagning	35 / -	40
i utrymme för personlig hygien	35 ² / -	40 ²
Ljud som innehåller tydligt hörbara variationer, impulser eller toner, exempelvis från hiss, WC och tvättmaskin		
i utrymme för sömn, vila eller daglig samvaro	25 / -	35
i utrymme för matlagning	30 / -	40
i utrymme för personlig hygien	30 ² / -	40 ²
¹ Avsteg kan godtas om ljudnivåer vid frekvensbanden 31,5 Hz till 200 Hz enligt Folkhälsomyndighetens regler inte överskrids.		
² Avsteg kan godtas i mindre utrymmen för personlig hygien som är avsedda att användas under kortare tid. Avsteg kan inte godtas i utrymmen för personlig hygien där avkopplingsfaktorn är väsentlig, exempelvis utrymmen med tillräcklig plats för badkar eller bastu.		
Ljudnivåer från angränsande verksamheter, exempelvis restauranger, butiker och träningslokaler, avseende ljud med impulser, toner eller lågfrekvent ljud, bör i utrymme för sömn, vila eller daglig samvaro inte överstiga $L_{pAeq,nT} = 25$ dB. Ljudisolering kan dimensioneras genom beräkning enligt SS-EN 12354, med hänsyn till ljudnivåer i de aktuella verksamheterna. (BFS 2013:14).		

9:6 EFFEKTIV ELANVÄNDNING

Byggnadstekniska installationer som kräver elenergi såsom ventilation, fast installerad belysning, elvärmare, cirkulationspumpar och motorer ska utformas så att effektbehovet begränsas och energin används effektivt

Allmänt råd

Ventilationssystemens eleffektivitet bör, vid dimensionerande luftflöde, inte överskrida följande värden på specifik fläkteffekt (SFP):

	SFP, kW/(m ³ /s)
Från- och tilluft med värmeåtervinning:	1,5
Från- och tilluft utan värmeåtervinning:	1,1
Från- och tilluft med värmeåtervinning och kyla:	1,6
Frånluft med återvinning:	0,75
Frånluft:	0,5

För ventilationssystem med varierande luftflöden, mindre luftflöden än 0,2 m³ /s eller drifttider kortare än 800 timmar per år kan högre SFP-värden vara acceptabla. Fast installerade armaturer i kök och badrum bör förses med effektiva ljuskällor. Armaturer för utebelysning bör förses med effektiva ljuskällor, reflektorer och optik samt styras av skymningsrelä, rörelsedetektor eller dylikt. Fast installerade armaturer för belysning av lokaler bör förses med närvaro- eller dagsljusstyrning där så är lämpligt.

Elektriska handdukstorkar och komfortgolvelvärme bör förses med t.ex. timerstyrning eller annan reglerutrustning.

Cirkulationspumpar, utom för tappvarmvatteninstallation, bör vara så utformade att de normalt är avstängda när inget behov av flöde finns.

9:9 KRAV PÅ ENERGIHUSHÅLLNING VID ÄNDRING AV BYGGNADER

9:95 Effektiv elanvändning

Installationer som kräver elenergi såsom ventilation, fast installerad belysning, elvärmare, cirkulationspumpar och motorer ska utformas så att effektbehovet begränsas och energin används effektivt.

Då ändringar i ventilationssystemet görs ska man eftersträva att ventilationssystemet inte överskrider SFP-värden enligt tabell 9:95. Om enbart aggregatet byts ut ska man eftersträva att de i tabellen angivna SFPv-värdena inte överskrids. (BFS 2011:26).

Tabell 9:95 Maximala värden på SFP (Specifik fläkteffekt för ett ventilationssystem) respektive SFPv (Specifik fläkteffekt för ett aggregat)

	SFP, kW/(m ³ /s)	SFPv, kW/(m ³ /s)
Från- och tilluft med värmeåtervinning:	1,5	1,5
Från- och tilluft utan värmeåtervinning:	1,1	1,1
Från- och tilluft med värmeåtervinning och kyla:	1,6	1,6
Frånluft med återvinning:	0,75	0,75
Frånluft:	0,5	0,5

Allmänt råd

För ventilationssystem med varierande luftflöden, mindre luftflöden än 0,2 m³ /s eller drifttider kortare än 800 timmar per år kan högre SFP-värden vara acceptabla.

Vid ändring bör möjligheterna att åstadkomma en effektivare elanvändning genom utbyte eller komplettering av sådana installationer som använder elenergi alltid prövas. Det kan avse ventilation, fast belysning, elvärmare och motorer samt utrustning så som kyl/frys, tvättmaskin och torkutrustning. (BFS 2011:26).

Ändringar införda t.o.m. SFS 2020:603 (Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser samt förarbeten, se www.lagrummet.se)

Utdrag ur plan- och bygglagen (2010:900), PBL

8 KAP. KRAV PÅ BYGGNADSVERK, BYGGPRODUKTER, TOMTER OCH ALLMÄNNA PLATSER

1 § Byggnadsverks utförning

En byggnad ska

- vara lämplig för sitt ändamål,
- ha en god form-, färg- och materialverkan, och
- vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

2 § Om inte annat följer av detta kapitel eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 2 § ska kraven i 1 § uppfyllas på så sätt att de,

- vid nybyggnad uppfylls för hela byggnaden,
- vid ombyggnad uppfylls för hela byggnaden eller, om detta inte är rimligt, den betydande och avgränsbara del av byggnaden som påtagligt förnyas genom ombyggnaden, och
- vid annan ändring av en byggnad än ombyggnad uppfylls i fråga om ändringen.

När det gäller kravet i 1 § 3 ska hinder mot tillgänglighet till eller användbarhet av lokaler dit allmänheten har tillträde trots första stycket alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpas.

3 § I den omfattning som framgår av föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 2 § ska det som

- enligt 1 och 2 §§ gäller för en byggnad också gälla för en annan anläggning, och
- enligt 1 § gäller för en byggnad också gälla för skyltar och ljus-anordningar.

Byggnadsverks tekniska egenskaper

4 § Ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om

1. bärförmåga, stadga och beständighet,
2. säkerhet i händelse av brand,
3. skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö,
4. säkerhet vid användning,

5. skydd mot buller,
6. energihushållning och värmeisolering,
7. lämplighet för det avsedda ändamålet,
8. tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga,
9. hushållning med vatten och avfall,
10. bredbandsanslutning, och
11. laddning av elfordon.

Vad som krävs för att ett byggnadsverk ska anses uppfylla första stycket framgår av föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 2 §. Lag (2020:239).

4 a § En kommun får inte i andra fall än som följer av 4 kap. 12 och 16 §§ eller i fall där kommunen handlar som byggherre eller fastighetsägare, ställa egna krav på ett byggnadsverks tekniska egenskaper vid planläggning, i andra ärenden enligt denna lag eller i samband med genomförande av detaljplaner.

Om en kommun ställer sådana egna krav, är dessa krav utan verkan. Lag (2014:900).

5 § Kraven i 4 § ska uppfyllas på så sätt att de

- uppfylls vid nybyggnad, ombyggnad och annan ändring av en byggnad än ombyggnad, och
- med normalt underhåll kan antas komma att fortsätta att vara uppfyllda under en ekonomiskt rimlig livslängd.

De egenskapskrav som ska uppfyllas vid tillämpningen av första stycket är de krav som gäller när uppförandet eller ändringen görs. Kraven ska uppfyllas i samma omfattning av byggnaden som anges i 2 § första stycket, om inte annat följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 2 §.

Det som enligt första och andra styckena gäller i fråga om byggnad ska också tillämpas på andra anläggningar än byggnader.

Undantag från utformnings- och egenskapskraven på byggnadsverk

6 § Kraven på tillgänglighet och användbarhet i 1 § 3 och 4 § första stycket 8 gäller inte i fråga om

- en arbetslokal, om kraven är obefogade med hänsyn till arten av den verksamhet som lokalen är avsedd för,
- ett fritidshus med högst två bostäder, och
- tillgänglighet till ett en- eller tvåbostadshus, om det med hänsyn till terrängen inte är rimligt att uppfylla kraven.

Lag (2011:335).

7 § Vid ändring eller flyttning av en byggnad får kraven i 1 och 4 §§ anpassas och avsteg från kraven göras med hänsyn till ändringens omfattning eller flyttningens syfte samt med hänsyn till byggnadens förutsättningar och till bestämmelserna om varsamhet och förbud mot förvanskning i detta kapitel. Avsteg från kraven i 1 § 3 och 4 § första stycket 8 får dock göras endast om det med hänsyn till ändringens omfattning eller flyttningens syfte och byggnadens standard är uppenbart oskäligt att uppfylla kraven. Vidare får avsteg från kraven i 1 § 3 och 4 § första stycket 8 alltid göras om ändringen innebär att bostäder på högst 35 kvadratmeter inreds på en vind.

Det som enligt första stycket gäller i fråga om en byggnad ska tillämpas också på andra anläggningar än byggnader.

Första och andra styckena gäller inte i fråga om krav som alltid ska uppfyllas enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 2 § 4. Lag (2014:224).

8 § I fråga om en byggåtgärd som inte kräver bygglov eller anmälan enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, får kraven i 1 och 4 §§ anpassas och avsteg från kraven göras i den utsträckning som är skälig med hänsyn till åtgärdens art och omfattning. Avsteg från kraven i 1 § 3 och 4 § första stycket 8 får dock göras endast om det med hänsyn till åtgärdens omfattning och byggnadens standard är uppenbart oskäligt att uppfylla kraven.

Första stycket gäller inte i fråga om krav som alltid ska uppfyllas enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 2 § 4. Lag (2011:335).

Förbud mot förvanskning

13 § En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas.

Första stycket ska tillämpas också på

- anläggningar som är bygglovspliktiga enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 §,
- tomter i de avseenden som omfattas av skyddsbestämmelser i en detaljplan eller i områdesbestämmelser,
 - a. allmänna platser, och
 - b. bebyggelseområden.

Underhåll och varsamhet

14 § Ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och de tekniska egenskaper som avses i 4 § i huvudsak bevaras. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt.

Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras.

En anordning för ett syfte som avses i 4 § första stycket 2–4, 6 eller 8, ska hållas i sådant skick att den alltid fyller sitt ändamål. Lag (2011:335).

15 § En tomt ska hållas i vårdat skick och skötas så att risken för olycksfall begränsas och betydande olägenheter för omgivningen och för trafiken inte uppkommer.

Om det på tomten finns en anordning som är avsedd att uppfylla kraven i 9 §, ska den i skäligen utsträckning hållas i sådant skick att den fyller sitt ändamål. Lekplatser och fasta anordningar på lekplatser ska underhållas så att risken för olycksfall begränsas.

Byggnadsnämnden får besluta att det ska planteras på tomten och att befintlig växtlighet på tomten ska bevaras, om det behövs för att uppfylla kraven i första stycket.

16 § Det som gäller i fråga om vård och skötsel av en tomt enligt 15 § ska i skäligen utsträckning också tillämpas på allmänna platser och på områden för andra anläggningar än byggnader.

17 § Ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.

18 § Det som gäller i fråga om ändring och flyttning av en byggnad enligt 17 § ska tillämpas också på ändring och flyttning av en anläggning som kräver bygglov enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 §.

Byggprodukters lämplighet

19 § En byggprodukt får ingå i ett byggnadsverk endast om den är lämplig för den avsedda användningen.

En byggprodukt ska anses lämplig, om den

- har sådana egenskaper att det byggnadsverk som produkten ska ingå i kan uppfylla de tekniska egenskapskrav som avses i 4 § första stycket 1–6. 8 och 9 när byggnadsverket är projekterat och uppfört på rätt sätt, eller
- uppfyller kraven i föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 6 §. Lag (2013:306).

Utsläppande på marknaden

20 § Bestämmelser om villkor för att släppa ut och tillhandahålla byggprodukter på marknaden finns i

- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 av den 9 mars 2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EEG, och
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/424 av den 9 mars 2016 om linba-

neanläggningar och om upphävande av direktiv 2000/9/EG.

En byggprodukt som inte omfattas av förordning (EU) nr 305/2011 eller förordning (EU) 2016/424 får säljas här i landet för avsedd användning endast om den är lämplig enligt 19 §. Lag (2018:59).

21 § Bestämmelserna om märkning i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 338/93 och lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll gäller för byggprodukter som ska vara CE-märkta enligt

- förordning (EU) nr 305/2011,
- förordning (EU) 2016/424, eller
- föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 6 § första stycket 2. Lag (2018:59).

Typgodkännande och tillverkningskontroll

22 § Material, konstruktioner och anordningar får typgodkännas för användning i byggnadsverk. Ett sådant typgodkännande får endast meddelas av någon som är ackrediterad för uppgiften enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 och 5 § lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll eller som uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Om det följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 6 § första stycket 4 ska ett visst materialslag eller en viss konstruktion eller anordning vara typgodkänd för att få användas i ett byggnadsverk (obligatoriskt typgodkännande). Även om ett typgodkännande inte är obligatoriskt, får ett typgodkännande meddelas på ansökan (frivilligt typgodkännande). Ett visst materialslag eller en viss konstruktion eller anordning som är typgodkänd ska anses uppfylla de tekniska egenskapskrav som avses i 4 § i de avseenden som typgodkännandet gäller. Lag (2011:795).

22 a § När CE-märkning ska vara den enda märkning som styrker en byggprodukts överensstämmelse med angivna prestanda i enlighet med artikel 8.3 i förordning (EU) nr 305/2011, får typgodkännande inte meddelas och redan meddelade typgodkännanden ska upphöra att gälla.

Lag (2013:306).

23 § Ett typgodkännande enligt 22 § får förenas med ett villkor om att tillverkningen av produkten fortlöpande kontrolleras (tillverkningskontroll). Även i fråga om materialslag, konstruktioner eller anordningar som inte är typgodkända får den som är behörig att typgodkänna enligt 22 § på ansökan besluta att tillverkningen ska omfattas av tillverkningskontroll.

Material, konstruktioner och anordningar som är tillverkningskontrollerade ska anses uppfylla de tekniska egenskapskrav som avses i 4 § i de avseenden som tillverknings-

kontrollen gäller.

Hissar och linbaneanläggningar

24 § Hissar i byggnader och linbaneanläggningar för persontransport ska alltid ha det utförande och den utrustning som skäligen kan fordras för att uppfylla de tekniska egen-skapskrav som avses i 4 §.

Ventilationssystem

25 § Om det med stöd av 16 kap. 11 § är särskilt föreskrivet att funktionen hos ett ventilationssystem ska kontrolleras för att säkerställa ett tillfredsställande inomhusklimat i byggnader enligt 4 § första stycket 3–6, ska byggnadens ägare se till att kontrollen görs av en sakkunnig funktionskontrollant som är certifierad av någon som är ackrediterad för uppgiften enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 och 5 § lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll eller uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Lag (2011:795).

Dispens

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet ge dispens från bestämmelserna i detta kapitel.

9 KAP. BYGGLOV, RIVNINGSLOV OCH MARKLOV M.M.

1 § Detta kapitel innehåller bestämmelser om

1. bygglov, rivningslov, marklov och anmälningsplikt,
2. förhandsbesked och villkorsbesked,
3. handläggningen av lovärenden,
4. förutsättningar och villkor för lov,
5. vad ett beslut om lov ska innehålla, hur det ska expedieras och hur länge det gäller, och
6. handläggningen av anmälningsärenden.

Lag (2018:1136).

Bygglov

2 § Det krävs bygglov för

1. nybyggnad,
2. tillbyggnad, och

3. annan ändring av en byggnad än tillbyggnad, om ändringen innebär att
- a) byggnaden helt eller delvis tas i anspråk eller inreds för ett väsentligen annat ändamål än det som byggnaden senast har använts för eller enligt senast beviljade bygglov har anpassats till utan att den avsedda användningen kommit till stånd,
 - b) det i byggnaden inreds någon ytterligare bostad eller någon ytterligare lokal för handel, hantverk eller industri, eller
 - c) byggnaden byter färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial eller byggnadens yttre utseende avsevärt påverkas på annat sätt.

Första stycket 3 c gäller bara om byggnaden ligger i ett område som omfattas av en detaljplan.

Undantag för ekonomibyggnader m.m.

3 § Trots 2 § första stycket 1, 2 och 3 b krävs det inte bygglov för en ekonomibyggnad för jordbruk, skogsbruk eller annan liknande näring, om åtgärden vidtas i ett område som inte omfattas av en detaljplan. Lag (2011:335).

3 a § Trots 2 § krävs det inte bygglov för nybyggnad om byggnaden

- placeras inom en allmän plats som kommunen är markägare till,
- placeras på platsen högst tre månader,
- inte får en större byggnadsarea än 15,0 kvadratmeter, och
- har en taknockshöjd som inte överstiger 3,0 meter.

Om en byggnad enligt första stycket flyttas inom samma allmänna plats krävs bygglov. Lag (2017:424).

3 b § Trots 2 § krävs det inte bygglov för nybyggnad av ett fristående väderskydd för kollektivtrafiken om byggnaden

- inte får en större byggnadsarea än 15,0 kvadratmeter, och
- har en taknockshöjd som inte överstiger 3,0 meter.

Första stycket gäller inte om

- väderskyddet placeras i direkt anslutning till ett annat väderskydd, eller
- åtgärden vidtas inom ett bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 §. Lag (2017:424).

3 c § Trots 2 § första stycket 3 c krävs det inte bygglov för att på en byggnad montera solcellspaneler och solfångare som följer byggnadens form även om byggnadens yttre utseende påverkas avsevärt.

Första stycket gäller inte om

- kommunen enligt 8 § första stycket 9 har bestämt att åtgärden kräver bygglov,
- åtgärden vidtas på en byggnad eller inom ett bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 §, eller

- åtgärden vidtas inom eller i anslutning till sådana områden som avses i 3 kap. 9 § andra stycket miljöbalken.

Lag (2018:1324).

Undantag för en- och tvåbostadshus inom och utanför detaljplan

4 § För en- och tvåbostadshus och till dem hörande fristående uthus, garage och andra små byggnader (komplementbyggnader) krävs det, trots 2 § och föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 §, inte bygglov för att

1. med en mur eller ett plank anordna en skyddad uteplats inom 3,6 meter från bostadshuset, om muren eller planket inte är högre än 1,8 meter och inte placeras närmare gränsen än 4,5 meter,
2. anordna ett skärmtak över en sådan uteplats som anges i 1 eller över en altan, balkong eller entré, om skärmtaket tillsammans med andra skärmtak som har anordnats på tomten med stöd av undantag från krav på bygglov inte täcker en större area än 15,0 kvadratmeter och inte placeras närmare gränsen än 4,5 meter, eller
3. i omedelbar närhet av bostadshuset uppföra eller bygga till en komplementbyggnad som
 - a) tillsammans med andra komplementbyggnader som har uppförts på tomten med stöd av undantag från krav på bygglov enligt denna paragraf eller motsvarande äldre bestämmelser inte får en större byggnadsarea än 15,0 kvadratmeter,
 - b) har en taknockshöjd som inte överstiger 3,0 meter, och
 - c) inte placeras närmare gränsen än 4,5 meter.

En åtgärd som avses i 1-3 får vidtas närmare gränsen än 4,5 meter, om de grannar som berörs medger det.

Första stycket 3 gäller inte

- om kommunen enligt 8 § första stycket 2 a har bestämt att åtgärden kräver bygglov, eller
- för ett sådant bostadshus som utgör ett komplementbostadshus som avses i 4 a §. Lag (2014:900).

4 a § Trots 2 § krävs det inte bygglov för att, i omedelbar närhet av ett en- eller tvåbostadshus, uppföra eller bygga till en byggnad som

1. avses utgöra antingen en särskild bostad (komplementbostadshus) eller en komplementbyggnad,
2. tillsammans med övriga byggnader som har uppförts på tomten med stöd av denna paragraf inte får en större byggnadsarea än 30,0 kvadratmeter,
3. har en taknockshöjd som inte överstiger 4,0 meter,
4. inte placeras närmare gränsen än 4,5 meter, och
5. i förhållande till en järnväg inte placeras närmare spårets mitt än 30,0 meter.

Det krävs inte heller bygglov för att ändra en komplementbyggnad till ett sådant komplementbostadshus som avses i första stycket.

En åtgärd som avses i första eller andra stycket får vidtas närmare gränsen än 4,5 meter, om de grannar som berörs medger det. Sådan åtgärd får även vidtas närmare spårets mitt än 30,0 meter om järnvägens infrastrukturförvaltare medger det.

Lag (2020:589).

4 b § För en- eller tvåbostadshus krävs det trots 2 § inte bygglov för att

- göra högst en tillbyggnad som inte har en större bruttoarea än 15,0 kvadratmeter, som inte överstiger bostadshusets taknockshöjd och som inte placeras närmare gränsen än 4,5 meter, eller
- på ett bostadshus som saknar takkupor bygga högst två kupor eller på ett bostadshus som redan har en takkupa bygga ytterligare en takkupa, där takkuporna får uppta högst halva takfallet och det inte innebär något ingrepp i den bärande konstruktionen.

En åtgärd som avses i första stycket 1 får vidtas närmare gränsen än 4,5 meter, om de grannar som berörs medger det.

Första stycket gäller inte för ett sådant bostadshus som utgör ett komplementbostadshus. Lag (2014:477).

4 c § För enbostadshus krävs det trots 2 § inte bygglov för att i byggnaden inreda ytterligare en bostad. Detta gäller dock inte för ett sådant bostadshus som utgör ett komplementbostadshus. Lag (2014:477).

4 d § En åtgärd som avses i 4 a-4 c §§ får inte vidtas utan bygglov

- om kommunen enligt 8 § första stycket 2 a har bestämt att åtgärden kräver bygglov, eller
- på byggnader eller inom bebyggelseområden som avses i 8 kap. 13 §.

En åtgärd som avser ett komplementbostadshus enligt 4 a §, en åtgärd enligt 4 b § första stycket 1 eller 4 c § får inte vidtas utan bygglov inom eller i anslutning till sådana områden som avses i 3 kap. 9 § andra stycket miljöbalken om det är fråga om flygplatser och övnings- eller skjutfält.

Lag (2014:477).

4 e § Vid tillämpningen av 4 a § ska ett komplementbostadshus inte anses utgöra ett sådant enbostadshus som avses i paragrafens första stycke. Lag (2014:477).

4 f § För en- och tvåbostadshus och tillhörande komplementbostadshus krävs det, trots 2 § första stycket 2 och 3 c, inte bygglov för att med en altan anordna en uteplats på mark inom 3,6 meter från bostadshuset, om altanen inte är högre än 1,8 meter och inte placeras närmare gränsen än 4,5 meter.

En åtgärd som avses i första stycket får vidtas närmare gränsen än 4,5 meter, om de grannar som berörs medger det.

Första stycket gäller inte om åtgärden vidtas på en byggnad eller inom ett bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 §.

Lag (2019:412).

Undantag för en- och tvåbostadshus inom detaljplan

5 § För en- och tvåbostadshus och tillhörande komplementbyggnader inom ett område med detaljplan krävs det, trots 2 §, inte bygglov för att färga om, byta fasadbeklädnad eller byta taktäckningsmaterial, om åtgärden inte väsentligt ändrar byggnadens eller områdets karaktär.

Första stycket gäller inte om kommunen enligt 8 § första stycket 6 har bestämt att åtgärden kräver bygglov.

Lag (2018:636).

5 a § För en- och tvåbostadshus inom ett område med detaljplan krävs det, trots 2 §, inte bygglov för en liten tillbyggnad i form av balkong, burspråk och uppstickande byggnadsdel, om den inte placeras närmare gränsen än 4,5 meter. En åtgärd som avses i första stycket får vidtas närmare gränsen än 4,5 meter, om de grannar som berörs medger det.

Första stycket gäller inte om

- kommunen enligt 8 § första stycket 8 har bestämt att åtgärden kräver bygglov, eller
- åtgärden vidtas på en byggnad eller inom ett bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 §. Lag (2017:424).

Undantag för en- och tvåbostadshus utanför detaljplan

6 § För en- och tvåbostadshus och tillhörande komplementbyggnader, murar och plank utanför ett område med detaljplan krävs det, trots 2 § och föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 §, inte bygglov för att

- göra en liten tillbyggnad, om åtgärden inte vidtas närmare gränsen än 4,5 meter, eller
- uppföra en komplementbyggnad, en mur eller ett plank i omedelbar närhet av bostadshuset, om åtgärden inte vidtas närmare gränsen än 4,5 meter. En åtgärd som avses i 1 eller 2 får vidtas närmare gränsen än 4,5 meter, om de grannar som berörs medger det.

Första och andra styckena gäller inte om kommunen enligt 8 § första stycket 3 har bestämt att åtgärden kräver bygglov eller om åtgärden vidtas inom en sammanhållen bebyggelse och bygglov behövs med hänsyn till omfattningen av byggnadsverk i bebyggelsen. Lag (2014:900).

Undantag för andra byggnader inom detaljplan

6 a § För andra byggnader än sådana som avses i 5 § inom ett område med detaljplan krävs det, trots 2 §, inte bygglov för att färga om, byta fasadbeklädnad eller byta taktäckningsmaterial på fasad eller tak som vetter mot kringbyggd gård.

Första stycket gäller inte om

- kommunen enligt 8 § första stycket 6 har bestämt att åtgärden kräver bygglov, eller
- åtgärden vidtas på en byggnad eller inom ett bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 §. Lag (2017:424).

Undantag i detaljplan eller områdesbestämmelser

7 § I den omfattning som kommunen med stöd av 4 kap. 15 eller 42 § har bestämt ska gälla som undantag från kravet på bygglov krävs det, trots 2 §, inte bygglov för att

1. inom ett område med detaljplan, genomföra en åtgärd på det sätt och under den tid som kommunen har bestämt i planen, eller
2. inom ett område som omfattas av områdesbestämmelser på det sätt som kommunen har bestämt i områdesbestämmelserna
 - a) vidta en åtgärd som avser en komplementbyggnad,
 - b) göra en liten tillbyggnad,
 - c) göra en tillbyggnad till eller annan ändring av en industribyggnad, eller
 - d) vidta en åtgärd som avser ett enkelt fritidshus, en kolonistuga eller annan liknande byggnad.

För att inom en sammanhållen bebyggelse vidta en åtgärd som avses i första stycket 2 a eller b krävs medgivande från berörda grannar för att åtgärden ska få vidtas utan bygglov, om ett sådant medgivande behövs med hänsyn till omfattningen av byggnadsverk i bebyggelsen.

Första och andra styckena gäller inte om en bygglovsprövning är nödvändig för att tillvarata grannars intressen eller allmänna intressen.

Krav i detaljplan eller områdesbestämmelser

8 § Utöver det som följer av 2-7 §§ krävs det bygglov i den utsträckning som framgår av

1. föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 §,
2. det som kommunen för ett område som utgör en värdefull miljö
 - a) i en detaljplan har bestämt i fråga om att vidta en åtgärd som avses i 4 § första stycket 3 eller 4 a-4 c §§,
 - b) i en detaljplan eller områdesbestämmelser har bestämt i fråga om att underhålla eller ändra ett byggnadsverk eller bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 §,
3. det som kommunen i områdesbestämmelser har bestämt i fråga om att utanför en sammanhållen bebyggelse vidta åtgärder som avses i 6 § första stycket 1 och 2,
4. det som kommunen i områdesbestämmelser har bestämt i fråga om ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller liknande näring,
5. det som kommunen i en detaljplan eller områdesbestämmelser har bestämt i fråga om att anordna eller väsentligt ändra anläggningar för sådana grundvattentäkter som avses i 11 kap. 11 § 1 miljöbalken,
6. det som kommunen i en detaljplan har bestämt i fråga om att i området färga om, byta fasadbeklädnad eller byta taktäckningsmaterial,
7. det som kommunen i områdesbestämmelser har bestämt i fråga om att i området byta en byggnads färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial eller vidta någon annan åtgärd som avsevärt påverkar byggnadens yttre utseende,
8. det som kommunen i en detaljplan har bestämt i fråga om en sådan tillbyggnad som avses i 5 a §,
9. det som kommunen i en detaljplan har bestämt i fråga om en sådan åtgärd som avses i 3 c §.

Första stycket 4 och 5 gäller endast om det finns särskilda skäl för en bygglovsprövning. Lag (2018:1324).

Bygglov för ändamål av säsongskaraktär

9 § Om ett bygglov används för ett ändamål som har en sådan säsongskaraktär att den åtgärd som omfattas av bygglovet behöver upprepas under två eller flera år i följd, får åtgärden vidtas igen utan ny prövning, om det sker inom ett år från det att åtgärden senast avslutades.

Rivningslov

10 § Det krävs rivningslov för att riva en byggnad eller en del av en byggnad

- inom ett område med detaljplan, om kommunen inte har bestämt något annat i planen, och
- utanför ett område med detaljplan, om kommunen i områdesbestämmelser har bestämt att ett rivningslov krävs.

Det krävs dock inte rivningslov, om byggnaden eller byggnadsdelen får uppföras utan bygglov och kommunen i detaljplanen eller områdesbestämmelserna inte har bestämt att det krävs rivningslov.

Marklov

11 § Det krävs marklov för schaktning eller fyllning som inom ett område med detaljplan avsevärt ändrar höjdläget inom en tomt eller för mark inom en allmän plats, om inte kommunen har bestämt annat i detaljplanen. Om ett visst höjdläge för markytan är bestämt i detaljplanen, krävs det trots första stycket inte marklov för att höja eller sänka markytan till den nivån. Lag (2014:900).

12 § Det krävs marklov, om kommunen har bestämt det i detaljplanen, för

1. trädfällning,
2. skogsplantering, och
3. markåtgärder som kan försämra markens genomsläpplighet.

Trots första stycket 3 krävs det inte marklov för åtgärder för att anlägga gata, väg eller järnväg på mark som enligt detaljplan får användas för det ändamålet. Lag (2018:1370).

13 § Det krävs marklov för schaktning, fyllning, trädfällning och skogsplantering i ett område utanför detaljplan, om

- åtgärden ska genomföras i ett område som är avsett för bebyggelse eller i närheten av en befintlig eller planerad anläggning för totalförsvaret, statlig flygplats, annan flygplats för allmänt bruk, kärnreaktor, annan kärnenergianläggning eller annan anläggning som kräver ett skydds- eller säkerhetsområde, och
- kommunen i områdesbestämmelser har bestämt att det krävs sådant marklov i området.

Lov för åtgärder som inte kräver lov

14 § Även om en åtgärd med ett byggnadsverk eller mark inte kräver bygglov, rivningslov eller marklov, får den som avser att vidta åtgärden ansöka om att åtgärden prövas och har rätt att få sin ansökan prövad som om åtgärden krävde lov. Prövningen ska avse åtgärdens förenlighet med denna lag.

Åtgärder för totalförsvaret

15 § Bestämmelser om bygglov, rivningslov och marklov gäller inte åtgärder med byggnader eller andra anläggningar som är avsedda för totalförsvaret och som är av hemlig natur.

Sådana åtgärder ska föregås av samråd med länsstyrelsen som på lämpligt sätt ska underrätta kommunen om åtgärderna och var de ska utföras.

Anmälningsplikt

16 § Även om en åtgärd inte kräver bygglov, rivningslov eller marklov, får åtgärden inte påbörjas i strid med föreskrifter om skyldighet att anmäla åtgärden som har meddelats med stöd av 16 kap. 8 §.

Förhandsbesked

17 § Om den som avser att vidta en bygglovspliktig åtgärd begär det, ska byggnadsnämnden ge ett förhandsbesked i fråga om åtgärden kan tillåtas på den avsedda platsen.

18 § Ett förhandsbesked som innebär att åtgärden kan tillåtas är bindande vid den kommande bygglovsprövningen, om ansökan om bygglov görs inom två år från den dag då förhandsbeskedet vann laga kraft.

Villkorsbesked

19 § Om den som avser att vidta en bygglovspliktig åtgärd begär det, ska byggnadsnämnden i ett villkorsbesked redovisa sin bedömning i fråga om åtgärden kan antas komma att bli föremål för villkor för att uppfylla kraven i 8 kap. 1 och 2 §§. Ett sådant villkorsbesked är inte bindande.

Handläggningen av ärenden om lov och förhandsbesked

20 § Ansökningar om bygglov, rivningslov, marklov och förhandsbesked prövas av byggnadsnämnden.

21 § En ansökan om lov eller förhandsbesked ska vara skriftlig och innehålla de ritningar, beskrivningar och andra uppgifter som behövs för prövningen.

En ansökan om lov ska dessutom innehålla

- byggherrens förslag om vem eller vilka som ska vara kontrollansvariga enligt det som följer av 10 kap. 9 och 10 §§, och
- de handlingar som krävs för beslut om startbesked enligt 10 kap., om ansökningen avser tillbyggnad eller annan ändring av ett en- eller tvåbostadshus.

22 § Om ansökningen är ofullständig, får byggnadsnämnden förelägga sökanden att avhjälpa bristerna inom en viss tid. Föreläggandet ska innehålla en upplysning om att ansökan kan komma att avvisas eller att ärendet kan komma att avgöras i befintligt skick om föreläggandet inte följs.

Om föreläggandet inte följs, får byggnadsnämnden avvisa ansökan eller avgöra ärendet i befintligt skick.

23 § Om byggnadsnämnden finner att en åtgärd som avses med ansökningen också kräver tillstånd av eller anmälan till någon annan myndighet, ska nämnden upplysa sökanden om detta.

24 § Om ansökningen avser en åtgärd som måste anmälas till kommunen enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 6 § miljöbalken, ska byggnadsnämnden underrätta miljönämnden om sitt ärende. Byggnadsnämnden och miljönämnden ska samordna handläggningen av ärendena så att

- berörda myndigheter, organisationer och enskilda parter ges tillfälle att i ett sammanhang yttra sig i båda ärendena, och
- beslut i båda ärendena meddelas i ett sammanhang.

Om det finns särskilda skäl, får nämnderna besluta att någon samordning enligt första stycket inte ska ske. Innan de fattar ett sådant beslut ska de ge varandra och de berörda parterna tillfälle att yttra sig.

25 § Byggnadsnämnden ska underrätta dem som avses i 5 kap. 11 § första stycket 2 och 3 och ge dem tillfälle att yttra sig över en ansökan som avser en åtgärd som

- innebär en avvikelse från en detaljplan eller områdesbestämmelser, eller
- ska utföras i ett område som inte omfattas av en detaljplan, inte är reglerad i områdesbestämmelser och inte heller är en sådan åtgärd som avses i 31 a § 1.

Om ett stort antal personer ska underrättas, får nämnden tillämpa 5 kap. 35 § första stycket 2. Underrättelse enligt första stycket behöver inte ske om det är uppenbart att lov inte kan ges. Lag (2015:668).

26 § Om det inte är uppenbart onödigt, får en fråga om lov eller förhandsbesked inte avgöras utan att sökanden och fastighetsägaren har underrättats om vad andra har tillfört ärendet och fått tillfälle att yttra sig över det.

27 § Byggnadsnämnden ska handlägga ärenden om lov och förhandsbesked skyndsamt. Nämnden ska meddela sitt beslut om lov eller förhandsbesked inom tio veckor från

- den dag ansökan kom in till nämnden, eller
- den senare dag då ytterligare underlag kom in till nämnden från sökanden på hans eller hennes initiativ.

Om nämnden inom tre veckor från den dag som anges i första stycket 1 eller 2 har förelagt sökanden enligt 22 § första stycket att avhjälpa en brist i ansökan, räknas tidsfristen i första stycket från den dag då bristen avhjälpes. Om det är nödvändigt på grund av handläggningen eller utredningen i ärendet, får den tidsfrist som anges i första stycket förlängas en gång med högst tio veckor. Lag (2018:1136).

27 a § När en ansökan om lov eller förhandsbesked har kommit in till byggnadsnämnden, ska nämnden skriftligen informera sökanden om

- vilka tidsfrister som gäller för beslut om ansökan,
- att den avgift som nämnden får ta ut reduceras om tidsfristen för beslut överskrids, och
- möjligheterna att överklaga nämndens beslut.

Om tidsfristen för beslut börjar löpa vid en annan tidpunkt än när ansökan kom in till nämnden, ska skriftlig information lämnas om ändringen.

Om tidsfristen förlängs enligt 27 § tredje stycket, ska skriftlig information om förlängningen och skälen för den lämnas innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

Lag (2018:1136).

27 b § Om ett ärende har återförvisats till byggnadsnämnden för förnyad handläggning, tillämpas bestämmelserna i 27 och 27 a §§. Lag (2018:1136).

28 § Om ett ärende om lov eller förhandsbesked avser en byggnad eller ett markområde som omfattas av en ansökan om expropriationstillstånd eller av ett påbörjat arbete för att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, får byggnadsnämnden besluta att ärendet om lov eller förhandsbesked inte ska avgöras förrän frågan om expropriationstillstånd har avgjorts eller planarbetet har avslutats. Om kommunen inte har avslutat planarbetet inom två år från det att ansökningen om lov eller förhandsbesked kom in till byggnadsnämnden, ska dock ärendet om lov eller förhandsbesked avgöras utan dröjsmål.

29 § Om ett bygglov för en åtgärd tidigare har vägrats på grund av att ett tillstånd till expropriation har getts och det tillståndet har upphört att gälla, får en ny ansökan om bygglov till åtgärden inte avslås på grund av ett nytt expropriationstillstånd förrän tio år har förflutit från den dag då det första expropriationstillståndet gavs.

Förutsättningar för bygglov

30 § Bygglov ska ges för en åtgärd inom ett område med detaljplan, om

1. den fastighet och det byggnadsverk som åtgärden avser
 - a) överensstämmer med detaljplanen, eller
 - b) avviker från detaljplanen men avvikelsen har godtagits vid en tidigare bygglovsprövning enligt denna lag eller äldre bestämmelser eller vid en fastighetsbildning enligt 3 kap. 2 § första stycket andra meningen fastighetsbildningslagen (1970:988),
2. åtgärden inte strider mot detaljplanen,
3. åtgärden inte måste avvakta att genomförandetiden för detaljplanen börjar löpa, och
4. åtgärden uppfyller de krav som följer av 2 kap. 6 § första stycket 1 och 5, 6 § tredje stycket, 8 och 9 §§ samt 8 kap. 1 §, 2 § första stycket, 3, 6, 7, 9-11 §§, 12 § första stycket, 13, 17 och 18 §§.

Om åtgärden är en sådan ändring av en byggnad som avses i 2 § första stycket 3 b eller c,

ska bygglov ges även om fastigheten eller byggnaden inte uppfyller kraven i första stycket 1. Sådana åtgärder som genomförts utan bygglov med stöd av 4-4 c §§ eller motsvarande äldre bestämmelser ska inte beaktas vid bedömningen av om ett byggnadsverk eller en åtgärd överensstämmer med detaljplanen. Lag (2018:636).

30 a § Om den fastighet eller det byggnadsverk som åtgärden avser på grund av antagande av en detaljplan enligt denna lag eller äldre bestämmelser avviker från planen, får byggnadsnämnden i ett beslut om bygglov förklara att avvikelserna ska anses vara en sådan avvikelse som avses i 30 § första stycket 1 b. En sådan förklaring får avse endast en liten avvikelse som är förenlig med detaljplanens syfte. Lag (2014:900).

31 § Bygglov ska ges för en åtgärd utanför ett område med detaljplan, om åtgärden

1. inte strider mot områdesbestämmelser,
2. inte förutsätter planläggning enligt 4 kap. 2 eller 3 §, och
3. uppfyller de krav som följer av 2 kap. och 8 kap. 1 §, 2 § första stycket, 3, 6, 7, 9-11 §§, 12 § första stycket, 13, 17 och 18 §§ i de delar som inte har prövats i områdesbestämmelser. Lag (2014:900).

31 a § Bygglov ska ges för en åtgärd utanför ett område med detaljplan, om åtgärden

1. innebär endast att en byggnad ändras på ett sådant sätt som avses i 2 § första stycket 3 c eller att ett en- eller tvåbostadshus kompletteras med en komplementbyggnad eller en liten tillbyggnad,
2. inte strider mot sådana områdesbestämmelser som avses i 4 kap. 42 § första stycket 3 eller 5 c, och
3. uppfyller de krav som följer av 2 kap. 6 § första stycket 1 och 5, 6 § tredje stycket, 8 och 9 §§ samt 8 kap. 1 §, 2 § första stycket, 3, 6, 7, 9-11 §§, 12 § första stycket, 13, 17 och 18 §§ i de delar som inte har prövats i områdesbestämmelser. Lag (2014:900).

31 b § Trots 30 § första stycket 2, 31 § 1 och 31 a § 2 får bygglov ges för en åtgärd som avviker från en detaljplan eller områdesbestämmelser, om avvikelserna är förenliga med detaljplanens eller områdesbestämmelsernas syfte och

- avvikelserna är lita, eller
- åtgärden är av begränsad omfattning och nödvändig för att området ska kunna användas eller bebyggas på ett ändamålsenligt sätt. Lag (2014:900).

31 c § Efter det att genomförandetiden för en detaljplan har gått ut får bygglov utöver vad som följer av 31 b § ges för en åtgärd som avviker från detaljplanen, om åtgärden

- är förenlig med detaljplanens syfte och tillgodoser ett angeläget gemensamt behov eller ett allmänt intresse, eller
- innebär en sådan annan användning av mark eller vatten som utgör ett lämpligt komplement till den användning som har bestämts i detaljplanen. Lag (2014:900).

31 d § Om avvikelser tidigare har godtagits enligt 30 § första stycket 1 b, 31 b eller 31 c §, ska en samlad bedömning göras av den avvikande åtgärd som söks och de som tidigare har godtagits. Lag (2014:900).

31 e § Bygglov enligt 31 b eller 31 c § får inte ges om åtgärden kan antas medföra

- betydande miljöpåverkan, eller
- begränsning av rättighet eller pågående verksamhet i omgivningen. Lag (2014:900).

32 § För en åtgärd på mark som enligt detaljplanen utgör kvartersmark för allmänt ändamål, får bygglov ges endast om ändamålet är närmare angivet i planen.

32 a § Bygglov får ges för en åtgärd på mark som enligt detaljplanen utgör kvartersmark för allmänt ändamål, även om sökanden inte är ett offentligt organ.

Om det allmänna ändamålet inte är närmare angivet i en plan, får dock bygglov enligt första stycket ges endast om åtgärden innebär att fastigheten och det byggnadsverk som åtgärden avser används för det allmänna ändamål som fastigheten och byggnadsverket senast har använts för eller enligt senast beviljade bygglov har anpassats till utan att den avsedda användningen kommit till stånd. Trots andra stycket får bygglov ges för en åtgärd som innebär en liten avvikelse från den senaste eller avsedda användningen. Bygglov får dock inte ges om åtgärden kan antas medföra

- betydande miljöpåverkan, eller
- begränsning av rättighet eller pågående verksamhet i omgivningen. Lag (2014:900).

Tidsbegränsade bygglov

33 § För en åtgärd som uppfyller någon eller några men inte alla förutsättningar enligt 30-32 a §§ får ett tidsbegränsat bygglov ges, om sökanden begär det och åtgärden avses att pågå under en begränsad tid. Ett sådant lov ska ges, om åtgärden har stöd i en detaljplanebestämelse om tillfällig användning av byggnad eller mark. Ett tidsbegränsat bygglov får ges för högst tio år. Tiden kan på sökandens begäran förlängas med högst fem år i taget. Den sammanlagda tiden får överstiga femton år endast om lovet ska användas för ett ändamål som avses i 9 §. Lag (2014:900).

33 a § /Upphör att gälla U:2023-05-01 genom lag (2017:267)./ För nybyggnad för bostadsändamål och tillhörande åtgärder får ett tidsbegränsat bygglov ges, om sökanden begär det, platsen kan återställas och åtgärden uppfyller någon förutsättning enligt 30-32 a §§.

Ett sådant bygglov får ges för högst tio år. Tiden kan på sökandens begäran förlängas med högst fem år i taget. Den sammanlagda tiden får dock inte överstiga femton år.

Lag (2017:266).

Förutsättningar för rivningslov

34 § Rivningslov ska ges för en åtgärd som avser en byggnad eller byggnadsdel som inte

- omfattas av rivningsförbud i detaljplan eller områdesbestämmelser, eller
- bör bevaras på grund av byggnadens eller bebyggelsens historiska, kulturhistoriska, miljömässiga eller konstnärliga värde.

Förutsättningar för marklov

35 § Marklov ska ges för en åtgärd som

1. inte strider mot en detaljplan eller områdesbestämmelser,
2. inte förhindrar eller försvårar det berörda områdets användning för bebyggelse,
3. inte medför olägenheter för användningen av sådana anläggningar som anges i 13 § 1,
4. inte medför störningar eller betydande olägenheter för omgivningen, och
5. uppfyller de krav som
 - a) följer av 2 kap. 6 § tredje stycket och 8 kap. 9-12 §§, om lovet avser en åtgärd inom ett område med detaljplan, eller
 - b) följer av 2 kap. och 8 kap. 9-12 §§ i de delar som inte har prövats i områdesbestämmelser, om lovet avser en åtgärd utanför ett område med detaljplan.

Marklov får ges till en åtgärd som endast innebär en liten avvikelse från detaljplanen eller områdesbestämmelserna, om avvikelsen är förenlig med syftet med planen eller bestämmelserna. Lag (2011:335).

Villkorade lov

36 § Om ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser inte har vunnit laga kraft, får ett bygglov, rivningslov eller marklov för en åtgärd som avses att vidtas inom det område som detaljplanen eller områdesbestämmelserna omfattar ges med villkoret att planbeslutet vinner laga kraft. Beslutet om lov ska i så fall innehålla en upplysning om att åtgärden inte får påbörjas innan planbeslutet har vunnit laga kraft.

37 § I ett beslut om bygglov får byggnadsnämnden bestämma att byggnadsarbeten inte får påbörjas förrän fastighetsägaren har betalat ersättning för gator eller andra allmänna platser eller har ställt säkerhet för ersättningen.

37 a § Om kommunen i en detaljplan med stöd av 4 kap. 14 § har bestämt att lov endast får ges om en viss förutsättning är uppfylld, får ett lov ges med villkoret att förutsättningen i stället ska vara uppfylld för att startbesked ska få ges. Lag (2014:900).

38 § I ett bygglov eller marklov för en åtgärd som redan har utförts, får byggnadsnämnden bestämma om skyldighet att vidta de ändringar i det utförda som behövs. I beslutet ska nämnden i så fall ange den tid inom vilken ändringarna ska vara utförda.

Beslutets innehåll

39 § Ett förhandsbesked som innebär att en åtgärd kan tillåtas ska innehålla

- en upplysning om att förhandsbeskedet endast gäller om bygglov för åtgärden söks inom två år efter det att beslutet om förhandsbesked vann laga kraft,
- en upplysning om att förhandsbeskedet inte innebär att åtgärden får påbörjas, och
- de villkor som behövs för att förhandsbeskedet ska vara förenligt med de förutsättningar som gäller för den kommande bygglovsprövningen.

40 § Av ett bygglov, rivningslov eller marklov ska det framgå

- vilken giltighetstid lovet har,
- om det ska finnas någon som är kontrollansvarig och i så fall vem eller vilka som är kontrollansvariga, och
- att lovet inte innebär en rätt att påbörja den sökta åtgärden förrän byggnadsnämnden har gett startbesked enligt 10 kap.

Lovet ska också innehålla de villkor och upplysningar som följer av 23, 36, 37 eller 38 § eller behövs i övrigt. Om ett bygglov avser nybyggnad eller tillbyggnad av en bostadsbyggnad utanför ett område med detaljplan ska det, om det inte kan anses obehövt med hänsyn till bullersituationen, även framgå beräknade värden för omgivningsbuller vid bostadsbyggnadens fasad och vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden. Lag (2014:902).

40 a § Om byggnadsnämnden tar ut en avgift för handläggningen av ett ärende om lov eller förhandsbesked, ska nämnden i sitt beslut om avgift redovisa hur avgiften har fastställts. Lag (2018:1136).

Expediering och kungörelse

41 § Ett beslut om lov eller förhandsbesked ska, tillsammans med en uppgift om vad den som vill överklaga beslutet måste göra, delges

- ökanden och annan part, och
- dem som anges i 25 § och har lämnat synpunkter i ärendet som inte har blivit tillgodosedda.

Om delgivning är uppenbart obehövt ska beslutet i stället skickas till dem som avses i första stycket.

Delgivning med sökanden får inte ske enligt någon av bestämmelserna i 34-38 eller 47-51 §§ delgivningslagen (2010:1932). Lag (2015:668).

41 a § Ett beslut om att ge lov eller positivt förhandsbesked ska kungöras genom ett meddelande i Post- och Inrikes Tidningar. I meddelandet ska beslutets huvudsakliga innehåll och var beslutet hålls tillgängligt anges. Lag (2015:668).

41 b § Det meddelande som kungörs enligt 41 a § ska senast den dag då kungörandet sker skickas till

- ägaren eller innehavaren av en särskild rätt till en tomt eller fastighet, som gränsar till den tomt eller fastighet som lovet eller förhandsbeskedet avser, eller som skiljs åt från denna endast av en väg eller gata, och
- övriga kända sakägare, om antalet inte är så stort att det skulle innebära större kostnader och besvär än vad som är försvarligt med hänsyn till ändamålet med meddelandet att skicka det till var och en av dem.

Första stycket gäller inte dem som enligt 41 § ska delges det beslut som meddelandet avser. Lag (2011:335).

42 § Om byggnadsnämndens beslut omfattas av ett beslut enligt 11 kap. 12 § om att länsstyrelsen ska pröva beslutet, ska byggnadsnämnden genast skicka beslutet till länsstyrelsen. Lag (2011:335).

Verkställbarhet av beslut om lov

42 a § Ett beslut om att ge bygglov, rivningslov eller marklov får verkställas fyra veckor efter det att beslutet har kungjorts enligt 41 a §, även om det inte har fått laga kraft.

Trots första stycket får byggnadsnämnden bestämma att ett sådant beslut får verkställas tidigare, om ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver det. Lag (2018:674).

Giltighetstiden för lov

43 § Om inte annat följer av 9 eller 33 §, upphör ett bygglov, rivningslov eller marklov att gälla, om den åtgärd som lovet avser inte har påbörjats inom två år och avslutats inom fem år från den dag då beslutet vann laga kraft.

Handläggningen av anmälningsärenden

44 § En anmälan för en åtgärd som avses i 16 § ska vara skriftlig och göras till byggnadsnämnden. Lag (2018:1136).

45 § Byggnadsnämnden ska handlägga en anmälan som avses i 16 § skyndsamt. Nämnden ska meddela sitt beslut om startbesked inom fyra veckor från

- den dag anmälan kom in till nämnden, eller
- den senare dag då ytterligare underlag kom in till nämnden från anmälaren på hans eller hennes initiativ.

Om nämnden inom tre veckor från den dag som anges i första stycket 1 eller 2 har förelagt anmälaren enligt 46 § att avhjälpa en brist i anmälan, räknas tidsfristen från den dag då bristen avhjälpes.

Om det är nödvändigt på grund av handläggningen eller utredningen i ärendet, får den tidsfrist som anges i första stycket förlängas en gång med högst fyra veckor. Lag (2018:1136).

46 § Vid handläggningen av en anmälan tillämpas bestämmelserna om ansökans innehåll i 21 §, föreläggande i 22 §, information om tidsfrister i 27 a § och återförvisning för förnyad handläggning i 27 b §. Vid tillämpningen av 27 a § tredje stycket ska hänvisningen till 27 § tredje stycket avse 45 § tredje stycket. Lag (2019:412).

47 § Om byggnadsnämnden tar ut en avgift för handläggningen av en anmälan, ska nämnden i sitt beslut om avgift redovisa hur avgiften har fastställts. Lag (2018:1136).

10 KAP. GENOMFÖRANDET AV BYGG-, RIVNINGS- OCH MARKÅTGÄRDER

1 § Detta kapitel innehåller bestämmelser om

1. förutsättningar för att få påbörja vissa åtgärder och ta ett byggnadsverk i bruk,
2. byggherrens skyldighet att kontrollera genomförandet och ha en kontrollplan,
3. kontrollansvariga och deras uppgifter,
4. tekniskt samråd och startbesked innan åtgärderna påbörjas,
5. utstakning av en planerad byggnad, tillbyggnad eller anläggning,
6. byggnadsnämndens arbetsplatsbesök, och
7. slutsamråd och slutbesked i samband med att åtgärderna avslutas.

2 § Om annat inte särskilt anges i denna lag eller i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, ska en åtgärd som avser ett byggnadsverk, en tomt eller en allmän plats genomföras så att åtgärden inte strider mot

- det lov som har getts för åtgärden, eller
- om åtgärden inte kräver lov, den detaljplan eller de områdesbestämmelser som gäller för området.

Åtgärder som avses i 9 kap. 4-4 c §§ får, trots första stycket 2, strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser.

En åtgärd som avses i 9 kap. 4 f § får, trots första stycket 2, strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Detsamma gäller en åtgärd som avser en altan som inte kräver lov enligt 9 kap. 2 §, om åtgärden

- vidtas inom 3,6 meter från ett en- eller tvåbostadshus eller tillhörande komplementbostadshus, och
- inte vidtas i anslutning till en byggnad eller inom ett bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 §. Lag (2019:412).

Startbesked och slutbesked

3 § En åtgärd får inte påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked, om åtgärden kräver

- bygglov, marklov eller rivningslov, eller
- en anmälan enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 8 §.

4 § Ett byggnadsverk får inte tas i bruk i de delar som omfattas av ett startbesked för byggtåtgärder förrän byggnadsnämnden har gett ett slutbesked, om nämnden inte beslutar annat.

Byggherrens ansvar för kontrollen av genomförandet

5 § Byggherren ska se till att varje bygg-, rivnings- och markåtgärd som byggherren utför eller låter utföra genomförs i enlighet med de krav som gäller för åtgärden enligt denna lag eller föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen. Om åtgärden är lov- eller anmälningspliktig, ska byggherren se till att den kontrolleras enligt den kontrollplan som byggnadsnämnden fastställer i startbeskedet.

Kontrollplan

6 § Byggherren ska se till att det finns en plan för kontrollen av en bygg- eller rivningsåtgärd som avses i 3 § (kontrollplan) med uppgifter om

1. vilka kontroller som ska göras och vad kontrollerna ska avse,
 2. vem som ska göra kontrollerna,
 3. vilka anmälningar som ska göras till byggnadsnämnden,
 4. vilka arbetsplatsbesök som byggnadsnämnden bör göra och när besöken bör ske,
 5. vilka byggprodukter som kan återanvändas och hur dessa ska tas om hand, och
 6. vilket avfall som åtgärden kan ge upphov till och hur avfallet ska tas om hand, särskilt hur man avser att möjliggöra
 - a) materialåtervinning av hög kvalitet, och
 - b) avlägsnande och säker hantering av farliga ämnen.
- Lag (2020:603).

7 § Kontrollplanen ska vara anpassad till omständigheterna i det enskilda fallet och ha den utformning och detaljeringsgrad som behövs för att på ett ändamålsenligt sätt säkerställa att

- alla väsentliga krav som avses i 8 kap. 4 § uppfylls,
- förbudet mot förvanskning enligt 8 kap. 13 § följs, och
- kraven på varsamhet enligt 8 kap. 17 och 18 §§ uppfylls.

Lag (2011:335).

8 § Av kontrollplanen ska det framgå i vilken omfattning kontrollen ska utföras

- inom ramen för byggherrens dokumenterade egenkontroll, eller
- av någon som har särskild sakkunskap och erfarenhet i fråga om sådana åtgärder som kontrollen avser (sakkunnig) och som kan styrka sin sakkunnighet med ett certifikat som har utfärdats av ett organ som har ackrediterats för detta ändamål enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 och 5 § lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll eller av någon som uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Lag (2011:795).

Kontrollansvariga

9 § För den kontroll som avses i 5 § ska det finnas en eller flera kontrollansvariga som

- har den kunskap, erfarenhet och lämplighet som behövs för uppgiften och kan styrka detta med ett bevis om certifiering, och
- har en självständig ställning i förhållande till den som utför den åtgärd som ska kontrolleras.

Om det finns flera kontrollansvariga, ska byggherren se till att någon av dem samordnar de kontrollansvarigas uppgifter.

Den certifiering som avses i första stycket 1 ska vara gjord av någon som har ackrediterats för detta ändamål enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 och 5 § lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll eller av någon som uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Certifieringen ska vara tidsbegränsad och avse ett visst slag av arbete. Lag (2011:795).

10 § Trots 9 § krävs det inte någon kontrollansvarig i fråga om

- små ändringar av en- eller tvåbostadshus, om byggnadsnämnden inte beslutar annat, eller
- andra små åtgärder enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 10 §.

11 § En kontrollansvarig ska

1. biträda byggherren med att upprätta förslag till den kontrollplan som krävs enligt 6 §, och med att identifiera avfall och återanvändbara byggprodukter som bygg- och rivningsåtgärderna kan ge upphov till,
2. se till att kontrollplanen och gällande bestämmelser och villkor för åtgärderna följs samt att nödvändiga kontroller utförs,

3. vid avvikelser från föreskrifter och villkor som avses i 2 informera byggherren och vid behov meddela byggnadsnämnden,
4. närvara vid tekniska samråd, besiktningar och andra kontroller samt vid byggnadsnämndens arbetsplatsbesök,
5. dokumentera sina byggplatsbesök och notera iakttagelser som kan vara av värde vid utvärderingen inför slutbeskedet,
6. avge ett utlåtande till byggherren och byggnadsnämnden som underlag för slutbesked, och
7. om den kontrollansvariga lämnar sitt uppdrag, meddela detta till byggnadsnämnden. Lag (2020:603).

12 § Om en kontrollansvarig inte utför sina uppgifter enligt 11 §, ska byggherren omedelbart underrätta byggnadsnämnden. Om en kontrollansvarig har lämnat sitt uppdrag, ska byggherren föreslå en ny kontrollansvarig.

13 § Om en kontrollansvarig har lämnat sitt uppdrag ska byggnadsnämnden utse en ny kontrollansvarig.

Tekniskt samråd

14 § I fråga om sådana åtgärder som avses i 3 § ska byggnadsnämnden utan dröjsmål efter att lov har getts eller anmälan har kommit in kalla till ett sammanträde för tekniskt samråd, om

- det krävs en kontrollansvarig enligt det som följer av 9 och 10 §§,
- ett sådant samråd inte är uppenbart obehövligt, eller
- byggherren har begärt ett sådant samråd.

Tekniskt samråd behövs inte för sådana åtgärder som avses i 9 kap. 4 a-4 c §§ eller för flyttning av en enskild byggnad, om byggnadsnämnden inte beslutar annat. Byggnadsnämnden får besluta att tekniskt samråd inte behövs för att flytta flera enkla byggnader.

En kallelse enligt första stycket ska vara skriftlig och skickas till byggherren och den eller dem som är kontrollansvariga. Kallelsen ska också skickas till dem i övrigt som enligt detta kapitel ska ges tillfälle att delta i samrådet eller som enligt byggnadsnämndens bedömning bör ges tillfälle att delta. Lag (2015:668).

15 § Om samrådet rör byggåtgärder som avser en arbetslokal eller ett personalrum för arbetstagare som ska utföra arbete för en arbetsgivares räkning, ska byggnadsnämnden ge den myndighet som ansvarar för arbetsmiljöfrågor (arbetsmiljömyndigheten) och en representant för arbetstagarna tillfälle att delta i samrådet. Om det behövs, ska nämnden även i andra fall ge arbetsmiljömyndigheten tillfälle att delta i samrådet.

Om samrådet rör byggåtgärder som avser tillfälliga personalbostäder för sammanlagt minst tio boende ska byggnadsnämnden ge en representant för arbetstagarna tillfälle att delta i samrådet.

Vid tillämpningen av denna paragraf ska det som gäller i fråga om arbetstagare också gälla andra som enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) ska likställas med arbetstagare.

16 § Om samrådet avser en åtgärd för vilken det krävs ett färdigställandeskydd enligt lagen (2014:227) om färdigställandeskydd, ska byggnadsnämnden ge den som svarar för skyddet tillfälle att delta i samrådet. Lag (2014:228).

17 § Om samrådet avser en befintlig byggnad som innehåller ett skyddsrum, ska byggnadsnämnden ge den myndighet som avses i 3 kap. 1 § lagen (2006:545) om skyddsrum tillfälle att yttra sig.

18 § Byggherren ska senast vid det tekniska samrådet till byggnadsnämnden lämna

- ett förslag till en sådan kontrollplan som krävs enligt 6 §, samt
- de tekniska handlingar som, utöver ansökningshandlingarna enligt 9 kap. 21 §, krävs för att byggnadsnämnden ska kunna pröva frågan om startbesked.

Första stycket 1 gäller inte rivningsåtgärder, om byggnadsnämnden i det enskilda fallet har beslutat att det inte behövs någon kontrollplan.

19 § Vid det tekniska samrådet ska man gå igenom

1. arbetsplanering och organisation,
2. byggherrens förslag till kontrollplan och de handlingar i övrigt som byggherren har gett in,
3. hur identifieringen av avfall och återanvändbara byggprodukter har gjorts,
4. behovet av att byggnadsnämnden gör arbetsplatsbesök eller av andra tillsynsåtgärder,
5. behovet av ett färdigställandeskydd,
6. behovet av utstakning,
7. byggnadsnämndens behov av ytterligare handlingar inför beslut om kontrollplan eller startbesked, och
8. behovet av ytterligare sammanträden.

Lag (2020:603).

20 § Om byggnadsnämnden finner att de åtgärder som det tekniska samrådet avser kräver tillstånd av eller anmälan till någon annan myndighet, ska nämnden upplysa byggherren om detta under samrådet.

21 § Byggnadsnämnden ska föra protokoll över det tekniska samrådet.

Förfarandet när det inte behövs något tekniskt samråd

22 § Om det enligt 14 § inte behövs något tekniskt samråd, ska byggnadsnämnden i beslutet om lov eller snarast möjligt därefter eller efter det att anmälan har kommit in

- ge startbesked, eller
- förelägga byggherren att ge in de ytterligare handlingar som behövs för nämndens prövning i frågan om startbesked.

Om byggnadsnämnden finner att de åtgärder som lovet eller anmälan avser kräver tillstånd av någon annan myndighet, ska nämnden upplysa byggherren om detta.

Byggnadsnämndens startbesked

23 § Byggnadsnämnden ska med ett startbesked godkänna att en åtgärd som avses i 3 § får påbörjas, om

1. åtgärden kan antas komma att uppfylla de krav som gäller enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen,
2. ett bevis om att det finns ett färdigställandeskydd som avses i 16 § har visats upp för nämnden, om det krävs ett sådant skydd,
3. ett bevis om besked om skyddsrum har visats upp för nämnden, om det krävs ett sådant besked enligt 3 kap. 4 § lagen (2006:545) om skyddsrum,
4. en redovisning av alternativa energiförsörjningssystem har visats upp för nämnden, om en sådan redovisning krävs enligt 23 § lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader, och
5. de villkor som har uppställts enligt 4 kap. 14 § eller 9 kap. 37 a § är uppfyllda.

Vid anmälan som avser åtgärder enligt 9 kap. 4 a-4 c §§ ska byggnadsnämndens bedömning enligt första stycket endast omfatta det som anges i första stycket 1. Lag (2015:668).

24 § I startbeskedet ska byggnadsnämnden

1. fastställa den kontrollplan som ska gälla för åtgärderna enligt byggherrens förslag och det som kommit fram i det tekniska samrådet eller annars i handläggningen av ärendet, med uppgift om vem eller vilka som är sakkunniga eller kontrollansvariga,
2. bestämma villkor för att få påbörja åtgärderna, om sådana villkor behövs,
3. bestämma villkor och ungefärlig tidpunkt för utstakning, om utstakning behövs,
4. bestämma vilka handlingar som ska lämnas till nämnden inför beslut om slutbesked, och
5. ge upplysningar om krav enligt annan lagstiftning, i den mån sådana upplysningar behövs.

25 § Ett startbesked för lovpliktiga åtgärder upphör att gälla den dag då beslutet om lov upphör att gälla.

Ett startbesked för anmälningspliktiga åtgärder upphör att gälla två år efter att startbeskedet gavs. Om arbetena då har påbörjats men inte avslutats och ett nytt tekniskt samråd behövs, ska byggnadsnämnden kalla till ett nytt sammanträde för tekniskt samråd. Om det finns förutsättningar för slutsamråd enligt 30 § får byggnadsnämnden i stället kalla till slutsamråd.

Det som sägs om slutsamråd i andra stycket gäller även när startbesked enligt första stycket upphör att gälla.

Utstakning

26 § När byggnadsnämnden har gett ett startbesked enligt 23 §, ska nämnden skyndsamt och inom den tid som anges i beskedet låta staka ut byggnaden, tillbyggnaden eller anläggningen och märka ut dess höjdläge, om det behövs med hänsyn till förhållandena på platsen och omständigheterna i övrigt.

Om byggnaden eller anläggningen till sitt läge är direkt beroende av gränsen mot en grannes fastighet, ska grannen kallas till utstakningen.

Arbetsplatsbesök

27 § Efter ett startbesked enligt 23 § ska byggnadsnämnden minst en gång under arbetets gång besöka den plats där åtgärderna genomförs, om

- startbeskedet har föregåtts av ett tekniskt samråd, och
- ett arbetsplatsbesök inte kan anses obehövt.

Ett arbetsplatsbesök ska alltid göras, om startbeskedet avser ett stort eller komplicerat byggprojekt eller om byggnadsnämnden och byggherren vid det tekniska samrådet har kommit överens om ett arbetsplatsbesök.

28 § Byggnadsnämnden ska föra protokoll över arbetsplatsbesöket. Protokollet ska skickas till byggherren och den kontrollansvarige.

Kompletterande villkor

29 § Byggnadsnämnden får besluta om kompletterande villkor för bygg- eller rivningsåtgärderna eller för kontrollen, om

- sådana villkor behövs för att uppfylla kraven enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, och
- behovet av villkoren inte kunde förutses när startbeskedet gavs.

Slutsamråd

30 § I samband med att byggåtgärder som har omfattats av ett tekniskt samråd avslutas ska byggnadsnämnden kalla till ett sammanträde för slutsamråd, om det inte är uppenbart obehövt.

31 § En kallelse enligt 30 § ska vara skriftlig och skickas till

- byggherren,
- den eller de kontrollansvariga, och
- övriga som enligt byggnadsnämnden bör ges tillfälle att delta.

32 § Slutsamrådet ska normalt hållas på den plats där byggåtgärderna har genomförts. Vid slutsamrådet ska följande gås igenom:

1. hur kontrollplanen, andra villkor i startbeskedet och kompletterande villkor har följts,
2. avvikelser från de krav som gäller för åtgärderna,
3. den kontrollansvariges utlåtande enligt 11 § 6,
4. den kontrollansvariges och byggnadsnämndens dokumentation över besök på byggarbetsplatsen och annan dokumentation över arbetets utförande,
5. behov av andra åtgärder, och
6. förutsättningarna för ett slutbesked.

33 § Byggnadsnämnden ska föra protokoll över slutsamrådet.

Byggnadsnämndens slutbesked

34 § Byggnadsnämnden ska med ett slutbesked godkänna att en eller flera åtgärder som avses i 3 § ska anses slutförda och, i fråga om byggåtgärder, att byggnadsverket får tas i bruk, om

1. byggherren har visat att alla krav som gäller för åtgärderna enligt lovet, kontrollplanen, startbeskedet eller beslut om kompletterande villkor är uppfyllda, och
2. nämnden inte har funnit skäl att ingripa enligt 11 kap.

35 § Trots 34 § 1 får ett slutbesked ges om det finns brister i uppfyllandet som är försumbara. Byggnadsnämnden ska i slutbeskedet göra de anmärkningar som behövs med anledning av bristerna.

36 § Om ett slutbesked inte kan ges på grund av att en brist som inte är försumbar behöver avhjälpas eller på grund av att en kontroll behöver göras i ett senare skede, får byggnadsnämnden ge ett slutbesked som är beroende av att bristen avhjälps eller att kontrollen görs (interimistiskt slutbesked). Ett interimistiskt slutbesked får avse etapper i ett projekt. Om det behövs, ska nämnden i ett interimistiskt slutbesked ange vad som gäller i fråga om möjligheterna att ta ett byggnadsverk i bruk.

När bristen är avhjälpd eller kontrollen är gjord ska nämnden slutligt pröva frågan om slutbesked enligt 34 §.

Lag (2014:900).

37 § Byggnadsnämnden ska pröva frågan om slutbesked så snart nämnden har fått in eller skaffat sig det underlag som behövs för prövningen. Handläggningen ska ske skyndsamt. Om nämnden finner att det finns skäl för ett ingripande enligt 11 kap., ska nämnden också handlägga den frågan skyndsamt.

11 KAP. TILLSYN, TILLTRÄDE, INGRIPANDEN OCH PÅFÖLJDER

1 § Detta kapitel innehåller bestämmelser om

1. tillsynen allmänt, möjlighet att få ett ingripandebesked samt skyldighet att ge tillträde och lämna upplysningar för tillsynen,
2. tillsynen över kommunala beslut,
3. förelägganden som behövs för att regler, domar och beslut ska följas,
4. genomförande på den försumliges bekostnad och förbud mot fortsatt arbete eller användning av byggnadsverk,
5. ingripanden mot kontrollanter och kontrollansvariga,
6. att förelägganden och förbud får förenas med vite eller ska genomföras omedelbart,
7. handräckning,
8. anteckningar av förelägganden och förbud i fastighetsregistret samt verkan av förelägganden och förbud vid ägarbyte,
9. byggsanktionsavgifter,
10. överlåtelse av egendom efter en överträdelse,
11. tystnadsplikt, och
12. avgift vid tillsyn.

Lag (2018:1732).

Allmänt om tillsynen

2 § Tillsynen över att denna lag och EU-förordningar i frågor inom lagens tillämpningsområde samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av lagen eller en sådan EU-förordning följs utövas enligt detta kapitel och föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap.

3 § Tillsynen ska utövas av regeringen, länsstyrelsen och den eller de statliga myndigheter i övrigt som regeringen bestämmer och av byggnadsnämnden (tillsynsmyndigheterna).

Tillsynsmyndigheterna ska samarbeta med varandra samt med sådana statliga och kommunala organ som fullgör uppgifter av betydelse för tillsynsverksamheten.

4 § Har upphävts genom lag (2018:578).

5 § En tillsynsmyndighet ska pröva förutsättningarna för och behovet av att ingripa eller besluta om en påföljd enligt detta kapitel, så snart det finns anledning att anta att någon inte har följt en bestämmelse i denna lag, i föreskrifter, domar eller andra beslut som har meddelats med stöd av lagen eller i EU-förordningar som rör frågor inom lagens tillämpningsområde.

6 § Det som gäller för byggnadsverk i detta kapitel ska tillämpas också i fråga om skyltar och lusanordningar.

Ingripandebesked

7 § Om någon begär det, ska byggnadsnämnden i ett skriftligt ingripandebesked redovisa om det i fråga om ett visst byggnadsverk har vidtagits någon åtgärd som enligt nämndens bedömning motiverar ett ingripande enligt detta kapitel.

Tillträde och upplysningar

8 § För att fullgöra sina uppgifter enligt denna lag har

1. byggnadsnämnden och länsstyrelsen samt den som på nämndens eller länsstyrelsens uppdrag utför ett arbete rätt att få tillträde till fastigheter och byggnadsverk samt att där vidta de åtgärder som behövs för att utföra arbetet,
2. en tillsynsmyndighet rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar från byggherren som behövs för tillsynen över bygg-, rivnings- och markåtgärder, och
3. en tillsynsmyndighet rätt att hos den som tillverkar eller representerar den som tillverkar och hos den som importerar eller saluför byggprodukter som omfattas av tillsynen a) få tillgång till produkter för kontroll, b) på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs, och c) få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen, dock inte bostäder.

Tillsynsmyndighetens rätt enligt första stycket 3 gäller även hos den som installerar hissar.

En myndighet som framställer kartor för samhällets behov har för att fullgöra sin kartläggningsuppgift också en sådan rätt till tillträde som anges i första stycket 1, dock inte till bostäder.

Om det behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna ta del av innehållet i ett utländskt certifikat, intyg eller annan handling, ska handlingen på myndighetens begäran visas i översättning till svenska. Översättningen behöver inte vara auktoriserad. Lag (2016:140).

8 a § En tillsynsmyndighet som ska övervaka och utvärdera tekniska bedömningsorgan enligt artikel 29.3 i förordning (EU) nr 305/2011 har rätt att hos bedömningsorganen

- på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs, och
- få tillträde till lokaler.

Lag (2013:306).

8 b § Den som tillverkar eller representerar den som tillverkar och den som importerar eller saluför byggprodukter ska efter beslut från tillsynsmyndigheten ersätta myndigheten för kostnader vid provtagning och undersökning av prov, om en produkt vid tillsyn enligt 2 § visar sig inte uppfylla gällande krav. Lag (2013:306).

8 c § Den som tillverkar eller representerar den som tillverkar och den som importerar eller saluför byggprodukter ska få ersättning från tillsynsmyndigheten för produkter som ska kontrolleras enligt 8 § första stycket 3, om det finns särskilda skäl för det. Lag (2013:306).

9 § Polismyndigheten ska lämna det biträde som behövs för tillträde enligt 8 §. Lag (2014:769).

Tillsyn över kommunala beslut

10 § När länsstyrelsen enligt 5 kap. 29, 38 eller 39 § har fått ett meddelande om att en kommun beslutat att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, ska länsstyrelsen inom tre veckor besluta om den ska överpröva kommunens beslut eller inte.

Länsstyrelsen ska överpröva kommunens beslut, om beslutet kan antas innebära att

1. ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,
2. regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt,
3. en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
4. strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser, eller
5. en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Lag (2020:76).

10 a § Om länsstyrelsen har gett ett planeringsbesked enligt 5 kap. 10 f § om att en åtgärd inte har en sådan innebörd som anges i 10 § andra stycket, får överprövning enligt 10 § eller upphävande enligt 11 § inte ske med hänvisning till den fråga som beskedet avser. Om ett planeringsbesked förenats med villkor och villkoret har iakttagits, får inte heller sådan överprövning eller sådant upphävande ske med hänvisning till den fråga som beskedet avser.

Första stycket gäller inte om åtgärden eller förutsättningarna för planeringen har ändrats väsentligt i förhållande till den eller de frågor som planeringsbeskedet avser. Lag (2017:424).

11 § Länsstyrelsen ska upphäva kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser i dess helhet, om beslutet har en sådan innebörd som anges i 10 § andra stycket. Om kommunen medger det, får beslutet upphävas i en viss del.

Beslut enligt första stycket ska fattas inom två månader från det att länsstyrelsen har beslutat om överprövning enligt 10 § första stycket om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till ärendets omfattning eller andra särskilda omständigheter. Lag (2017:424).

12 § För ett visst geografiskt område får regeringen eller länsstyrelsen, om det finns särskilda skäl, besluta att det som enligt 10 och 11 §§ gäller för länsstyrelsens prövning av kommunens beslut också ska tillämpas i fråga om byggnadsnämndens beslut om lov eller förhandsbesked enligt 9 kap.

Om länsstyrelsen beslutar att överpröva ett lov eller förhandsbesked, får länsstyrelsen besluta att lovet eller förhandsbeskedet inte ska gälla förrän prövningen har avslutats.

13 § Har upphävts genom lag (2018:1732).

14 § Har upphävts genom lag (2018:1732).

Planförelägganden

15 § Regeringen får förelägga en kommun att inom en viss tid anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser (planföreläggande), om det behövs för att tillgodose ett intresse som avses i 10 § andra stycket 1 eller 2.

16 § Om kommunen inte följer ett planföreläggande, får regeringen

- besluta att länsstyrelsen på kommunens bekostnad ska ta fram det förslag och i övrigt göra det arbete som enligt 5 kap. behövs för att detaljplanen eller områdesbestämmelserna ska kunna antas, ändras eller upphävas, och
- anta, ändra eller upphäva detaljplanen eller områdesbestämmelserna.

Lovförelägganden

17 § Om en åtgärd som kräver bygglov, rivningslov eller marklov har vidtagits utan lov, ska byggnadsnämnden i ett föreläggande ge fastighetens eller byggnadsverkets ägare tillfälle att inom en viss tid ansöka om lov, om det är sannolikt att lov kan ges för åtgärden (lovföreläggande).

Förelägganden om underhållsutredning

18 § Om det brister i underhållet av ett byggnadsverk, får byggnadsnämnden uppdra åt en sakkunnig att utreda behovet av underhållsåtgärder. Innan nämnden beslutar om ett sådant uppdrag, ska nämnden i ett föreläggande ge byggnadsverkets ägare tillfälle att inom en viss tid ge synpunkter på uppdraget och på frågan om vem som ska betala kostnaderna för uppdraget.

Den sakkunnige ska vara certifierad enligt 10 kap. 8 § 2.

Åtgärdsförelägganden

19 § Om en byggherre, ägare, nyttjanderättshavare, väghållare, kontrollansvarig, sakkunnig eller huvudman för en allmän plats låter bli att vidta en åtgärd och därigenom bryter mot en skyldighet enligt denna lag eller föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, får byggnadsnämnden förelägga denne att inom en viss tid vidta åtgärden (åtgärdsföreläggande).

Rättelseförelägganden

20 § Om det på en fastighet eller i fråga om ett byggnadsverk har vidtagits en åtgärd i strid mot denna lag eller föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, får byggnadsnämnden förelägga den som äger fastigheten eller byggnadsverket att vidta rättelse inom en viss tid (rättelseföreläggande).

Byggnadsnämnden får inte besluta om ett föreläggande om det har förflutit mer än tio år från överträdelsen.

Den tioårsgräns som anges i andra stycket gäller inte om överträdelsen är att någon olovligt har tagit i anspråk eller inrett en bostadslägenhet för ett väsentligen annat ändamål än bostadsändamål. Lag (2011:335).

Rivningsförelägganden

21 § Om ett byggnadsverk är förfallet eller skadat i väsentlig omfattning och inte sätts i stånd inom skälig tid, får byggnadsnämnden förelägga ägaren att inom viss tid riva byggnadsverket (rivningsföreläggande).

Förelägganden för ökad trafiksäkerhet

22 § Om ett byggnadsverk inom ett område med detaljplan innebär stora olägenheter för trafiksäkerheten på grund av att förhållandena har ändrats, får byggnadsnämnden förelägga ägaren att ta bort byggnadsverket eller att vidta någon annan åtgärd med det som avhjälp eller minskar olägenheterna.

Om byggnadsverket är en byggnad, får ett föreläggande att ta bort eller flytta byggnaden meddelas endast om byggnaden kan flyttas utan svårighet eller har ett ringa värde.

23 § Byggnadsnämnden får förelägga ägaren av en fastighet eller en byggnad inom ett område med detaljplan att anordna stängsel eller ändra utfart eller annan utgång mot gator eller vägar, om det behövs med hänsyn till trafiksäkerheten.

Förelägganden om stängsel kring industrianläggningar som inte används

24 § Om ett byggnadsverk för industrianvändning inte längre används, får byggnadsnämnden förelägga ägaren att anordna stängsel kring det, om det behövs till skydd mot olycksfall.

Produktförelägganden

25 § Tillsynsmyndigheten får i det enskilda fallet besluta om det föreläggande eller förbud som från skyddssynpunkt behövs för att bestämmelsen om byggprodukter i 8 kap. 20 § andra stycket ska följas. Lag (2013:306).

26 § Om en byggprodukt som omfattas av förordning (EU) nr 305/2011 inte uppfyller de krav som fastställs i förordningen eller om tillsynsmyndigheten har tillräckliga skäl att anta att produkten inte uppfyller förordningens krav får myndigheten vidta de åtgärder som följer av artiklarna 56-59.

Om en byggprodukt som omfattas av förordning (EU) 2016/424 inte uppfyller de krav som fastställs i förordningen eller om tillsynsmyndigheten har tillräckliga skäl att anta att produkten inte uppfyller förordningens krav får myndigheten vidta de åtgärder som följer av artiklarna 39-43.

Om en byggprodukt inte uppfyller de krav som följer av föreskrifter meddelade med stöd av 16 kap. 6 § första stycket 2 får tillsynsmyndigheten vidta de åtgärder som följer av artiklarna 19-21 i förordning (EG) nr 765/2008.

Tillsynsmyndigheten får i det enskilda fallet besluta om det föreläggande som behövs för att de krav på byggprodukter som avses i första-tredje styckena ska uppfyllas. Lag (2018:59).

Genomförande på bekostnad av den som fått ett föreläggande

27 § Om ett föreläggande enligt 17 § inte följs, får byggnadsnämnden besluta att på ägarens bekostnad låta upprätta de ritningar och beskrivningar samt vidta de åtgärder i övrigt som är nödvändiga för att pröva frågan om lov.

När den tid för synpunkter som har angetts i ett föreläggande enligt 18 § har gått ut, får byggnadsnämnden uppdraga åt en sakkunnig att på ägarens bekostnad utreda behovet av underhållsåtgärder.

Om ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22, 23 eller 24 § inte följs, får byggnadsnämnden besluta att åtgärden ska genomföras på den försumliges bekostnad och hur det ska ske.

28 § Byggnadsnämnden får besluta om genomförande enligt 27 § endast om föreläggandet har innehållit en upplysning om detta.

Nämnden ska se till att genomförandet inte ger upphov till oskäliga kostnader.

29 § Kronofogdemyndigheten ska lämna den hjälp som behövs för att genomföra en åtgärd som avses i 27 § tredje stycket.

Förbud mot fortsatt arbete eller åtgärd

30 § Om det är uppenbart att ett byggnads-, rivnings- eller markarbete eller en annan åtgärd äventyrar en byggnads hållfasthet eller medför fara för människors liv eller hälsa, ska byggnadsnämnden förbjuda att arbetet eller åtgärden fortsätter.

31 § Om det är uppenbart att ett byggnads-, rivnings- eller markarbete eller en annan åtgärd strider mot denna lag eller en föreskrift eller ett beslut som har meddelats med stöd av lagen, får byggnadsnämnden förbjuda att arbetet eller åtgärden fortsätter.

32 § Om byggherren i fråga om ett byggnads-, rivnings- eller markarbete eller en annan åtgärd inte följer någon väsentlig del av en kontrollplan, får byggnadsnämnden förbjuda att arbetet fortsätter till dess bristerna har avhjälpats.

32 a § Byggnadsnämnden får i samband med ett föreläggande enligt 20 § förbjuda att den olovliga åtgärden utförs på nytt, om den kräver bygglov. Lag (2014:900).

Förbud mot användning av byggnadsverk

33 § Byggnadsnämnden får förbjuda den som äger eller har nyttjanderätt till ett byggnadsverk att använda hela eller delar av byggnadsverket, om

1. byggnadsverket har brister som kan äventyra säkerheten för dem som uppehåller sig i eller i närheten av byggnadsverket, eller
2. det inte finns förutsättningar för att ge slutbesked enligt 10 kap. 34 eller 35 §.

Om ett byggnadsverk eller en del av ett byggnadsverk har tagits i bruk med stöd av ett interimistiskt slutbesked, får byggnadsnämnden fatta beslut om förbud enligt första stycket 2 endast om det finns synnerliga skäl för det. Lag (2014:900).

Byte av och ingripanden mot en funktionskontrollant eller kontrollansvarig

34 § Om byggnadsnämnden finner att en funktionskontrollant som avses i 8 kap. 25 § har åsidosatt sina skyldigheter, får nämnden besluta att en annan funktionskontrollant ska utses. Nämnden ska anmäla sitt beslut till den som har certifierat kontrollanten.

35 § Om byggnadsnämnden finner att en kontrollansvarig som avses i 10 kap. 9 § har åsidosatt sina skyldigheter enligt 10 kap. 11 §, ska nämnden

- entlediga den kontrollansvarige från sitt uppdrag och underrätta den som har certifierat den kontrollansvarige om beslutet, och
- efter förslag från byggherren besluta om en ny kontrollansvarig.

36 § Om en kontrollansvarig har visat sig vara olämplig för sin uppgift, får den som har certifierat den kontrollansvarige återkalla certifieringen.

Vite

37 § Ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 eller 26 § eller ett beslut om förbud enligt 25, 30, 31, 32, 32 a eller 33 § får förenas med vite.

Vitet får inte förvandlas till fängelse.

Frågor om utdömande av vite prövas av mark- och miljödomstol.

Lag (2014:900).

Omedelbart genomförande

38 § I ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22, 23 eller 24 § eller ett beslut enligt 27 § tredje stycket får byggnadsnämnden bestämma att den åtgärd som föreläggandet eller beslutet avser ska genomföras omedelbart trots att föreläggandet eller beslutet inte har vunnit laga kraft.

Beslut om förbud enligt 25, 30, 31, 32, 32 a eller 33 § gäller omedelbart, om något annat inte bestäms. Lag (2014:900).

Handräckning

39 § Kronofogdemyndigheten får efter ansökan av tillsynsmyndigheten besluta om handräckning för att genomföra en åtgärd

1. som avses i 8 §, eller
2. som avses med ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22, 23, 24 eller 25 § och det inte har förflutit mer än tio år från den överträdelse som föreläggandet avser.

Den tioårsgräns som anges i första stycket 2 gäller inte om överträdelsen är att någon olovligen har tagit i anspråk eller inrett en bostadslägenhet för ett väsentligen annat ändamål än bostadsändamål.

Bestämmelser om handräckning finns i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning. Lag (2011:335).

Anteckningar i fastighetsregistrets inskrivningsdel m.m.

40 § Den myndighet som beslutar om ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22 eller 23 § eller förbud enligt 33 § ska genast skicka sitt beslut till inskrivningsmyndigheten.

41 § När ett beslut som avses i 40 § har kommit in till inskrivningsmyndigheten, ska myndigheten genast göra en anteckning om det i fastighetsregistrets inskrivningsdel. Om föreläggandet eller förbudet har förenats med ett löpande vite enligt 4 § lagen (1985:206) om viten, ska myndigheten göra en anteckning också om detta.

Inskrivningsmyndigheten ska genast i ett rekommenderat brev underrätta den som senast har sökt lagfart eller inskrivning av förvärv av tomträtt om anteckningen, om föreläggandet eller förbudet inte är riktat mot denne. Lag (2011:335).

42 § Om byggnadsnämnden återkallar ett föreläggande eller ett förbud som avses i 40 §, ska nämnden genast anmäla återkallelsen till inskrivningsmyndigheten.

43 § Så snart byggnadsnämnden har fått kännedom om att ett föreläggande eller förbud som avses i 40 § har upphävts genom ett lagakraftvunnet beslut eller av annan anledning har upphört att gälla, ska nämnden anmäla detta till inskrivningsmyndigheten.

44 § Så snart byggnadsnämnden har fått kännedom om att ett föreläggande som avses i 40 § har följts, ska nämnden anmäla detta till inskrivningsmyndigheten.

45 § När en anmälan enligt 42, 43 eller 44 § som avser en anteckning som har gjorts enligt 41 § har kommit in till inskrivningsmyndigheten, ska myndigheten ta bort anteckningen.

Verkan av ett föreläggande eller förbud vid ägarbyte

46 § Om ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22 eller 23 § eller förbud enligt 33 § har riktats mot fastighetens ägare och fastigheten därefter byter ägare, gäller föreläggandet eller förbudet i stället mot den nya ägaren.

47 § Om ett föreläggande eller förbud i ett fall som avses i 46 § har förenats med löpande vite enligt 4 § lagen (1985:206) om viten och ägarbytet har skett genom köp, byte eller gåva, gäller vitet mot den nya ägaren räknat från och med den första tidsperiod som börjar löpa efter äganderättsövergången under förutsättning att vitesföreläggandet dessförinnan har antecknats enligt 41 §.

48 § Andra viten än sådana löpande viten som avses i 47 § gäller inte mot den nya ägaren vid ett ägarbyte som avses i 46 §. Byggnadsnämnden får i stället besluta om ett särskilt vitesföreläggande mot den nya ägaren.

49 § Det som enligt 46 och 48 §§ gäller i fråga om byte av ägare till en fastighet ska tillämpas också på byte av ägare till en byggnad på mark som tillhör någon annan.

50 § I ärenden om förelägganden eller förbud som avses i 46 § ska rättegångsbalkens bestämmelser om verkan av att tvisteföremålet överläts och om tredje mans deltagande i rättegång tillämpas.

Byggsanktionsavgifter

51 § Om någon bryter mot en bestämmelse i 8-10 kap. eller i föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av någon av bestämmelserna i 16 kap. 2-10 §§ eller mot en bestämmelse i en EU-förordning om krav på byggnadsverk eller byggprodukter, ska tillsynsmyndigheten ta ut en särskild avgift (byggsanktionsavgift) enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 12 §.

52 § Byggsanktionsavgiftens storlek ska framgå av de föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 16 kap. 12 §. Avgiften får uppgå till högst 50 prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken. När regeringen meddelar föreskrifter om avgiftens storlek, ska hänsyn tas till överträdelsens allvar och betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser. Lag (2013:307).

53 § En byggsanktionsavgift ska tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaksamhet.

Avgiften behöver dock inte tas ut om det är oskäligt med hänsyn till

- att den avgiftsskyldige på grund av sjukdom inte har förmått att själv eller genom någon annan fullgöra sin skyldighet,
- att överträdelsen berott på en omständighet som den avgiftsskyldige inte har kunnat eller bort förutse eller kunnat påverka, eller
- vad den avgiftsskyldige har gjort för att undvika att en överträdelse skulle inträffa.

53 a § En byggsanktionsavgift får i ett enskilt fall sättas ned om avgiften inte står i rimlig proportion till den överträdelse som har begåtts. Avgiften får sättas ned till hälften eller en fjärdedel.

Vid prövningen enligt första stycket ska det särskilt beaktas om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaksamhet eller om överträdelsen av andra skäl kan anses vara av mindre allvarlig art. Lag (2013:307).

54 § En byggsanktionsavgift ska inte tas ut om rättelse sker innan frågan om sanktion eller ingripande enligt detta kapitel har tagits upp till överläggning vid ett sammanträde med tillsynsmyndigheten.

55 § En byggsanktionsavgift ska inte tas ut om överträdelsen har medfört att ett vite har dömts ut.

56 § En byggsanktionsavgift ska inte tas ut om överträdelsen avser rivning av en byggnad och rivningen har

- gjorts med stöd av annan lag eller författning,
- varit nödvändig för att undanröja risk för människors liv eller hälsa eller för att avvärja eller begränsa en omfattande skada på annan egendom, eller
- gjorts på grund av att byggnaden till väsentlig del var skadad till följd av en eldsvåda eller någon annan liknande händelse.

57 § En byggsanktionsavgift ska tas ut av

- den som när överträdelsen begicks var ägare till den fastighet eller det byggnadsverk som överträdelsen avser,
- den som begick överträdelsen, eller
- den som har fått en fördel av överträdelsen.

58 § Innan tillsynsmyndigheten beslutar att ta ut en byggsanktionsavgift ska den som anspråket riktas mot ges tillfälle att yttra sig.

En byggsanktionsavgift får inte beslutas, om den som anspråket riktas mot inte har getts tillfälle att yttra sig inom fem år efter överträdelsen.

59 § Ett beslut om att ta ut en byggsanktionsavgift ska delges den avgiftsskyldige.

60 § Om två eller flera är avgiftsskyldiga för samma överträdelse, är de solidariskt ansvariga för betalningen.

61 § En byggsanktionsavgift ska betalas inom två månader efter det att beslutet om att ta ut avgiften har delgetts den avgiftsskyldige enligt 59 §. Det gäller dock inte, om tillsynsmyndigheten i beslutet har bestämt en senare betalningsdag.

Ett beslut om byggsanktionsavgift får efter sista betalningsdagen verkställas som en dom som har vunnit laga kraft.

Om ett beslut om byggsanktionsavgift inte har verkställts inom tio år från det att beslutet vann laga kraft, behöver avgiften inte betalas.

62 § Byggsanktionsavgiften ska tillfalla kommunen när det är byggnadsnämnden som har beslutat att ta ut avgiften och i övrigt tillfalla staten.

63 § Om en skyldighet att betala en byggsanktionsavgift har upphävts genom ett beslut som har vunnit laga kraft, ska tillsynsmyndigheten återbetala avgiften jämte ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) för tiden från den dag avgiften betalades till och med den dag återbetalningen sker.

Överlåtelse av egendom efter en överträdelse

64 § Bestämmelserna om rätt till avdrag på köpeskilling eller hävning av köp i 4 kap. 12 § jordabalken ska tillämpas när egendom överläts mot ersättning efter en överträdelse som avses i 51 § men innan rättelse har skett, om inte överlåtaren vid överlåtelsen upplyst om överträdelsen eller förvärvaren annars känt till eller bort känna till överträdelsen.

Tystnadsplikt

65 § Den som i ett ärende som gäller tillsyn enligt denna lag eller EU- förordningar i frågor inom lagens tillämpningsområde samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av lagen eller en sådan EU- förordning har fått information om någons affärs- eller driftsförhållanden eller förhållanden av betydelse för landets försvar, får inte obehörigen röja eller utnyttja informationen.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Avgift vid tillsyn

66 § Den myndighet som ska övervaka och utvärdera tekniska bedömningsorgan i enlighet med artikel 29.3 i förordning (EU) nr 305/2011 ska ha rätt att ta ut avgift för att täcka kostnaderna för övervakning och utvärdering. Lag (2013:306).

12 KAP. BYGGNADSNÄMNDEN

1 § I varje kommun ska det finnas en byggnadsnämnd.

2 § Utöver de uppgifter som byggnadsnämnden har enligt andra bestämmelser i denna lag ska nämnden

1. verka för en god byggnadskultur samt en god och estetiskt tilltalande stads- och landskapsmiljö,
2. uppmärksamta följa den allmänna utvecklingen inom kommunen och dess närmaste omgivning samt ta de initiativ som behövs i frågor om planläggning, byggande och fastighetsbildning,
3. samarbeta med de myndigheter, organisationer och enskilda vars arbete och intressen rör nämndens verksamhet, och
4. lämna råd och upplysningar i frågor som rör nämndens verksamhet.

3 § Om någon begär det, ska byggnadsnämnden ge skriftliga upplysningar om planläggning, byggande och fastighetsbildning.

4 § Om det behövs en karta för prövningen av en fråga om bygglov inom ett område med sammanhållen bebyggelse (nybyggnadskarta) och sökanden begär det, ska byggnadsnämnden tillhandahålla en sådan karta.

5 § Bestämmelserna i kommunallagen (2017:725) om nämnder ska gälla för byggnadsnämnden. Lag (2017:761).

6 § Ett delegationsuppdrag enligt 6 kap. 37 §, 7 kap. 5 § och 9 kap. 30 § och 37 § andra stycket kommunallagen (2017:725) får, utöver det som följer av 6 kap. 38 § kommunallagen, inte omfatta befogenhet att

- avgöra ärenden som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,
- i andra fall än som avses i 11 kap. 30-32 §§ och 33 § 1 besluta förelägganden eller förbud som förenas med vite,
- besluta förelägganden som förenas med en upplysning om att den åtgärd som föreläggandet avser kan komma att utföras genom byggnadsnämndens försorg på bekostnad av den som föreläggandet riktas mot, eller
- avgöra frågor om byggsanktionsavgift enligt 11 kap.

Lag (2018:578).

7 § Byggnadsnämnden ska ha minst en person med arkitektutbildning till sin hjälp och i övrigt ha tillgång till personal i den omfattning och med den särskilda kompetens som behövs för att nämnden ska kunna fullgöra sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt.

8 § Byggnadsnämnden får ta ut avgifter för

1. beslut om planbesked, förhandsbesked, villkorsbesked, startbesked, slutbesked och ingripandebesked,
2. beslut om lov,
3. tekniska samråd,
4. slutsamråd,
5. arbetsplatsbesök och andra tillsynsbesök på byggarbetsplatsen,
6. upprättande av nybyggnadskartor,
7. framställning av arkivbeständiga handlingar,
8. expediering och kungörelse enligt 9 kap. 41-41 b §§, och
9. andra tids- eller kostnadskrävande åtgärder.

Lag (2018:1136).

8 a § Om en avgift tas ut för handläggningen av ett ärende om förhandsbesked enligt 8 § 1, 8 eller 9 eller ett ärende om lov enligt 8 § 2, 8 eller 9, ska avgiften reduceras med en femtedel för varje påbörjad vecka som en tidsfrist enligt 9 kap. 27 § första stycket överskrids. Avgiften ska dock inte reduceras om tidsfristen överskrids på grund av ett beslut enligt 9 kap. 28 §. Om en avgift enligt 8 § 1, 3 eller 9 tas ut för handläggningen av en anmälan för en åtgärd som avses i 9 kap. 16 §, ska avgiften reduceras med en femtedel för varje påbörjad vecka som en tidsfrist enligt 9 kap. 45 § första stycket överskrids. Lag (2018:1136).

9 § Byggnadsnämnden får ta ut en planavgift för att täcka programkostnader och kostnader för andra åtgärder som behövs för att upprätta eller ändra detaljplaner eller områdesbestämmelser, om

- nämnden ger bygglov för nybyggnad eller ändring av en byggnad, och
- den fastighet som bygglovets avser har nytta av planen eller områdesbestämmelserna.

Det som enligt första stycket gäller i fråga om en byggnad ska också tillämpas på en anläggning som kräver bygglov enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 §.

10 § En avgift enligt 8 eller 9 § får inte överstiga kommunens genomsnittliga kostnad för den typ av besked, beslut eller handläggning som avgiften avser. Grunderna för hur avgifterna ska beräknas ska anges i en taxa som beslutas av kommunfullmäktige.

11 § En avgift enligt 8 eller 9 § ska betalas av den som är sökande eller har gjort anmälan i det ärende som beskedet, beslutet eller handläggningen avser. Avgiften får tas ut i förskott.

16 KAP. BEMYNDIGANDEN

Föreskrifter om byggnadsverk, tomter och allmänna platser m.m.

1 § Regeringen får meddela föreskrifter om

1. att åtgärder som avses i 4 kap. 2 § första stycket 3 a i vissa fall inte ska antas medföra en betydande miljöpåverkan,
2. när det kan antas medföra en betydande miljöpåverkan att
 - a) vidta en åtgärd som avses i 4 kap. 2 § första stycket 3, eller
 - b) genomföra en detaljplan på grund av ett sådant ianspråktagande som avses i 4 kap. 34 § andra stycket, och
3. undantag från kommunens skyldighet enligt 5 kap. 32 eller 39 § att skicka handlingar om detaljplaner eller områdesbestämmelser till länsstyrelsen. Lag (2021:785).

1 a § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om standarder för utformning av

1. översiktsplaner enligt 3 kap.,
2. detaljplaner med planbeskrivningar och områdesbestämmelser enligt 4 kap.,
3. grundkartor enligt 5 kap. 8 §, och
4. regionplaner enligt 7 kap.

Lag (2020:76).

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. att det som gäller i fråga om en byggnad i 8 kap. 1 och 2 §§ ska tillämpas också på en annan anläggning än en byggnad,
2. att det som gäller i fråga om en byggnad i 8 kap. 1 § 2 ska tillämpas också på skyltar och ljusanordningar,
3. vad som krävs för att ett byggnadsverk, skyltar och ljusanordningar ska anses uppfylla kraven i 8 kap. 1 och 4 §§,
4. att vissa krav trots 8 kap. 2 och 5 §§ eller vid tillämpning av 8 kap. 7 och 8 §§ alltid ska uppfyllas vid nybyggnad, ombyggnad eller annan ändring av en byggnad, och
5. att vissa krav trots 8 kap. 2 och 5 §§ eller vid tillämpning av 8 kap. 7 och 8 §§ inte behöver uppfyllas vid nybyggnad, ombyggnad eller annan ändring av en byggnad. Lag (2011:335).

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att vissa slags hinder mot tillgänglighet eller användbarhet vid tillämpningen av

8 kap. 2 eller 12 § ska anses vara enkla att avhjälpa.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana undantag från de tekniska egenskapskrav som avses i 8 kap. 4 § som det finns särskilda skäl för och avser nybyggnad eller ändring av en byggnad i experimentsyfte. Undantagen får inte medföra en oacceptabel risk för människors hälsa eller säkerhet.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela de föreskrifter om krav på byggnadsverk, tomter, allmänna platser och annat som omfattas av 8 kap. och som utöver bestämmelserna i 8 kap. behövs

- till skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa, och
- för en lämplig utformning av byggnadsverk, tomter, områden för andra anläggningar än byggnader och allmänna platser.

Föreskrifter om byggprodukter

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad som krävs för att en byggprodukt enligt 8 kap. 19 § ska anses lämplig för att ingå i ett byggnadsverk,
2. märkning av byggprodukter enligt 8 kap. 21 § som förutsättning för att de ska få släppas ut på marknaden och användas,
3. typgodkännanden och tillverkningskontroll enligt 8 kap. 22 och 23 §§,
4. att en byggprodukt måste vara typgodkänd enligt 8 kap. 22 § för att få användas i ett byggnadsverk, och
5. bestyrkande av överensstämmelse med gällande krav på byggprodukter och att, i fråga om byggprodukter som har liten betydelse med hänsyn till hälsa och säkerhet, det för ett sådant bestyrkande är tillräckligt att tillverkaren har utfärdat en försäkran om byggprodukternas överensstämmelse med allmänt erkänd och tillämpad teknik.

Föreskrifter enligt första stycket 4 får endast avse typgod- kännande som behövs till skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa.

Föreskrifter om bygglov

7 § Regeringen får meddela föreskrifter om att det, utöver det som följer av 9 kap. 2–7 §§, krävs bygglov för

- skyltar och ljusanordningar, och
- andra anläggningar än byggnader, om anläggningarna genom sin storlek eller funktion kan ha en betydande inverkan på omgivningen.

Föreskrifter om anmälningsplikt

8 § Regeringen får meddela föreskrifter om att anmälan krävs för vissa åtgärder enligt 9 kap. 16 §.

Föreskrifter om funktionskontrollanter, kontrollansvariga och sakkunniga

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. föreskrifter om funktionskontrollanter enligt 8 kap. 25 §,
2. föreskrifter om vad som i fråga om kunskap, erfarenhet och certifiering krävs av sådana kontrollansvariga och sakkunniga som avses i 10 kap., och
3. de föreskrifter i övrigt om kontrollansvariga och sakkunniga som behövs utöver bestämmelserna i 10 kap. 9–13 §§.

10 § Regeringen får meddela föreskrifter om vilka små åtgärder som enligt 10 kap. 10 § 2 innebär ett undantag från kravet på kontrollansvarig enligt 10 kap. 9 §.

Föreskrifter om kontroll

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om kontroll av att föreskrifter som har meddelats med stöd av 2, 5 eller 6 § följs.

Föreskrifter om tillsyn och byggsanktionsavgifter

12 § Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om tillsyn och byggsanktionsavgifter enligt 11 kap.

Föreskrifter i extraordinära situationer

13 § Om det har inträffat en naturhändelse med synnerligen omfattande negativa effekter på miljön eller egendom och om det behövs för att nödvändiga åtgärder snabbt ska kunna vidtas, får regeringen meddela föreskrifter om tidsbegränsade undantag från

1. krav på att hänsyn ska tas till allmänna intressen vid lokalisering av bebyggelse enligt 2 kap.,
2. krav på byggnader, andra anläggningar, tomter, allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader enligt 8 kap.,
3. krav på att en åtgärd ska vara förenlig med en detaljplan eller områdesbestämmelser,
4. krav på bygglov, rivningslov och marklov enligt 9 kap., samt
5. bestämmelserna i 10 kap. om förfarandet efter bygg- och rivningslov m.m.

14 § Om riket är i krig eller krigsfara eller om det råder sådana utomordentliga förhållanden som beror på krig eller krigsfara som riket har befunnit sig i, får regeringen meddela sådana från denna lag avvikande föreskrifter som är av betydelse för totalförsvaret eller som behövs för att nödvändig byggnadsverksamhet i övrigt ska kunna utföras.

Utdrag ur Plan- och byggförordning (2011:338)

Ändringar införda t.o.m. SFS 2011:819

(Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser samt förarbeten, se www.lagrummet.se)

3 KAP. KRAV PÅ BYGGNADSVÄRK

Utformningskrav avseende lämplighet

1 § För att uppfylla det krav på lämplighet för sitt ändamål som anges i 8 kap. 1 § 1 plan- och bygglagen (2010:900) ska en byggnad som innehåller bostäder vara utförd på ett sådant sätt att bostäderna i skäligen utsträckt har avskiljbara utrymmen för sömn och vila, samvaro, matlagning, måltider, hygien och förvaring.

Bostäderna ska med hänsyn till användningen ha inredning och utrustning för matlagning och hygien.

2 § Det som gäller för en byggnads lämplighet enligt 8 kap. 1 § 1 plan- och bygglagen (2010:900) ska gälla också för andra anläggningar än byggnader. Utformningskrav avseende form-, färg- och materialverkan

3 § Det som gäller för en byggnads form-, färg- och materialverkan enligt 8 kap. 1 § 2 plan- och bygglagen (2010:900) ska gälla också för

- andra anläggningar än byggnader som omfattas av krav på bygglov enligt 6 kap. 1 §, och
- skyltar och ljusanordningar som omfattas av krav på bygglov enligt 6 kap. 3, 3 a eller 4 a §.

Första stycket gäller för sådana upplag, materialgårdar, tunnlar och berggrum som avses i 6 kap. 1 § 2 och 3 endast i den mån det behövs för att uppfylla kravet på hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan enligt 2 kap. 6 § första stycket 1 plan- och bygglagen. Förordning (2017:422).

Utformningskrav avseende tillgänglighet och användbarhet

4 § Om det behövs för att en byggnad enligt 8 kap. 1 § 3 plan- och bygglagen (2010:900) ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, ska byggnaden vara försedd med en eller flera hissar eller andra lyftanordningar. Trots första stycket behöver en bostad inte vara tillgänglig genom en hiss eller annan lyftanordning, om byggnaden har färre än tre våningar. Om bostaden inte kan nås från marken, ska byggnaden dock vara projekterad och utförd på ett sådant sätt att en hiss eller annan lyftanordning kan

installeras utan svårighet. Vid tillämpningen av detta stycke ska med våning jämsställas vind där det finns en bostad eller huvuddelen av en bostad.

5 § Det som gäller för en byggnads tillgänglighet och användbarhet enligt 8 kap. 1 § 3 plan- och bygglagen (2010:900) ska gälla också för andra anläggningar än byggnader, om anläggningen kräver bygglov enligt 6 kap. 1 § 1, 2, 3, 5, 8 eller 9.

Andra anläggningar än byggnader ska göras tillgängliga och användbara enligt första stycket endast i den utsträckning det behövs med hänsyn till anläggningens syfte och behovet av tillträde för allmänheten.

Uppfyllandet av utformningskraven

6 § Det som sägs om uppfyllandet av kraven på utformning i 8 kap. 2 § första stycket plan- och bygglagen (2010:900) ska gälla för uppfyllandet av utformningskraven i 1-5 §§.

Egenskapskrav avseende bärförmåga, stadga och beständighet

7 § För att uppfylla det krav på bärförmåga, stadga och beständighet som anges i 8 kap. 4 § första stycket 1 plan- och bygglagen (2010:900) ska ett byggnadsverk vara projekterat och utfört på ett sådant sätt att den påverkan som byggnadsverket sannolikt utsätts för när det byggs eller används inte leder till

1. att byggnadsverket helt eller delvis rasar,
2. oacceptabla större deformationer,
3. skada på andra delar av byggnadsverket, dess installationer eller fasta utrustning till följd av större deformationer i den bärande konstruktionen, eller
4. skada som inte står i proportion till den händelse som orsakat skadan.

Egenskapskrav avseende säkerhet i händelse av brand

8 § För att uppfylla det krav på säkerhet i händelse av brand som anges i 8 kap. 4 § första stycket 2 plan- och bygglagen (2010:900) ska ett byggnadsverk vara projekterat och utfört på ett sätt som innebär att

1. byggnadsverkets bärförmåga vid brand kan antas bestå under en bestämd tid,
2. utveckling och spridning av brand och rök inom byggnadsverket begränsas,
3. spridning av brand till närliggande byggnadsverk begränsas,
4. personer som befinner sig i byggnadsverket vid brand kan lämna det eller räddas på annat sätt, och
5. hänsyn har tagits till räddningsmanskapets säkerhet vid brand.

Egenskapskrav avseende skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö

9 § För att uppfylla det krav på skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö som anges i 8 kap. 4 § första stycket 3 plan- och bygglagen (2010:900) ska ett byggnadsverk vara projekterat och utfört på ett sådant sätt att det inte medför en oacceptabel risk för användarnas eller grannarnas hygien eller hälsa, särskilt inte som följd av

1. utsläpp av giftig gas,
2. förekomst av farliga partiklar eller gaser i luften,
3. farlig strålning,
4. förorening eller förgiftning av vatten eller mark,
5. bristfällig hantering av avloppsvatten, rök eller fast eller flytande avfall, eller
6. förekomst av fukt i delar av byggnadsverket eller på ytor inom byggnadsverket.

Egenskapskrav avseende säkerhet vid användning

10 § För att uppfylla det krav på säkerhet vid användning som anges i 8 kap. 4 § första stycket 4 plan- och bygglagen (2010:900) ska ett byggnadsverk vara projekterat och utfört på ett sådant sätt att det vid användning eller drift inte innebär en oacceptabel risk för halkning, fall, sammanstötning, brännskador, elektriska stötar, skador av explosioner eller andra olyckor.

Särskilda säkerhetskrav avseende redan uppförda byggnader

11 § För att uppfylla rimliga säkerhetskrav vid användning ska

1. en byggnad som har uppförts eller omfattas av ett bygglov före den 1 juli 1960 vara försedd eller utrustad med de anordningar som behövs för uppstigning på byggnadens tak och till skydd mot olycksfall genom nedstörtning från taket,
2. portar och liknande anordningar i en byggnad som har uppförts eller omfattas av en bygglovsansökan före den 1 juli 1974 vara utförda så att risk för olycksfall inte uppkommer,
3. en byggnad som har uppförts eller omfattas av ett bygglov före den 1 juli 1977 vara försedd eller utrustad med de anordningar som skäligen kan krävas för att skapa godtagbara arbetsförhållanden för dem som hämtar avfall från byggnaden,
4. en hiss som är avsedd för persontransport alltid vara försedd med
 - a) en korgdörr eller ett annat lämpligt skydd i korgöppningen, om hissen är installerad i en byggnad som huvudsakligen innehåller arbetslokaler, eller
 - b) en skylt som varnar för risken att klämmas av föremål som fastnar i schaktväggen, om hissen är installerad i en byggnad som inte huvudsakligen innehåller arbetslokaler och inte är försedd med en korgdörr eller annat sådant lämpligt skydd som avses i a, och
5. i skäligen utsträcktning de åtgärder vidtas som är nödvändiga för att höja säkerheten vid användningen av en hiss som är installerad i en byggnad.

12 § Kraven i 11 § 1-3 ska alltid vara uppfyllda genom att

1. en byggnad som avses i 11 § 1 har sådana anordningar som skäligen kunde krävas av en ny byggnad den 1 juli 1960,

2. portar och anordningar som avses i 11 § 2 är utförda på det sätt som skäligen kunde krävas av en ny port eller anordning den 1 juli 1974, och
3. en byggnad som avses i 11 § 3 har sådana anordningar som skäligen kunde krävas av en ny byggnad den 1 juli 1977.

Kravet i 11 § 5 ska uppfyllas senast när hissen genomgår en större ändring eller en väsentlig del i hissen byts ut.

Egenskapskrav avseende skydd mot buller

13 § För att uppfylla det krav på skydd mot buller som anges i 8 kap. 4 § första stycket 5 plan- och bygglagen (2010:900) ska ett byggnadsverk vara projekterat och utfört på ett sådant sätt att buller, som uppfattas av användarna eller andra personer i närheten av byggnadsverket, ligger på en nivå som inte medför en oacceptabel risk för dessa personers hälsa och som möjliggör sömn, vila och arbete under tillfredsställande förhållanden.

Egenskapskrav avseende energihushållning och värmeisolering

14 § För att uppfylla det krav på energihushållning och värmeisolering som anges i 8 kap. 4 § första stycket 6 plan- och bygglagen (2010:900) ska en byggnad

1. ha en mycket hög energiprestanda där den energi som tillförs i mycket hög grad kommer från förnybara energikällor (nära-nollenergibyggnad) uttryckt som primärenergi beräknad med en viktningssfaktor per energibärare som ska bidra till teknikneutralitet mellan hållbara uppvärmningssystem som inte är fossilbränslebaserade,
2. ha särskilt goda egenskaper när det gäller hushållning med el, och
3. vara utrustad med en klimatskärm som säkerställer god värmeisolering.

Första stycket gäller dock inte byggnader som är avsedda för totalförsvaret eller som annars är av betydelse för Sveriges säkerhet och för vilka det finns särskilda skäl för undantag från kraven. Förordning (2020:433).

Särskilda krav avseende system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning i nya och redan uppförda byggnader

15 § Har upphävts genom förordning (2016:1249).

15 § /Träder i kraft I:2025-01-01/ För att uppfylla det krav på energihushållning och värmeisolering som anges i 8 kap. 4 § första stycket 6 plan- och bygglagen (2010:900) ska andra byggnader än bostadshus vara utrustade med ett system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning, om byggnadens

- uppvärmningssystem eller kombinerade rumsuppvärmningssystem och ventilationssystem har en nominell effekt på över 290 kilowatt, eller
- luftkonditioneringssystem eller kombinerade luftkonditioneringssystem och ventilationssystem har en nominell effekt på över 290 kilowatt.

Första stycket gäller dock inte byggnader som är avsedda för totalförsvaret eller som annars

är av betydelse för Sveriges säkerhet. Kravet enligt första stycket ska annars alltid uppfyllas. Förordning (2020:274).

Egenskapskrav avseende lämplighet för det avsedda ändamålet

16 § Ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som behövs för att göra byggnadsverket lämpligt för sitt ändamål.

17 § För att uppfylla det krav på lämplighet för det avsedda ändamålet som anges i 8 kap. 4 § första stycket 7 plan- och bygglagen (2010:900) ska en byggnad som innehåller bostäder vara projekterad och utförd på ett sådant sätt att bostäderna i skäligen utsträckning har avskiljbara utrymmen för sömn och vila, samvaro, matlagning, måltider, hygien och förvaring.

Bostäderna ska med hänsyn till användningen ha inredning och utrustning för matlagning och hygien.

Egenskapskrav avseende tillgänglighet och användbarhet

18 § För att uppfylla det krav på tillgänglighet och användbarhet som anges i 8 kap. 4 § första stycket 8 plan- och bygglagen (2010:900) ska en byggnad vara projekterad och utförd på ett sådant sätt att byggnaden är tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Om det behövs för att en byggnad enligt 8 kap. 4 § första stycket 8 plan- och bygglagen ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, ska byggnaden vara försedd med en eller flera hissar eller andra lyftanordningar.

Trots andra stycket behöver en bostad inte vara tillgänglig genom en hiss eller annan lyftanordning, om byggnaden har färre än tre våningar. Om bostaden inte kan nås från marken, ska byggnaden dock vara projekterad och utförd på ett sådant sätt att en hiss eller annan lyftanordning kan installeras utan svårighet. Vid tillämpningen av detta stycke ska med våning jämföras vind där det finns en bostad eller huvuddelen av en bostad.

19 § Det som gäller för en byggnads tillgänglighet och användbarhet enligt 8 kap. 4 § första stycket 8 plan- och bygglagen (2010:900) ska gälla också för andra anläggningar än byggnader, om anläggningen kräver bygglov enligt 6 kap. 1 § 1, 2, 3, 5, 8 eller 9.

Andra anläggningar än byggnader ska göras tillgängliga och användbara enligt första stycket endast i den utsträckning det behövs med hänsyn till anläggningens syfte och behovet av tillträde för allmänheten.

Egenskapskrav avseende hushållning med vatten

20 § För att uppfylla det krav på hushållning med vatten som anges i 8 kap. 4 § första stycket 9 plan- och bygglagen (2010:900) ska en byggnad vara projekterad och utförd på sådant sätt att den medger god hushållning med vatten. Inom områden där det är eller kan uppkomma brist på vatten får kommunen i detaljplan eller områdesbestämmelser meddela de hushållningsbestämmelser som situationen inom området kräver.

Om byggnaden är ett fritidshus med högst två bostäder som på grund av sin standard eller sitt läge inte är lämplig för boende under längre perioder, ska första stycket tillämpas endast i den utsträckning som det är skäligt med hänsyn till vattensituationen och till i vilken omfattning byggnaden används.

Egenskapskrav avseende bredbandsanslutning

20 a § För att uppfylla det krav på bredbandsanslutning som anges i 8 kap. 4 § första stycket 10 plan- och bygglagen (2010:900) ska

- en byggnad som innehåller bostäder eller arbetslokaler vara projekterad och utförd på ett sådant sätt att lägenheterna lätt kan anslutas till ett höghastighetsnät för elektronisk kommunikation, och
- ett flerbostadshus vara utrustat med en accesspunkt i eller utanför byggnaden.

Första stycket gäller dock inte byggnader som är avsedda för totalförsvaret eller som annars är av betydelse för Sveriges säkerhet. Första stycket 1 gäller inte heller fritidshus, komplementbyggnader, komplementbostadshus eller arbetslokaler, om kraven är obefogade med hänsyn till arten av den verksamhet som arbetslokalerna är avsedd för, eller ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller annan liknande näring. Förordning (2020:274).

Egenskapskrav avseende laddning av elfordon

20 b § För att uppfylla det krav på laddning av elfordon som anges i 8 kap. 4 § första stycket 11 plan- och bygglagen (2010:900) ska varje parkeringsplats på parkeringar med fler än tio parkeringsplatser som finns i, eller på tomten till, bostadshus vara utrustad med ledningsinfrastruktur för laddning av elfordon. Parkeringar med fler än tio parkeringsplatser som finns i, eller på tomten till, andra byggnader än bostadshus ska vara utrustade med minst en laddningspunkt för laddning av elfordon samt ledningsinfrastruktur för sådan laddning till minst en femtedel av parkeringsplatserna. Första och andra styckena gäller dock endast byggnader för vilka energi används för att påverka inomhusklimatet. Kraven gäller inte byggnader som är avsedda för totalförsvaret eller som annars är av betydelse för Sveriges säkerhet. Förordning (2020:274).

Särskilda krav avseende laddning av elfordon i redan uppförda byggnader

20 c § /Träder i kraft I:2025-01-01/ För att uppfylla det krav på laddning av elfordon som anges i 8 kap. 4 § första stycket 11 plan- och bygglagen (2010:900) ska parkeringar med fler än tjugo parkeringsplatser som finns i, eller på tomten till, andra byggnader än bostadshus vara utrustade med minst en laddningspunkt för laddning av elfordon.

Första stycket gäller dock endast byggnader för vilka energi används för att påverka inomhusklimatet. Kravet ska då alltid uppfyllas.

Kravet gäller dock inte byggnader som är avsedda för totalförsvaret eller som annars är av betydelse för Sveriges säkerhet. Förordning (2020:274).

Genomförande av egenskapskraven vid senare tidpunkt

21 § Om en ombyggnad ska genomföras i etapper och egenskapskraven i 8 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) medför krav på omfattande ändringar av andra delar av byggnaden än den direkt berörda delen, får byggnadsnämnden i kontrollplanen enligt 10 kap. plan- och bygglagen eller i ett särskilt beslut bestämma att en sådan ändring inte behöver utföras förrän vid en viss senare tidpunkt, om detta av tekniska, sociala eller ekonomiska skäl är lämpligare.

Uppfyllandet av egenskapskraven

22 § Det som sägs om att uppfylla kraven på tekniska egenskaper i 8 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900) ska gälla för uppfyllandet av egenskapskraven i 7-10, 13, 14 och 16-20 b §§ detta kapitel.

De krav som gäller bredbandsanslutning i 8 kap. 4 § första stycket 10 plan- och bygglagen och 20 a § detta kapitel behöver dock inte uppfyllas vid annan ändring av en byggnad än ombyggnad.

De krav som gäller laddning av elfordon i 8 kap. 4 § första stycket 11 plan- och bygglagen och 20 b § detta kapitel behöver inte uppfyllas vid annan ändring av en byggnad än

- ombyggnad som omfattar byggnadens elektriska infrastruktur i fall då parkeringen är belägen i byggnaden, och
- ombyggnad som sker i samband med att ändringsåtgärder vidtas på parkeringen i fall då parkeringen är belägen på tomten till byggnaden. Förordning (2020:274).

Undantag från utformnings- och egenskapskraven på byggnadsverk

23 § I fråga om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska 8 kap. 7 § första stycket andra meningen plan- och bygglagen (2010:900) tillämpas på så sätt att det är möjligt att anpassa eller göra avsteg från kraven i 8 kap. 1 § 3 och 4 § första stycket 8 plan- och bygglagen med hänsyn till plan- och bygglagens bestämmelser om varsamhet och förbud mot förvanskning och därutöver

- vid ombyggnad endast om det är uppenbart oskäligt att uppfylla kraven, och
- vid annan ändring av en byggnad eller vid flyttning av en byggnad i den utsträckning det är lämpligt med hänsyn till byggnadens förutsättningar.

Dispens

24 § Trots utformnings- och egenskapskraven i 8 kap. 1 och 4 §§ plan- och bygglagen (2010:900) och kraven på hissar i denna förordning får Boverket i det enskilda fallet ge dispens från bestämmelserna i 1 och 4 §§, 14 § 2 och 17, 18 och 20 §§, om det finns särskilda skäl och dispensen

- avser uppförande eller ändring av en byggnad i experimentsyfte, och
- inte medför en oacceptabel risk för människors hälsa eller säkerhet. Förordning (2016:1249).

Vissa byggnaders tillgänglighet och användbarhet

25 § Bestämmelser om vissa byggnaders tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga finns i förordningen (2011:339) om handikappanpassning av vissa byggnader.

El-, vatten- och värmemätare

26 § Särskilda bestämmelser om el-, vatten- och värmemätare finns i förordningen (1994:99) om vatten- och värmemätare.

Särskilda undantag för tillfälligt anläggningsboende

27 § Kraven som gäller energihushållning, hushållning med vatten och avfall och bredbandsanslutning i 8 kap. 4 § första stycket 6, 9 och 10 plan- och bygglagen (2010:900) och 14, 20 och 20 a §§ detta kapitel samt de föreskrifter som Boverket har meddelat i anslutning till de paragraferna behöver inte uppfyllas vid nybyggnad, ombyggnad eller annan ändring än ombyggnad avseende ett tillfälligt anläggningsboende.

Förordning (2016:1249).

28 § I fråga om nybyggnad, ombyggnad eller annan ändring än ombyggnad avseende ett tillfälligt anläggningsboende ska kraven i 8 kap. 1 § och 4 § första stycket 2-5, 7 och 8 plan- och bygglagen (2010:900) och 8-10, 13 och 16 §§ och 18 § första stycket detta kapitel samt de föreskrifter som Boverket har meddelat i anslutning till de paragraferna anpassas och avsteg från kraven göras i den utsträckning som är skälig i förhållande till åtgärdens art, omfattning och varaktighet.

Anpassningar och avsteg som görs enligt första stycket får inte medföra en oacceptabel risk för människors hälsa och säkerhet. Förordning (2016:539).

29 § Trots 4 § första stycket och 18 § andra stycket behöver ett tillfälligt anläggningsboende inte vara försett med hiss eller annan lyftanordning. Förordning (2015:934).

5 KAP. FUNKTIONS- OCH SÄKERHETSÅTGÄRDER

Funktionskontroll av ventilationssystem

1 § För att säkerställa ett tillfredsställande inomhusklimat enligt 8 kap. 25 § plan- och bygglagen (2010:900) ska en byggnads ägare se till att funktionen hos ventilationssystemet i byggnaden kontrolleras innan systemet tas i bruk för första gången (första besiktning) och därefter regelbundet vid återkommande tillfällen (återkommande besiktning).

En- och tvåbostadshus omfattas inte av kravet på återkommande besiktning.

2 § Vid den första besiktningen ska det kontrolleras att

- funktionen och egenskaperna hos ventilationssystemet överensstämmer med gällande föreskrifter,
- systemet inte innehåller föroreningar som kan spridas i byggnaden,
- instruktioner och skötselanvisningar finns lätt tillgängliga för dem som ska sköta systemet, och
- systemet i övrigt fungerar på det sätt som är avsett.

3 § Vid varje återkommande besiktning ska det

- kontrolleras att funktionen och egenskaperna hos ventilationssystemet i huvudsak överensstämmer med de föreskrifter som gällde när systemet togs i bruk samt att kraven enligt 2 § 2-4 är uppfyllda, och
- undersökas vilka åtgärder som kan vidtas för att förbättra energihushållningen i ventilationssystemet och som inte medför ett försämrat inomhusklimat.

4 § Vid varje besiktning ska den som utför besiktningen föra protokoll och i protokollet anteckna

- resultatet av kontrollen,
- resultatet av undersökningen enligt 3 § 2, om besiktningen är en återkommande besiktning, och
- sådana uppgifter om luftflöden och om ventilationssystemets drifttider och installerade eleffekt som behövs för att kunna beräkna den mängd energi som används för ventilation av byggnaden.

5 § Den som har utfört besiktningen ska

- lämna ett exemplar av protokollet till byggnadens ägare och skicka ett exemplar till byggnadsnämnden, och
- utfärda ett intyg om att besiktningen har gjorts med uppgift om datum för besiktningen, resultatet av kontrollen och datum för nästa besiktning.

6 § Byggnadens ägare ska anslå besiktningsintyget på en väl synlig plats i byggnaden.

7 § Om byggnadens ägare har anledning att misstänka att ventilationssystemet inte uppfyller de krav som avses i 2 § 1 eller 3 § 1, ska ägaren snarast möjligt vidta de åtgärder som behövs för att kraven ska vara uppfyllda.

6 KAP. LOV OCH ANMÄLAN M.M.

Bygglov för andra anläggningar än byggnader

1 § I fråga om andra anläggningar än byggnader krävs det bygglov för att anordna, inrätta, uppföra, flytta eller väsentligt ändra

1. nöjesparker, djurparker, idrottsplatser, skidbackar med liftar, kabinbanor, campingplatser, skjutbanor, småbåtshamnar, friluftsbad, motorbanor och golfbanor,
2. upplag och materialgårdar,
3. tunnlar och bergrum som inte är avsedda för väg, järnväg, tunnelbana, spårväg eller gruvsdrift,
4. fasta cisterner och andra fasta anläggningar för kemiska produkter som är hälso- och miljöfarliga och för varor som kan medföra brand eller andra olyckshändelser,
5. radio- eller telemaster eller torn,
6. vindkraftverk som
 - a) är högre än 20 meter över markytan,
 - b) placeras på ett avstånd från gränsen som är mindre än kraftverkets höjd över marken,
 - c) monteras fast på en byggnad, eller
 - d) har en vindturbin med en diameter som är större än tre meter,
7. murar och plank,
8. parkeringsplatser utomhus,
9. begravningsplatser, och
10. transformatorstationer.

Förordning (2014:225).

2 § Trots 1 § krävs det inte bygglov för att anordna, inrätta, uppföra, flytta eller väsentligt ändra

1. en anläggning som avses i 1 § 4 eller 5, om det är fråga om en liten anläggning som är avsedd endast för en viss fastighets behov,
2. ett vindkraftverk som avses i 1 § 6, om verket omfattas av tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken,
3. en parkeringsplats som avses i 1 § 8, om det på fastigheten finns endast ett eller två enbostadshus eller ett tvåbostadshus och parkeringsplatsen är avsedd uteslutande för fastighetens behov eller om parkeringsplatsen anläggs med stöd av väglagen (1971:948) eller på mark som i detaljplan har avsatts till gata eller väg,
4. en anläggning som avses i 1 § 2, 7 eller 10 och som omfattas av undantag från krav på bygglov i vägplan enligt väglagen eller järnvägsplan enligt lagen (1995:1649) om byggande av järnväg,
5. en anläggning som avses i 1 § 2, om det är fråga om en anläggning av liten omfattning i form av en eller flera containrar i omedelbar närhet till en pågående verksamhet inom ett industriområde och anläggningen inte placeras närmare gränsen än 4,5 meter, eller

6. en anläggning som avses i 1 § 2, om det är fråga om högst två enheter i form av fritidsbåt, husvagn eller husbil som
 - a) placeras i omedelbar närhet av ett en- eller tvåbostadshus,
 - b) är av säsongskaraktär,
 - c) inte placeras närmare gränsen än 4,5 meter, och
 - d) inte placeras i anslutning till en sådan byggnad eller inom ett sådant bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 § plan- och bygglagen (2010:900).

Åtgärder som avses i första stycket 5 och 6 får vidtas närmare gränsen än 4,5 meter, om de grannar som berörs medger det.

Bestämmelserna i 9 kap. 7 och 8 §§ plan- och bygglagen (2010:900) om att kommunen får besluta om undantag från krav på bygglov eller om mer långtgående krav gäller även för andra anläggningar än byggnader. Förordning (2017:102).

Bygglov för skyltar och ljusanordningar

3 § I områden som omfattas av en detaljplan krävs det bygglov för att sätta upp, flytta eller väsentligt ändra en skylt.

Trots första stycket krävs det inte bygglov för

1. en skylt vars area är högst 1,0 kvadratmeter,
2. en skylt för ett tillfälligt evenemang, om skylten är uppsatt under högst fyra veckor,
3. en orienteringstavla vars area är högst 2,0 kvadratmeter,
4. en skylt inomhus,
5. valreklam i samband med val till riksdagen, regionfullmäktige, kommunfullmäktige, Europaparlamentet eller Sametinget, eller i samband med folkomröstning,
6. en nationsflagga, flagga med kommunvapen eller liknande,
7. ett vägmärke, en tilläggstavla eller annan anordning för anvisning av trafik enligt vägmärkesförordningen (2007:90), och
8. ett sjövägmärke eller en säkerhetsanordning för sjöfarten enligt sjötrafikförordningen (1986:300).

Andra stycket 1 och 3 gäller inte om skylten eller orienteringstavlan placeras på eller i anslutning till en sådan byggnad eller inom ett sådant bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 § plan- och bygglagen (2010:900). Förordning (2019:1085).

3 a § I områden som omfattas av en detaljplan krävs det bygglov för att sätta upp, flytta eller väsentligt ändra en ljusanordning om

- den avsedda användningen av anordningen kan ha betydande inverkan på omgivningen, eller
- anordningen placeras på eller i anslutning till en sådan byggnad eller inom ett sådant bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 § plan- och bygglagen (2010:900). Förordning (2017:102).

4 § Bestämmelserna i 9 kap. 7 § första stycket 1 och tredje stycket plan- och bygglagen (2010:900) om att kommunen får besluta om undantag från krav på bygglov gäller även för skyltar och ljusanordningar. Förordning (2017:102).

4 a § Utöver det som följer av 3 och 3 a §§ krävs det bygglov i den utsträckning som framgår av

1. det som kommunen i en detaljplan inom ett område som utgör en värdefull miljö har bestämt för att sätta upp, flytta eller väsentligt ändra
 - a) en sådan skylt som avses i 3 § andra stycket 1-4, eller
 - b) en annan ljusanordning än en sådan anordning som avses i 3 a § 1,
2. det som kommunen i områdesbestämmelser inom ett område som utgör en värdefull miljö har bestämt för att sätta upp, flytta eller väsentligt ändra
 - a) en skylt, dock inte en sådan skylt som avses i 3 § andra stycket 5-8, eller
 - b) en ljusanordning, eller
3. det som kommunen i en detaljplan eller områdesbestämmelser har bestämt för att sätta upp, flytta eller väsentligt ändra en ljusanordning som ligger i närheten av en befintlig eller planerad anläggning för totalförsvaret, statlig flygplats, annan flygplats för allmänt bruk, kärnreaktor, annan kärnenergianläggning eller annan anläggning som kräver ett skydds- eller säkerhetsområde. Förordning (2017:102).

Anmälan

5 § För åtgärder som inte kräver lov krävs det en anmälan vid

1. rivning av en byggnad eller en del av en byggnad,
2. nybyggnad eller tillbyggnad som enligt 9 kap. 7 § plan- och bygglagen (2010:900) har undantagits från krav på bygglov,
3. en ändring av en byggnad, om ändringen innebär att konstruktionen av byggnadens bärande delar berörs eller byggnadens planlösning påverkas avsevärt,
4. en installation eller väsentlig ändring av en hiss, eldstad, rökkanal eller anordning för ventilation i byggnader,
5. en installation eller väsentlig ändring av en anläggning för vattenförsörjning eller avlopp i en byggnad eller inom en tomt,
6. en sådan ändring av en byggnad som väsentligt påverkar brandskyddet i byggnaden,
7. underhåll av ett sådant byggnadsverk med särskilt bevarandevärde som omfattas av skyddsbestämmelser som har beslutats med stöd av 4 kap. 16 § eller 42 § andra stycket plan- och bygglagen eller motsvarande äldre föreskrifter,
8. nybyggnad eller väsentlig ändring av ett vindkraftverk,
9. uppförande eller tillbyggnad av ett sådant komplementbostadshus som avses i 9 kap. 4 a § plan- och bygglagen,
10. uppförande eller tillbyggnad av en sådan komplementbyggnad som avses i 9 kap. 4 a § plan- och bygglagen,

11. ändring av en komplementbyggnad som innebär att den blir ett komplementbostadshus,
12. tillbyggnad som avses i 9 kap. 4 b § första stycket 1 plan- och bygglagen,
13. byggande av takkupor som avses i 9 kap. 4 b § första stycket 2 plan- och bygglagen, eller
14. inredning av ytterligare en bostad i ett enbostadshus.

Om det vid åtgärderna kan antas uppkomma farligt avfall ska detta framgå av anmälan.
Förordning (2020:708).

6 § Kravet på anmälan enligt 5 § gäller inte

1. rivning av en byggnad eller en del av en byggnad som är
 - a) en komplementbyggnad,
 - b) ett sådant skärmtak eller en sådan tillbyggnad som avses i 9 kap. 4 eller 6 § plan- och bygglagen (2010:900), eller
 - c) en ekonomibyggnad för jordbruk, skogsbruk eller annan liknande näring,
2. annan åtgärd än rivning som rör en ekonomibyggnad för jordbruk, skogsbruk eller annan liknande näring inom ett område som inte omfattas av en detaljplan,
3. åtgärd som avses i 5 § första stycket 3, 4, 5 eller 6 i fråga om en byggnad eller tomt som tillhör staten eller en region,
4. åtgärd som rör en sådan byggnad eller annan anläggning som är avsedd för totalförsvaret och som är av hemlig natur,
5. åtgärd som avses i 5 § första stycket 10, 12 eller 13, om åtgärden vidtas utanför ett område med detaljplan och utanför en sammanhållen bebyggelse där anmälan behövs med hänsyn till omfattningen av byggnadsverk i bebyggelsen,
6. åtgärd som avses i 5 § första stycket 3 i fråga om
 - a) en sådan komplementbyggnad, tillbyggnad eller takkupa som avses i 5 § första stycket 10, 12 och 13, om åtgärden vidtas utanför ett område med detaljplan och utanför en sammanhållen bebyggelse där anmälan behövs med hänsyn till omfattningen av byggnadsverk i bebyggelsen, eller
 - b) en sådan komplementbyggnad eller tillbyggnad som avses i 9 kap. 6 § plan- och bygglagen,
7. åtgärd som avses i 9 kap. 4 f § plan- och bygglagen, och
8. åtgärd som avser en altan som inte kräver lov enligt 9 kap. 2 § plan- och bygglagen om åtgärden
 - a) vidtas inom 3,6 meter från ett en- eller tvåbostadshus eller tillhörande komplementbostadshus, och
 - b) inte vidtas i anslutning till en byggnad eller inom ett bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 § plan- och bygglagen.

Förordning (2019:1085).

7 § Har upphävts genom förordning (2018:1543).

Ansökans och anmälans innehåll

8 § En ansökan om lov eller en anmälan ska, utöver det som sägs i 9 kap. 21 § plan- och bygglagen (2010:900), innehålla uppgifter om

- fastighetens beteckning,
- byggherrens person- eller organisationsnummer, namn och adress,
- den tidpunkt då byggnads-, rivnings- eller markarbetena är avsedda att påbörjas, och
- den föreslagna kontrollansvariges person- eller organisationsnummer, namn och adress, om det behövs en kontrollansvarig.

9 § En ansökan om lov, förhandsbesked eller anmälan och sådana andra handlingar som avses i 9 kap. 21 § plan- och bygglagen (2010:900) ska vara utförda så att de är lämpliga för arkivering, om byggnadsnämnden begär det.

10 § Har upphävts genom förordning (2018:1543).

7 KAP. KONTROLLPLAN, FUNKTIONSKONTROLLANTER, KONTROLLANSVARIGA OCH SAKKUNNIGA

Kontrollplan

1 § Om en ombyggnad ska genomföras i etapper, ska de tidpunkter som avses i 3 kap. 21 § framgå av kontrollplanen enligt 10 kap. plan- och bygglagen (2010:900).

Funktionskontrollanter, kontrollansvariga och sakkunniga

2 § När byggnadsnämnden prövar behovet av att en åtgärd eller ett byggnadsverk kontrolleras av någon som är sakkunnig enligt 10 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen (2010:900) ska nämnden ta särskild hänsyn till den risk för allvarliga personskador som uppkommer om åtgärden eller byggnadsverket inte uppfyller föreskrivna krav.

3 § Sådana funktionskontrollanter som avses i 8 kap. 25 § och sakkunniga enligt 10 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen (2010:900) ska ha den kunskap, erfarenhet och lämplighet som behövs för uppgiften och kunna styrka detta med ett intyg om certifiering.

Certifieringen ska vara tidsbegränsad och avse ett visst slag av arbete.

4 § Byggnadsnämnden ska godta certifierade kontrollansvariga och funktionskontrollanter samt utlåtanden från sakkunniga vars kompetens har styrkts genom certifiering. Nämnden ska även godta kontrollansvariga, funktionskontrollanter och utlåtanden från sakkunniga som har styrkt sin kompetens på annat motsvarande sätt enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Bestämmelser om tillfällig yrkesutövning och erkännande av yrkeskvalifikationer som har förvärvats eller erkänts i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz finns i lagen (2016:145) om erkännande av yrkeskvalifikationer och i de föreskrifter som meddelas i anslutning till den lagen. Förordning (2016:169).

5 § En kontrollansvarig krävs inte för

1. åtgärder som inte kräver lov eller anmälan,
2. andra små ändringar än sådana som avses i 10 kap. 10 § 1 plan- och bygglagen (2010:900),
3. åtgärder avseende uthus, garage och andra små byggnader,
4. uppförande eller tillbyggnad av en sådan byggnad som avses i 9 kap. 4 a § plan- och bygglagen,
5. ändring av en komplementbyggnad som innebär att den blir ett komplementbostadshus,
6. tillbyggnad som avses i 9 kap. 4 b § första stycket 1 plan- och bygglagen,
7. byggande av takkupor som avses i 9 kap. 4 b § första stycket 2 plan- och bygglagen,
8. inredning av ytterligare en bostad i ett enbostadshus,
9. att flytta en eller flera enkla byggnader,
10. att anordna, inrätta, uppföra, flytta eller väsentligt ändra en anläggning som avses i
 - a) 6 kap. 1 § 4, om anläggningen är liten och avsedd endast för en viss fastighets behov,
 - b) 6 kap. 1 § 6, om vindturbinens diameter är mindre än tre meter,
 - c) 6 kap. 1 § 7,
 - d) 6 kap. 1 § 8 eller 9, om anläggningen är liten, eller
 - e) 6 kap. 1 § 10,
11. en sådan ändring av en byggnad som avses i 9 kap. 2 § 3 c plan- och bygglagen, om åtgärden inte berör en sådan särskilt värdefull byggnad som avses i 8 kap. 13 § plan- och bygglagen,
12. en åtgärd avseende en skylt eller ljustanordning,
13. en åtgärd som kräver rivningslov efter beslut i detaljplan eller områdesbestämmelser, eller
14. en åtgärd som kräver marklov enligt 9 kap. 11-13 §§ plan- och bygglagen, om åtgärden är liten.

Första stycket 2-14 gäller endast om byggnadsnämnden inte beslutar annat. Förordning (2015:837).

8 KAP. TILLSYN, VÄGLEDNING OCH UPPFÖLJNING

1 § Statliga myndigheters och byggnadsnämndens ansvar för tillsyn över att plan- och bygglagen (2010:900) och EU-förordningar i frågor inom lagens tillämpningsområde samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats i anslutning till lagen eller en sådan EU-förordning följs, framgår av bestämmelserna i 11 kap. plan- och bygglagen och detta kapitel.

Byggnadsnämndens tillsyn

2 § Om inte annat anges i detta kapitel eller annan författning, ansvarar byggnadsnämnden för tillsynen över att

- byggherren fullgör sina skyldigheter enligt plan- och bygglagen (2010:900) och enligt föreskrifter i anslutning till lagen, och
- bestämmelserna i 8 kap. 1-18 och 24-26 §§ samt 9 och 10 kap. plan- och bygglagen och i anslutande föreskrifter följs i övrigt.

Marknadskontroll av byggprodukter

3 § Boverket ska i egenskap av marknadskontrollmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93, utöva marknadskontroll över byggprodukter som omfattas av

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 av den 9 mars 2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EG,
2. Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/33/EU av den 26 februari 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om hissar och säkerhetskomponenter till hissar, i den ursprungliga lydelsen, och
3. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2016/424 av den 9 mars 2016 om linbaneanläggningar och om upphävande av direktiv 2000/9/EG. Förordning (2018:103).

4 § Boverket ska enligt förordning (EG) nr 765/2008 i fråga om det marknadskontrollansvar som följer av 3 §

1. informera allmänheten om sin verksamhet enligt artikel 17.2,
2. inrätta lämpliga förfaranden enligt artikel 18.2,
3. utarbeta program för sin marknadskontroll, skicka underrättelser om detta och göra det tillgängligt för allmänheten enligt artikel 18.5,
4. utföra de uppgifter som följer av artiklarna 20-22 och 23.2, och
5. samarbeta med andra enligt artikel 24.4.

5 § Boverket får, med stöd av det marknadskontrollansvar som följer av 3 §, förstöra eller på annat sätt göra produkter obrukbara enligt artikel 29.4 i förordning (EG) nr 765/2008.

Tillsyn över vissa byggprodukters lämplighet

5 a § I fråga om byggprodukter som inte omfattas av förordning (EU) nr 305/2011 eller förordning (EU) nr 2016/424 ansvarar Boverket för tillsynen över att bestämmelserna om krav på byggprodukters lämplighet i 8 kap. 19 § plan- och bygglagen (2010:900) och i föreskrifter meddelade i anslutning till lagen följs. Förordning (2018:103).

Övervakning och utvärdering av tekniska bedömningsorgan

5 b § Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll ska fullgöra de uppgifter i fråga om övervakning och utvärdering av tekniska bedömningsorgan som anges i artikel 29.3 i förordning (EU) nr 305/2011.

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll ska, efter att ha hört Boverket, omedelbart göra en anmälan till regeringen om styrelsen finner att ett tekniskt bedömningsorgan inte längre uppfyller de krav som anges i tabell 2 i bilaga IV till förordning (EU) nr 305/2011.

Förordning (2013:308).

Tillsyn över motordrivna anordningar i byggnadsverk

6 § Om det behövs för att säkerställa att en motordriven anordning som är installerad i ett byggnadsverk uppfyller de krav som gäller för anordningen enligt 8 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) och anslutande föreskrifter, ska byggnadsnämnden förelägga den som äger eller annars ansvarar för anordningen att se till att anordningen kontrolleras. Myndigheten ska i beslutet om föreläggande ange vad som ska kontrolleras.

Första stycket gäller också om det behövs för att säkerställa att en linbaneanläggning uppfyller de krav som gäller för anläggningen enligt förordning (EU) nr 2016/424. Förordning (2018:103).

7 § I den mån en motordriven anordning som är installerad i ett byggnadsverk omfattas av tillsyn enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) ansvarar Arbetsmiljöverket även för tillsynen över att bestämmelserna om kontroll av motordrivna anordningar i 5 kap. och anslutande föreskrifter om kontroll av motordrivna anordningar följs.

Samordning och utvärdering m.m.

8 § En tillsynsmyndighet ska regelbundet följa upp och utvärdera tillsynsarbetet.

9 § En tillsynsmyndighet ska på begäran lämna den information som en tillsynsvägledande myndighet behöver för sin tillsynsvägledning.

10 § Om en tillsynsmyndighet uppmärksammar en omständighet som kan föranleda tillsynsåtgärder med stöd av plan- och bygglagen (2010:900) och anslutande föreskrifter men som omfattas av en annan myndighets ansvarsområde, ska tillsynsmyndigheten anmäla denna omständighet till den ansvariga myndigheten.

11 § Om ett tillsynsobjekt omfattas av krav på tillsyn enligt lagar och förordningar som har ett nära samband med varandra ska de ansvariga tillsynsmyndigheterna samordna tillsynen.

12 § Skyldigheterna i 8-11 §§ gäller inte regeringen och Boverket.

Tillsynsvägledning

13 § Boverket och länsstyrelsen ska ge tillsynsvägledning när det gäller tillsynen enligt plan- och bygglagen (2010:900) och denna förordning på det sätt som närmare framgår av 14 och 15 §§.

Myndigheterna ska aktivt verka för samordning och samverkan i tillsynsvägledningen.

14 § Länsstyrelsen ska

- ge tillsynsvägledning i länet genom att ge byggnadsnämnden råd och stöd i nämndens tillsynsarbete,
- följa upp och utvärdera byggnadsnämndens tillsynsarbete, och
- lämna uppgifter till Boverket om länsstyrelsens tillsynsvägledning och utvecklingen av byggnadsnämndens tillsynsarbete, om Boverket begär det.

15 § Boverket ska ge tillsynsvägledning till

- länsstyrelsen i plan- och byggfrågor, och
- byggnadsnämnden genom råd och stöd i dess tillsynsarbete.

16 § Både Boverket och länsstyrelsen ska ha en plan för sin tillsynsvägledning. Planerna ska omfatta en period av tre år och vid behov revideras.

17 § Boverket ska regelbundet sammanställa erfarenheterna från

- kommunens tillsynsarbete, och
- länsstyrelsens och verkets tillsynsarbete och tillsynsvägledning.

Sammanställningen ska lämnas till regeringen.

Uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen och anslutande föreskrifter

18 § Länsstyrelsen ska

1. följa upp byggnadsnämndens tillämpning av plan- och bygglagen (2010:900) och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och vid behov ge byggnadsnämnden råd och stöd, och
2. på Boverkets begäran lämna
 - a) uppgifter om byggnadsnämndens tillämpning av plan- och bygglagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen, och
 - b) sådana redovisningar av detaljplaner och områdesbestämmelser samt av planeringssunderlag för regionplaner, översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser som behövs för att Boverket ska få kännedom om aktuella utvecklingstendenser inom verkets ansvarsområde.

19 § Boverket ska ge råd och stöd om, följa upp och analysera samt regelbundet sammanställa erfarenheterna från tillämpningen av plan- och bygglagen (2010:900) och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Sammanställningen ska lämnas till regeringen.

Regelsamling för funktionskontroll av ventilationssystem, OVK, 2012 innehåller Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:16) om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter med ändringar, Boverkets allmänna råd (2012:7) om funktionskontroll av ventilationssystem samt utdrag ur plan- och bygglagen och plan- och byggförordningen. Den innehåller också läsanvisningar till reglerna och frågor och svar om OVK. De senaste ändringarna i reglerna om funktionskontroll är ett resultat av den nya plan- och bygglag som trädde i kraft år 2011.

Ändringsförfattningar:

BFS 2012:6 - OVK 2

Boverkets föreskrifter om ändring i föreskrifter och allmänna råd (2011:16) om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter.

BFS 2017:10 - OVK 3

Boverkets föreskrifter om ändring av verkets föreskrifter och allmänna råd (2011:16) om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter.

Regelsamlingen ger en överblick över de bestämmelser som gäller för byggnadens ägare, funktionskontrollanten och för kommunens byggnadsnämnd.

Boverket har gett ut regelsamlingarna:

- Regelsamling för funktionskontroll av ventilationssystem, OVK, 2012
- Regelsamling för byggande, BBR, 2012
- Regelsamling för hushållning, planering och byggande, 2011
- Regelsamling för energideklaration med kommentarer, 2010

Funkis har gett ut skrifterna:

- FARO 2020:1
- FARO-S 2020:1

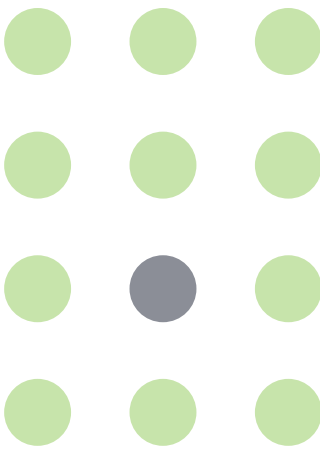
Förteckning över standarder m m som byggreglerna hänvisar till

SIS standarder rörande ventilation

SIS – Standardiseringen i Sverige

SS-EN 12097	Luftbehandling – Ventilationskanaler – Krav på kanalkomponenter för underlättande av underhåll	6:254
SS-EN 12237	Luftbehandling – Ventilationskanaler – Hållfasthet och läckage hos cirkulära kanaler av plåt	6:255
SS-EN 15727	Luftbehandling – Ventilationskanaler – Tekniska kanalkomponenter läckageklassificering och provning	6:255
SS-EN 15780:2011	Luftbehandling - Ventilationskanaler - Renhet i ventilationssystem	
SS-EN 13779	Luftbehandling – Funktionskrav på ventilations- och luftkonditioneringssystem	
SS-EN 15242	Luftbehandling – Beräkningsmetoder för bestämning av luftflöden i byggnader inklusive infiltration	
SS-EN 16211:2015	Luftbehandling - Fältmetoder för mätning av luftflöden	
SS-EN 12237	Luftbehandling – Ventilationskanaler – Hållfasthet och läckage hos cirkulära kanaler av plåt	
SS-EN 15727	Luftbehandling - Ventilationskanaler - Tekniska kanalkomponenter, läckageklassificering och provning	
SS-EN 13141-3:2017	Osuppfångning	
SS 25267	För bostäder och	
SS 25268	För lokaler innehåller vägledning om vilka värden som ska uppnås för att uppfylla ljudklass A, B, C och D	

Ljudkrav för bostäder	A	B	C	(D)
Förenklad version!	(dB)	(dB)	(dB)	(dB)
Luftljudsisolering, $R_{w}^{1} + C_{50+3150} \geq$	61	57	53	49
Stegljudsnivå, $L_{nw} \leq$ samt $L_{nw} + C_{150+2500} \leq$	48	52	56	60
Installationsbuler, L_A / L_c	22 / 42	26 / 46	30 / 50	30 / -
Trafikbuler, L_A / L_{Amax}	22 / 37	26 / 41	30 / 45	34 / 49

Garant för rätt utförd OVK